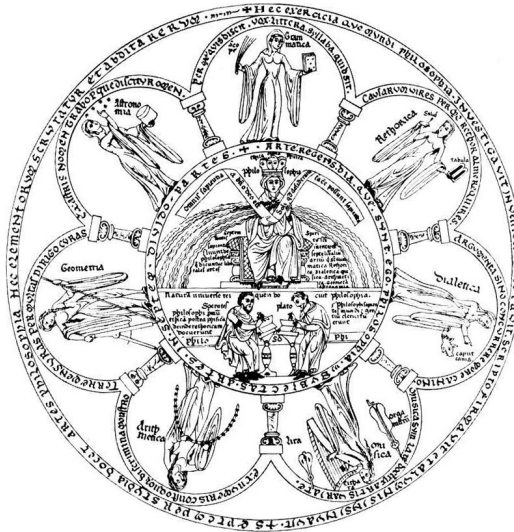

UNIwersytet Jagielloński w Krakowie
Instytut Filozofii

Filozofia

Katalog kursów
Rok akademicki 2017 / 2018

System ECTS w Instytucie Filozofii UJ
został wprowadzony przy wsparciu Komisji Europejskiej UE
w ramach Programu Tempus PHARE
Joint European Project Grant JEP 13253 98

RADA REDAKCYJNA
Komisja Kursów Filozoficznych

REDAKTORZY
Leszek Wroński
Dorian Mączka
Steffen Huber

Zautomatyzowaną bazę danych
stworzył Leszek Wroński

KRAKÓW 2017

Spis treści

1. Plany studiów – studia I stopnia	4
2. Plany studiów – studia II stopnia	8
3. Spis prowadzących i kursów	11
4. Historia filozofii	14
5. Ontologia	28
6. Epistemologia	37
7. Etyka	41
8. Logika	45
9. Estetyka	49
10. Filozofia społeczna	56
11. Kursy różne	58

Plany studiów

Studia I stopnia

I rok

Semestr	Nazwa modułu kształcenia	Rodzaj zajęć dydaktycznych	Obowiązkowe / Fakultatywne	Forma zaliczenia	Liczba godzin	ECTS
1	Wstęp do filozofii (RO01p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
1	Historia filozofii starożytnej (HF01p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
2	Historia filozofii średniowiecznej (HF02p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
1 i 2	Logika (LO01p, kurs całoroczny)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin pisemny	120	12
2	Filozofia społeczna lub Historia filozofii politycznej (FS01p, FS02p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin ustny lub pisemny	60	6
1 lub 2	Estetyka (ES01p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
1 i 2	Język starożytny	Lektorat	O	Zaliczenia	60	[*]
2	Technologie informacyjne (PO24p)	Laboratorium	O	Zaliczenie	30	3
1	Elementy prawa autorskiego	Wykład	O	Zaliczenie	15	3
1 i 2	Kursy różne (RO)	wykład monograficzny, wykład z ćwiczeniami	F	Egzamin testowy, zaliczenie na ocenę, prezentacja	120	12

[*] Liczbę punktów ECTS ustala jednostka prowadząca lektorat.

Łączna liczba godzin: ok. 645

Łączna liczba punktów ECTS: 60

II rok

Semestr	Nazwa modułu kształcenia	Rodzaj zajęć dydaktycznych	Obowiązkowe / Fakultatywne	Forma zaliczenia	Liczba godzin	ECTS
1	Ontologia I (ONo1p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin pisemny	60	6
1	Epistemologia I (EPo1p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
1	Historia filozofii nowożytnej I (HFo3p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
2	Historia filozofii nowożytnej II (HFo4p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin ustny lub pisemny	60	6
1 lub 2	Etyka	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
1 i 2	Język starożytny (lektorat kończący się egzaminem)	Lektorat	O	Egzamin	60	12
1 i 2	Lektorat języka nowożytnego (poziom min. B2)	Lektorat	O	Zaliczenia	60	[*]
2	Wybrane zagadnienia z filozofii polskiej (HF15p)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
1 i 2	Kursy filozoficzne instytutowe i oraz pozainstytutowe	wykład monograficzny, wykład z ćwiczeniami	F	Zaliczenie na ocenę, pre- zentacja projektu, kon- wersatorium	120	12
[*] Liczbę punktów ECTS ustala jednostka prowadząca lektorat.						

Łączna liczba godzin: ok. 540

Łączna liczba punktów ECTS: 60

III rok

Semestr	Nazwa modułu kształcenia	Rodzaj zajęć dydaktycznych	Obowiązkowe / Fakultatywne	Forma zaliczenia	Liczba godzin	ECTS
1 i 2	Historia filozofii współczesnej (HF05)	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	120	12
1 lub 2	Kurs filozoficzny w języku obcym instytutowy lub pozainstytutowy	Wykład lub seminarium	O	Egzamin	30	6
1 i 2	Lektorat z języka nowożytnego zakończony egzaminem (min. B2)	Lektorat	O	Zaliczenie na ocenę	30	8
1 i 2	Kursy filozoficzne z oferty Instytutu Filozofii UJ oraz pozainstytutowe – w tym jedno seminarium dyplomowe zgłoszone przez studenta.	Wykład monograficzny, wykład z ćwiczeniami, seminarium	F	Egzamin testowy, zaliczenie na ocenę, prezentacja projektu, konwersatorium	ok. 300	31
2	Złożenie pracy dyplomowej i pozytywna jej ocena		O			0

Łączna liczba godzin: ok. 540

Łączna liczba punktów ECTS: 60

Seminaria

W toku studiów studenci uczestniczą w co najmniej trzech seminariach. Na ostatnim roku studiów seminarium lub inny kurs wskazany przez opiekuna naukowego spełnia rolę seminarium dyplomowego. Zadeklarowanie kursu innego niż seminarium, nie zmienia regulaminowego wymogu realizacji trzech seminariów w trakcie toku studiów. W ramach seminarium lub wskazanego kursu student przygotowuje pracę dyplomową. Studenci I roku nie mogą uczestniczyć w seminariach. W wyjątkowych przypadkach zgodę na udział studenta I roku wyrazić może prowadzący seminarium.

Lektoraty i kursy obcojęzyczne

Studenci I roku zaliczają jeden lektorat z języka starożytnego (greka, łacina, hebrajski, sanskryt) w wymiarze co najmniej 60 godzin i kontynuują go na II roku w wymiarze kolejnych 60 godzin. Ponadto studenci II i III roku zaliczają 1 lektorat z nowożytnego języka obcego na poziomie co najmniej B2. Punkty za języki przyznaje się wyłącznie za zdane egzaminy (za sam udział w lektoratach nie otrzymuje się punktów ECTS).

Do III roku studiów należy wysłuchać i zaliczyć kurs filozoficzny przeprowadzany w języku obcym oraz translatorium w wymiarze 30 godzin.

Do ukończenia toku studiów student zobowiązany jest zaliczyć translatorium (30 godz.) i kurs obcojęzyczny (30 godz.) albo dwa kursy obcojęzyczne po 30 godzin lub jeden 60-godzinny.

Wychowanie fizyczne

Studenci studiów stacjonarnych I stopnia mają obowiązek uczestniczyć w zajęciach z wychowania fizycznego w wymiarze 60 godzin w Studium Wychowania Fizycznego i Sportu UJ przy ul. Piastowskiej 26.

Kursy pozainstytutowe

Studenci mogą wybierać również kursy pozainstytutowe, za zgodą Dyrektora ds. studenckich. Studenci pierwszego roku mają prawo wybierać tylko kursy instytutowe.

Studenci Filozofii jako zajęcia nieobligatoryjne mogą wybierać – za zgodą Dyrektora ds. studenckich – również moduły kształcenia realizowane na Wydziale Filozoficznym, a także na innych Wydziałach Uniwersytetu Jagiellońskiego i na innych wyższych uczelniach polskich i zagranicznych.

Studia II stopnia

I rok

Semestr	Nazwa modułu kształcenia	Rodzaj zajęć dydaktycznych	<u>O</u> bowiązkowe / <u>F</u> akultatywne	Forma zaliczenia	Liczba godzin	ECTS
2	Ontologia II	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
2	Epistemologia II	Wykład i ćwiczenia	O	Egzamin	60	6
1 i 2	Lektorat z języka nowożytnego (poziom B2+)	Lektorat	O	Zaliczenie	60	10
1 lub 2	Translatorium II	Ćwiczenia	O	Zaliczenie	30	3
1 i 2	Kursy filozoficzne z oferty Instytutu Filozofii UJ	Różne rodzaje (wykład monograficzny, wykład z ćwiczeniami, seminarium, konwersatorium)	F	Różne formy (egzamin ustny, egzamin testowy, zaliczenie na ocenę, prezentacja rezultatów projektu)	450	35

Łączna liczba godzin: ok. 660

Łączna liczba punktów ECTS: 60

II rok

Semestr	Nazwa modułu kształcenia	Rodzaj zajęć dydaktycznych	Obowiązkowe / Fakultatywne	Forma zaliczenia	Liczba godzin	ECTS
1 i 2	Seminarium magisterskie (prowadzone przez promotora lub wskazane przez promotora, jako zgodne tematem pracy magisterskiej i zainteresowaniami studenta)	Seminarium	O	Egzamin	60	6
1 i 2	Kursy filozoficzne z oferty Instytutu Filozofii UJ oraz pozainstytutowe	Różne rodzaje (wykład monograficzny, wykład z ćwiczeniami, seminarium, konwersatorium)	F	Różne formy (egzamin ustny, egzamin testowy, zaliczenie na ocenę, prezentacja rezultatów projektu)	ok. 340	34
2	Złożenie pracy dyplomowej i pozytywna jej ocena		O			20
2	Egzamin dyplomowy		O			0

Łączna liczba godzin: ok. 660

Łączna liczba punktów ECTS: 60

Seminaria

W toku studiów studenci uczestniczą w co najmniej dwóch seminariach, z których jedno, na ostatnim roku studiów, spełnia rolę seminarium dyplomowego. Jest to seminarium, które prowadzi promotor lub jest ono wskazane przez promotora jako zgodne z zainteresowaniami studenta. W ramach seminarium student przygotowuje pracę magisterską. Zadeklarowanie kursu innego niż seminarium, nie zmienia regulaminowego wymogu realizacji dwóch seminariów w trakcie toku studiów.

Obszary tematyczne

W łącznej punktacji za kursy filozoficzne studenci muszą zaliczyć co najmniej dwa kursy z historii filozofii i zaliczyć co najmniej po jednym kursie z logiki, etyki, estetyki i filozofii (społecznej) politycznej oraz jeden kurs w języku obcym (30 godzin za 6 punktów ECTS).

Kursy pozainstytutowe

Studenci mają prawo wybierać również kursy pozainstytutowe. Studenci Filozofii jako zajęcia nieobligatoryjne mogą wybierać również moduły kształcenia realizowane na Wydziale Filozoficznym, a także – za zgodą Kierownika Studiów – na innych Wydziałach Uniwersytetu Jagiellońskiego i na innych wyższych uczelniach polskich i zagranicznych.

Lektoraty i kursy obcojęzyczne

Studenci rozpoczynający studia drugiego stopnia w roku akademickim 2012/2013 i później zobowiązani są do uzyskania w trakcie studiów umiejętności językowych na poziomie B2+.

To prowadzi do istotnych korekt w planie dwuletnich studiów drugiego stopnia:

1. Lektorat z nowożytnego języka obcego na poziomie B2+.
2. Za egzamin z języka obcego na poziomie B2+ studenci otrzymują 10 pkt ECTS, co automatycznie zmniejsza ilość punktów, które powinni uzyskać na drugim roku za kursy dowolnego wyboru.

Od roku akademickiego 2015/2016 student zobowiązany jest zaliczyć translatorium (30 godz.) i kurs obcojęzyczny (30 godz.) albo dwa kursy obcojęzyczne po 30 godz. lub jeden 60-godzinny w toku studiów.

Praca magisterska

Od roku 2015 przyznaje się studentom 20 punktów ECTS za napisanie i obronę pracy magisterskiej.

Spis prowadzących i kursów

dr hab. Leszek Augustyn

1. Filozofia religii – wybrane aspekty – s. 71.
2. Filozofia rosyjska – idea społeczna między polityką a religią – s. 17.

dr hab. Piotr Bartula

1. Anatomia społeczeństwa politycznego i konsumpcyjnego – s. 56.
2. Filozofia polskiego romantyzmu – s. 26.

dr Lilianna Bieszczad

1. Estetyka wobec awangardy – s. 49.

dr hab. Michał Bizoń

1. Filozofia starożytna – s. 14.
2. Metafizyka Platona: od Fedona do Timajosa – s. 27.

dr hab. Michał Bohun

1. Anarchia, państwo, teokracja. Z dziejów myśli rosyjskiej – s. 57.
2. Etyka anarchistyczna. Od Proudhona do Bubera – s. 57.
3. Historia marksizmu: filozofia i utopia – s. 20.
4. Wątki filozoficzne w literaturze rosyjskiej – s. 20.

dr hab. Jan Czerniawski

1. Czas, przestrzeń, ruch – s. 29.
2. Reizm – s. 32.

prof. dr hab. Marek Drwięga

1. Seminarium z filozofii człowieka – s. 69.
2. Wprowadzenie do etyki – s. 41.
3. Wprowadzenie do filozofii człowieka – s. 64.
4. Zło – wyzwanie dla filozofii – s. 41.

prof. dr hab. Włodzimierz Galewicz

1. Argumenty bioetyki – s. 42.
2. Seminarium z filozofii moralnej Tomasza z Akwinu – s. 21.
3. Systematyczne wprowadzenie do etyki – s. 41
4. Zagadnienie dobra w filozofii starożytnej – s. 18.

dr hab. Jerzy Gołosz

1. Filozofia czasu i przestrzeni – s. 29.
2. Filozofia nauki – s. 37.

dr hab. Krzysztof Guczalski

1. Philosophy of Music – s. 54.
2. Translatorium z jęz. angielskiego – s. 71.

dr Zsolt Gyenis

1. Axiomatic set theory – s. 48.
2. Modal logic – s. 47.

dr Jerzy Hanusek

1. Arytmetyka – s. 47.
2. Wstęp do algebry uniwersalnej – s. 47.

dr hab. Joanna Hańderek

1. Filozofia kultury – s. 67.
2. Filozofia na przełomie XX/XXI wieku – s. 24.
3. Piękno a dobro – relacje etyki z estetyką – s. 44.
4. Problemy i podstawowe pojęcia filozofii kultury – s. 70.

dr hab. Steffen Huber

1. Arystoteles o substancji (Metafizyka VII-IX) – s. 16.
2. Lektorat greki – II rok – s. 59
3. Wybrane zagadnienia filozofii polskiej – s. 18.
4. Źródła filozofii staropolskiej – s. 26.

prof. dr hab. Marcin Karas

1. Filozofia dziejów – s. 19.
2. Seminarium – poglądy filozoficzne Mikołaja Kopernika – s. 25.
3. Seminarium z warsztatu historyka filozofii – s. 20.

dr hab. Jan Kielbasa

1. Człowiek jako mikrokosmos, imago Dei, osoba. Zarys średniowiecznej antropologii – s. 21.
2. Filozofia średniowieczna – s. 15.
3. Wola, dobrowolność, wolny wybór. Średniowieczny dyskurs o wolności – s. 16.

dr hab. Katarzyna Kijania-Placek

1. Filozofia języka I – s. 40.
2. Filozofia języka II – s. 40.
3. Warsztaty metodologiczne dla doktorantów – s. 61.
4. Wstęp do filozofii – s. 60.

dr Michał Klincewicz

1. Consciousness, perception, and time – s. 60.

dr hab. Sebastian Tomasz Kołodziejczyk

1. Metody filozofii współczesnej: między analizą a eksperymentem – s. 59.
2. Ontologia I: Przegląd podstawowych stanowisk – s. 28.
3. Ontologia II : Istnienie, identyczność i uniwersalia – s. 28.
4. Spór o naturę metafizyki – s. 31.
5. Ukryte wymiary. Deflacyjny charakter myślenia metafizycznego – s. 36.

dr Joanna Marcinkowska

1. Elementy prawa autorskiego – s. 71.

prof. dr hab. Justyna Miklaszewska

1. Etyka wolnego rynku – s. 57.
2. Filozofia nowożytna – wiek XVII – s. 15.
3. Filozofia nowożytna – wiek XVIII – s. 15.
4. Historia filozofii politycznej – s. 56.
5. Polityczne emocje – s. 58.

dr hab. Janusz Mizera

1. Granice fenomenologii transcendentalnej – s. 25.
2. Przewyciężenie transcendentalizmu – s. 18.

prof. dr hab. Marcin Mostowski

1. Logika i poznanie – s. 47
2. Matematyczne metody opisu języka naturalnego – s. 48.
3. Wprowadzenie do logiki – s. 45.
4. Wprowadzenie do teorii modeli skończonych – s. 48.

prof. dr hab. Piotr Mróz

1. Egzystencjalizm – s. 19.
2. Główne narracje, teorie, praktyki w filozofii kultury – s. 64.

dr hab. Michał Ostrowicki (Sidey Myoo)

1. Art and Aesthetics in 20th and 21st century – s. 50.
2. Filozofia sieci – s. 33.
3. Sztuka elektroniczna – s. 50.
4. Sztuka i estetyka XX wieku – s. 54.
5. Środowisko elektroniczne jako rzeczywistość człowieka – s. 31.

prof. dr hab. Elżbieta Paczkowska-Łagowska

1. Historia filozofii współczesnej – s. 15.
2. Kategorie antropologiczne w pismach klasyków współczesności: M. Scheler, H. Plessner, A. Gehlen, E. Cassirer – s. 22.
3. Seminarium z filozofii współczesnej: esej filozoficzny – s. 21.

dr Jakub Petri

1. Estetyka performatywna przestrzeni miejskiej – s. 51.
2. Estetyka Transkulturowa Dalekiego Wschodu – s. 52.

prof. dr hab. Tomasz Placek

1. Epistemologia I – s. 37.
2. Filozofia mechaniki kwantowej – s. 34.
3. Metafizyka czasu i modalności – podejście formalne – s. 34.
4. Wolna wola i determinizm – s. 58.

dr Krzysztof Poślajko

1. Metafizyka w filozofii analitycznej – s. 30.

dr Paweł Rojek

1. Indywidua – s. 35.

dr Małgorzata Ruchel

1. Historia klasycznej filozofii indyjskiej – s. 17.
2. Indyjska filozofia słowa – s. 68.
3. Lektorat sanskrytu – I rok – s. 60.
4. Lektorat sanskrytu – II rok – s. 60.

dr Andrzej Rygalski

1. Filozoficzne koncepcje języka – s. 32.

dr Maciej Smolak

1. Dydaktyka filozofii – s. 66.
2. Teoria przyjaźni u Arystotelesa – s. 65.

prof. dr hab. Leszek Sosnowski

1. Pojęcie doświadczenia estetycznego a sztuka awangardowa XX w. – s. 55.
2. Seminarium doktoranckie: Modele interpretacji – s. 73.

dr Przemysław Spryszak

1. Brytyjska filozofia nowożytna – s. 26.
2. Natura doświadczenia – s. 38.

dr Radosław Strzelecki

1. Filozofia Heideggera i jej współczesna recepcja – s. 72.

prof. dr hab. Wojciech Suchoń

1. Sylogistyka jako rachunek zdań zakresowych – s. 46.
2. Wstęp do logiki: przegląd rachunków logicznych – s. 45.
3. Wybrane problemy logiki praktycznej – s. 46.
4. Wybrane problemy logiki współczesnej – s. 46.

dr Marek Suwara

1. Filozofia informacji – s. 38.
2. Filozofia złożoności – s. 68.

dr Jakub Szczepański

1. Filozofia polityczna Immanuela Kanta – s. 25.

dr Izabela Szyroka

1. Autobiografia jako „filozofia praktyczna”. Znaczenie autobiografii dla filozoficznej antropologii – s. 69.

dr Anna Tomaszewska

1. Kant a problem treści percepcji – konwersatorium – s. 27.

dr Adriana Warmbier

1. Filozofia podmiotowości: samowiedza i zobowiązanie – s. 43.

prof. dr hab. Krystyna Wilkoszewska

1. Estetyka – kurs podstawowy – s. 49.
2. Estetyka urbanistyczna – s. 53.
3. Postmodernizm w filozofii i estetyce – s. 49.
4. Przemiany w sztuce i estetyce XX wieku – s. 49.

dr hab. Anna Wójcik

1. Filozofia chińskiej kultury artystycznej – s. 62.
2. Filozofia ogrodu – s. 63.
3. Metody myślenia w filozofii chińskiej – s. 63.

dr Leszek Wroński

1. Epistemologia II – s. 37.
2. Filozofia i prawdopodobieństwo – współczesne teksty – s. 39.

dr Tomasz Żuradzki

1. Etyka wojny – s. 42.

W poniższym katalogu kliknięcie na kod kursu przenosi do odpowiadającej kursowi strony w systemie USOSweb.

Filozofia starożytna

Prowadzący: dr Michał Bizoń

Kod: HF01pa

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Uczestnicy zdobywają wiedzę za zakresu historii filozofii starożytnej oraz dotyczącą głównych zagadnień poruszanych w starożytnych tekstach filozoficznych. Materiał z zakresu zagadnień filozofii starożytnej obejmuje:

1. Filozofia jako nauka. Racjonalność świata. Metody racjonalnego badania świata: matematyka, dialektyka, logika, sceptycyzm, irracjonalizm, iluminacja, mistycyzm.
2. Od logiki do semantyki. Rozwój filozofii języka. Język jako narzędzie racjonalnego badania świata. Powstanie logiki jako dziedziny naukowej. Powstanie gramatyki i syntaktyki. Zagadnienie stosunku znaku do przedmiotu oznaczanego. Problem zdań fałszywych.
3. Pojęcie duszy. Od siły ożywiającej do idei transcendentnej.
4. Alternatywne racjonalizacje etyki. Naturalizm, etyka transcendentna, etyka immanentna, etyka amoralna, etyka sceptyczna, etyka religijna.
5. Podstawowe zagadnienia ontologii starożytnej. Problem przyczynowości; problem jakości powszechnych; problem uczestnictwa; pojęcie substancji; pojęcie niebytu. Ontologia transcendentna i immanentna.
6. Od filozofii przyrody do nauk przyrodniczych. Powstanie racjonalnego badania zjawisk naturalnych.
7. Wpływ filozofii greckiej na teologię i religię. Teologia racjonalna.

Materiał z zakresu historii filozofii starożytnej obejmuje:

1. Powstanie filozofii w Grecji. Przejście od mythos do logos. Literackie i mitologiczne korzenie filozofii. Bliskowschodnie źródła myśli greckiej (Egipt, Babilon, Lewant). Powstanie koncepcji racjonalności świata.
2. Filozofia przyrody w Jonii. Tales, Anaksymander, Anaksymenes.
3. Filozofia italska 1: Pitagorejczycy. Powstanie koncepcji matematyczności świata.
4. Filozofia italska 2: Eleaci. Powstanie filozofii spekulatywnej.
5. Reakcja na szkołę Eleatów: Anaksagoras, Empedokles, Atomiści.
6. Szkoła Heraklita.
7. Schyłek filozofii jońskiej (Archelaos z Aten, Diogenes z Apolonii).
8. Ruch sofistyczny i krytyka filozofii przyrody
9. Sokrates. Elenchos jako metoda badania. Zwrot od filozofii przyrody do etyki.

10. Platon 1: etyka jako punkt wyjścia filozofii.
11. Platon 2: od etyki do antropologii ontologicznej. Powstanie filozofii transcendentnej.
12. Platon 3: od ontologii do filozofii przyrody.
13. Arystoteles 1: powstanie filozofii systemowej. Logika.
14. Arystoteles 2: ontologia i filozofia przyrody.
15. Arystoteles 3: etyka i filozofia polityczna.
16. Szkoły tzw. sokratyków mniejszych: Cyrenaicy, Cynicy, Megarejczycy.
17. Filozofia hellenistyczna 1: Stoicy.
18. Filozofia hellenistyczna 2: Epikurejczycy.
19. Filozofia hellenistyczna 3: Sceptycyzm.
20. Początki filozofii w Rzymie. Lukrecjusz, Cyceon.
21. Początki filozofii chrześcijańskiej 1: pierwsi apologety (Justyn, Tacjan, Atenagoras)
22. Początki filozofii chrześcijańskiej 2: od Tertuliana do Soboru Nicejskiego.
23. Medioplantonizm od Filona Aleksandryjskiego do Plutarcha z Cheronei.
24. Komentatorzy Arystotelesa: od Aleksandra z Afrodyzji do Jana Filoponosa.
25. Neoplatonizm 1: Plotyn.
26. Neoplatonizm 2: od Porfiriusza do Proklosa.
27. Filozofia schyłku Cesarstwa Rzymskiego: Boecjusz, Kasjodor.

Filozofia średniowieczna

Prowadzący: dr hab. Jan Kielbasa

Kod: HF02pb

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Proponowany kurs pomyślany jest jako podstawowy, a zatem przeznaczony głównie dla studentów I roku. Obejmuje ogólny i chronologiczny przegląd stanowisk (od patrystyki po wiek XV, rozpoznanie głównych linii ewolucyjnych myśli średniowiecznej, jej pojęć-kluczy, podstawowych założeń, ośrodkowych problemów). Ponadto proponuje refleksję historyczną (recepja, kontynuacja, modyfikacja filozofii starożytnej w średniowieczu) i metafizologiczną (czy myśl średniowieczna jest w ogóle filozofią? kwestia linii demarkacyjnej między filozofią i teologią, teoria „dwóch prawd”).

Dziedzinową dominantą kursu jest problematyka metafizyczna i antropologiczna, wykładana na podstawie tekstów źródłowych z epoki.

Filozofia nowożytna - wiek XVII

Prowadzący: prof. dr hab. Justyna Miklaszewska

Kod: HF03pc

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest charakterystyka systemów metafizycznych XVII wieku (Descartes, Hobbes, Malebranche, Spinoza, Leibniz), które poprzedza przegląd najważniejszych stanowisk i koncepcji renesansowych. Tematem wykładów są także problemy oraz idee charakterystyczne dla filozofii nowożytnej (racjonalizm, sceptycyzm, radykalizm), filozofii religii (Pascal), jak również kształtowanie się podstaw nowoczesnej teorii politycznej, wraz z ideałami prawa naturalnego czy umowy społecznej (Grotius, Hobbes, Locke).

Filozofia nowożytna - wiek XVIII

Prowadzący: prof. dr hab. Justyna Miklaszewska

Kod: HF04pc

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Empiryzm brytyjski (Locke - Berkeley - Hume). Szkocka filozofia zdrowego rozsądku. Myśl francuskiego Oświecenia (Encyklopedyści, Voltaire, Montesquieu, J.J. Rousseau), teoria umowy społecznej. Filozofia krytyczna, etyka i filozofia polityczna Kanta. Idealizm niemiecki (Fichte, Schelling).

Historia filozofii współczesnej

Prowadzący: prof. dr hab. Elżbieta Paczkowska-Łagowska, dr Izabela Szyroka

Kod: HF05pa

Typ: wykład + ćwiczenia, 120 h, 12 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Część pierwsza kursu historii filozofii współczesnej (semestr zimowy) obejmuje następujące zagadnienia i postaci: okres idealizmu niemieckiego po Kancie: Fichte, Schelling, Hegel, Schleiermacher, W. von Humboldt, Schopenhauer. Reakcja na heglizm: historyzm, Feuerbach, Stirner, Marks, Engels, Kierkegaard. Pozytywizm: Comte, empiriokrytycyzm, conceptualizm, utylitaryzm (Bentham, Mill), pragmatyzm: Peirce, James, Dewey.

Część druga kursu historii filozofii współczesnej (semestr letni) obejmuje: filozofię życia (Dilthey, Nietzsche); egzystencjalizm (Jaspers, Heidegger, Marcel, Sartre); fenomenologię (Husserl, Scheler, Merleau-Ponty); neopozytywizm; antropologię filozoficzną (Scheler, Plessner, Gehlen); filozofię hermeneutyczną, szkołę z Frankfurtu (Adorno, Horkheimer, Habermas).

Arystoteles o substancji (Metafizyka VII-IX)

Prowadzący: dr hab. Steffen Huber

Kod: HF100

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Księgi VII do IX Metafizyki zawierają naukę o substancji. Arystoteles odpowiada tu na następujące pytania: Co jest przyczyną jedności bytu, owego przedmiotu pierwszej filozofii, który „jest orzekany na wielorakie sposoby”? Co gwarantuje tożsamość bytu jednostkowego, a co jedność gatunku bytów? Dlaczego jedna substancja wpływa na drugą? Co łączy substancję z własnymi cechami? Co pozwala nam mówić, że „niebyt jest niebytem”, innymi słowy: to, co nie jest, jest czymś, co nie jest?

Wykład omawia księgi o substancji wychodząc od ustaleń nt. substancji (*Kategorie*) i bytu zmiennego (*Fizyka*), a kończy się epilogiem nt. pierwszego bytu, nieporuszonego poruszczeniela myślącego myślenie (*Metafizyka XII*). Wyjaśnione zostaną pojęcia: substancji jako tego, czym coś było i jest, ogółu, rodzaju i podłoża/podmiotu; przyczyny materialnej, formalnej, celowej i sprawczej; przeciwstawności i jej rodzajów; cech substancjalnych i przypadłościowych; możliwości i aktu; jedności rozumianej wprost i per analogiam; materii i formy; duszy; czystego myślenia.

Sugerowane, choć formalnie niewymagane jest uprzednie zaliczenie wykładu dr Michała Bizona o metafizyce Platona w semestrze zimowym 2017/2018.

Wola, dobrowolność, wolny wybór. Średniowieczny dyskurs o wolności

Prowadzący: dr hab. Jan Kiełbasa

Kod: HF101

Typ: translatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: Zaliczenie kursów filozofii starożytnej (HF01p) i filozofii średniowiecznej (HF02p) lub kursów równorzędnych. Elementarna znajomość języka łacińskiego lub aktualne uczenie się tego języka.

Kurs pomyślany jest jako translatorium z języka łacińskiego, przeznaczone dla studentów wszystkich stopni studiów, zainteresowanych myślą średniowieczną, a zarazem poznawaniem średniowiecznej łaciny i studiowaniem tekstów źródłowych w wersji oryginalnej. Udział w nim zakłada elementarną znajomość języka łacińskiego, a przynajmniej gotowość jego równoległego uczenia się czy to samodzielnie, czy w ramach specjalistycznych kursów; równocześnie winien efektywnie rozwijać znajomość tego języka (zwłaszcza w jego wersji średniowiecznej), a tym samym umiejętność czytania ze zrozumieniem i tłumaczenia tekstów z epoki.

Służyć temu będzie zapoznanie i osvajanie uczestników kursu ze specyficzną terminologią tych tekstów, w tym wypadku z używanymi przez autorów XII-wiecznych pojęciami dotyczącymi problematyki woli, wolnego wyboru i wolności człowieka (m.in. *voluntas*, *voluntarium*, *consensus*, *liberum arbitrium*, *electio*, *libertas*, *necessitas*, *coactio*), rozmaitymi ich wariantami leksykalnymi, znaczeniami, definicjami i kontekstami użycia. Konfrontowane będą znaczenia nadawane tym pojęciom w XII wieku z ich znaczeniami i zastosowaniami w filozofii wcześniejszej (m.in. Cynceron, Augustyn, Boecjusz, Anzelm z Canterbury). Kolejnym etapem będą podejmowane zespołowo bądź samodzielnie próby roboczej translacji i wstępnej interpretacji wybranych fragmentów takich tekstów, jak *De gratia et libero arbitrio* Bernarda z Clairvaux, *Sententiarum libri quatuor* Piotra Lombarda, czy anonimowe zbiory sentencji - *Summa Sententiarum* i *Sententiae divinitatis*.

Translatorium ma stanowić wstęp do seminarium planowanego na następny rok akademicki (2018/2019), a przeznaczonego dla studentów bardziej zaawansowanych merytorycznie i językowo, pragnących kontynuować studia nad tą samą problematyką przez pogłębioną, systematyczną i porównawczą analizę łacińskich tekstów źródłowych, tj. fragmentów trzech XIII-wiecznych komentarzy (Alberta Wielkiego, Tomasza z Akwinu, Bonawentury) do *Sentencji* Piotra Lombarda, odnoszących się do tych samych partii tekstu wyjściowego (Petrus Lombardus, *Sententiarum libri quatuor*, lib. II, dist. 24 i 25).

Historia klasycznej filozofii indyjskiej

Prowadzący: dr Małgorzata Ruchel

Kod: HF102

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Kurs w cyklu dwuletnim.

Rozwój sześciu klasycznych szkół filozoficznych i ich źródła w światopoglądzie wedyjskim. Najważniejsze zagadnienia indyjskiego dyskursu filozoficznego: podmiotowość, świadomość, środki poznania, językowość myślenia, powinność. Teorie debaty i praktyka debatowania (sposoby argumentacji, model komentatorski w tekstach).

Filozofia rosyjska – idea społeczna między polityką a religią

Prowadzący: dr hab. Leszek Augustyn

Kod: HF103s

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Kurs dotyczy dziejów filozofii rosyjskiej XIX i XX wieku. Szczególny nacisk zostanie położony na myśl społeczną, historiozoficzną i religijną. Badaniu zostaną poddane relacje (związki i napięcia) między politycznymi i religijnymi aspektami idei społecznej. Odnosić się będziemy m.in. do następujących nurtów myśli rosyjskiej:

1. słowianofilstwo,
2. okcydentalizm,
3. oświecicielstwo,
4. poczwiennictwo,
5. narodnictwo,
6. konserwatyzm i panslawizm,
7. anarchizm,
8. nihilizm,
9. marksizm rosyjski,
10. renesans religijno-filozoficzny,
11. nurty filozofii XX-wiecznej.

W ramach zaś proponowanych omówień zostaną przedstawione idee i koncepcje najwybitniejszych przedstawicieli filozoficznej, społecznej i religijnej myśli rosyjskiej: P. Czaadajew, I. Kiriejewski, A. Chomiakow, A. Hercen, W. Bieliński, M. Czernyszewski, M. Michajłowski, P. Ławrow, F. Dostojewski, L. Tołstoj, M. Danilewski, K. Leontjew, J. Plechanow, W. Lenin, M. Bierdiajew, S. Frank, S. Bułgakow i inni.

Zagadnienie dobra w filozofii starożytnej

Prowadzący: prof. dr hab. Włodzimierz Galewicz

Kod: HF11k

Typ: wykład, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: zaliczony kurs z historii filozofii starożytnej

W roku 2017/2018 wykład będzie dotyczył koncepcji dobra i sprawiedliwości w filozofii Arystotelesa.

Przewyciężenie transcendentalizmu

Prowadzący: dr hab. Janusz Mizera

Kod: HF14sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Kurs *Przewyciężanie transcendentalizmu* ma charakter seminarium przeznaczonego dla doktorantów oraz studentów starszych lat. W najbliższym roku zamierzam kontynuować lekturę i interpretację książki Martina Heideggera pt. *Rozprawa Schellinga o istocie ludzkiej wolności (1809)*, przeł. R. Marszałek, Wydawnictwo KR, Warszawa 2004. Tekst czytamy równoległe z rozprawą samego Schellinga (Friedrich Schelling, *Filozoficzne badania nad istotą ludzkiej wolności i sprawami z tym związanymi*, przeł. B. Baran, Wydawnictwo Inter Esse, Kraków 2003)

Wybrane zagadnienia filozofii polskiej

Prowadzący: dr hab. Steffen Huber, dr hab. Piotr Bartuła

Kod: HF15p

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Kurs wprowadza do historii filozofii polskiej od jej początków w XIV w. po współczesność. Wybrane problemy są omawiane w kontekście filozofii europejskiej oraz na tle historii politycznej Polski.

1. Początki filozofii na ziemiach polskich.
2. Wczesna dynastia jagiellońska.
3. Via communis cracoviensis.
4. Złoty wiek.
5. Między renesansem a barokiem.
6. Filozofia szkolna XVI i XVII wieku.
7. Socynianie.
8. Oświecenie.
9. Socjalizm, mesjanizm, romantyzm.
10. Filozofia narodowa.
11. Stańczycy i pozytywizm warszawski.
12. Szkoła Lwowsko-Warszawska.
13. Metafizycy i fenomenolodzy XX wieku.
14. Klasycy współczesności.
15. Głosy w bieżącej debacie.

Egzystencjalizm

Prowadzący: dr hab. Piotr Mróz

Kod: HF20

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 5 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Analiza podstawowych problemów filozofii egzystencjalistycznej i fenomenologii bytu ludzkiego. Rys historyczny od Kierkegaarda po egzystencjalizm amerykański. Wątki ontologii i konstytucji świata; trwoga istnienia, podstawowe projekty egzystencji ludzkiej, absurd istnienia. Analiza tekstów filozoficznych, literackich i dzieł sztuki.

Filozofia dziejów

Prowadzący: prof. dr hab. Marcin Karas

Kod: HF29sk

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Problematyka kursu obejmuje przegląd ważniejszych stanowisk z zakresu filozoficznej refleksji nad historią – od starożytności po współczesność.

Szczegółowy program zajęć:

1. Zagadnienia terminologiczne i metodologiczne.
2. Linearne i cykliczne filozofie dziejów.
3. Historiozofia chrześcijańska.
4. Laicyzacja problematyki filozoficzno-dziejowej w dobie Odrodzenia.
5. Oświeceniowa filozofia historii.
6. Teoria postępu.
7. Teleologiczna i dialektyczna wizja dziejów.
8. Mesjanizm, heroizm, słowianofilstwo.
9. Teorie cywilizacji, filozofia końca historii.
10. Trwałość i zmiana w historiozofii chrześcijańskiej w XX wieku.
11. Teilhardowska wizja postępu.

Literatura obowiązkowa:

Teksty źródłowe będą podawane bezpośrednio na zajęciach.

Ważną formą pracy będą monograficzne referaty uczestników kursu, dyskutowane podczas zajęć.

Seminarium z warsztatu historyka filozofii

Prowadzący: prof. dr hab. Marcin Karas

Kod: HF5osk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Kurs ma na celu zapoznanie uczestników z zaawansowanym warsztatem historyka filozofii.

Celem zajęć jest zdobycie i pogłębienie kompetencji badawczych niezbędnych przy pisaniu prac licencjackich, magisterskich i doktorskich.

Zajęcia będą polegać na prezentacji poprawnych i błędnych prac historyków filozofii. Zostaną przedyskutowane typowe błędy warsztatowe i sposoby ich unikania. Uczestnicy będą prowadzić własne krótkie prace badawcze, które będą później omawiane na zajęciach od strony ich poprawności i typowych braków.

Uczestnicy poznają różne aspekty badań: analizę źródeł i opracowań, wykorzystanie kontekstu historycznego, stawianie źródłom pytań i udzielania odpowiedzi, formułowanie hipotez badawczych, konfrontowanie odmiennych interpretacji, wykrywanie błędów, ujęć propagandowych, manipulacji, perswazyjności, uproszczeń i innych tego typu zasadzek obecnych w literaturze naukowej.

Sporo miejsca zajmie metodyka przekładów z języka łacińskiego i języków nowożytnych w badaniach źródłowych historyka filozofii. W tym zakresie także dyskutowane będą uproszczenia, znaczenie kontekstu, problemy terminologii, błędów w tłumaczeniach, itd.

Stosowane techniki będą testowane na bieżąco i rozwijane przez uczestników kursu.

Literatura obowiązkowa:

Teksty źródłowe będą podawane bezpośrednio na zajęciach.

Ważną formą pracy będą monograficzne referaty uczestników kursu, dyskutowane podczas zajęć.

Wątki filozoficzne w literaturze rosyjskiej

Prowadzący: dr hab. Michał Bohun, dr hab. Leszek Augustyn

Kod: HF56sk

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Zajęcia w formie konwersatorium mają być kontynuacją seminariów prowadzonych przez prof. W. Rydzewskiego od początku lat 90. Chcemy skupić się na poszukiwaniu i analizie wątków filozoficznych w wielkiej literaturze rosyjskiej XIX i XX w. Celem jest ukazanie kontekstów filozoficznych dzieł literackich, wpływu idei filozoficznych na literaturę oraz samoistnej wartości filozoficznej wielkich dzieł literatury rosyjskiej.

W każdym roku akademickim seminarium dotyczy innych aspektów rosyjskiej myśli filozoficznej w jej literackich kontekstach. W ostatnich latach problematyka seminariów obejmowała następujące zagadnienia: Turgieniew i kategorie rosyjskiej samowiedzy (nihilizm, zbędny człowiek, Hamlet i Don Kichot); Tołstoj przed i po przełomie światopoglądowym; Tanatologia i agatologia w literaturze rosyjskiej; Rewolucje i rewolucjoniści w literackich obrazowaniach; Zagadnienie etyczne w twórczości F. Dostojewskiego; Interpretacja filozoficzna dzieł literackich (*Bracia Karamazow*, *Biesy*).

Historia marksizmu: filozofia i utopia

Prowadzący: dr hab. Michał Bohun, dr hab. Leszek Augustyn

Kod: HF57

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 5 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Kurs przedstawia historię kształtowania się doktryny Marksa i jej różne formy w myśli XIX i XX-wiecznej. Nacisk położony zostanie na filozoficzne źródła i konteksty marksizmu oraz jego utopijne paradoksy.

Człowiek jako mikrokosmos, imago Dei, osoba. Zarys średnio-wiecznej antropologii.

Prowadzący: dr hab. Jan Kielbasa

Kod: HF58

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 5 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Rekonstrukcja i badanie trzech wizji człowieka w myśli patrystycznej (Orygenes, Nemezjusz, Grzegorz z Nyssy, Augustyn, Boecjusz) i scholastycznej (Abelard, wiktoryni, Albert Wielki, Tomasz z Akwinu, Bonawentura) na podstawie analizy tekstów źródłowych. Rozpoznanie historycznych (filozoficznych i biblijnych) inspiracji, ontologicznych, kosmologicznych i teologicznych założeń i różnych szczegółowych wariantów motywu mikrokosmicznego, ikonocznego i personalistycznego. Badanie faktycznych (historycznych) i możliwych relacji między trzema koncepcjami: sprawdzanie hipotezy koncyliacyjnej (pola zgodności bądź komplementarności) i hipotezy konfrontacyjnej (pola logicznej sprzeczności bądź faktycznej rywalizacji); próby porównywania i hierarchizowania trzech koncepcji. Nurt „godnościowy” i nurt „marnościowy” w średniowiecznej refleksji o człowieku.

Seminarium z filozofii moralnej Tomasza z Akwinu

Prowadzący: prof. dr hab. Włodzimierz Galewicz

Kod: HF83sk

Typ: seminarium, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: zaliczony kurs z historii filozofii starożytnej

W roku 2017/2018 seminarium będzie poświęcone analizie Tomaszowego traktatu *De caritate (O miłości)*, skupiającej się na takich tematach jak miłość, przyjaźń, troska o dobro drugiego.

Seminarium z filozofii współczesnej: esej filozoficzny

Prowadzący: prof. dr hab. Elżbieta Paczkowska-Łagowska

Kod: HF68s

Typ: seminarium, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Celem seminarium jest zapoznanie się z tekstami z zakresu filozofii współczesnej, które wyróżniają się walorami estetycznymi bądź podkreślają aspekt retoryczny w pisarstwie filozoficznym, uzasadniając jego niezbędność, a może nawet nieuniknioną (pochwała retoryki). Seminarium opiera się na założeniu, że filozofowanie łączy się z pewnymi wymogami stylistycznymi, że świat jawi się nam w sposób, w jaki filozof stawia nam go przed oczyma za pomocą środków stylistycznych. Lista lektur podana w sylabusie zostanie uzupełniona. Do treści seminarium należy między innymi:

Przedstawienie sylwetki G. Simmela jako estetyzującego filozofa życia, „wędrówcy pomiędzy światami sztuki, filozofii i nauk” (M. Schmid). Jego koncepcja życia ludzkiego i kultury, w tym pojęcie tragedii kultury, przykłady jego myślenia o poszczególnych zmysłowych zjawiskach kultury, o formach życia społecznego. Dla uwypuklenia swoich tez Simmel powoływał się na przykłady z codzienności i posługiwał się formą eseju. „G. Simmel (...) dokonał jako pierwszy zwrotu filozofii do konkretnych przedmiotów, który pozostał kanoniczny dla każdego, komu nie dogadzało paplanie o krytyce poznania czy historii ducha” (Th.W. Adorno).

Drugim ważnym dla seminarium autorem jest H. Blumenberg. Jego zdaniem retoryka niesłusznie została skazana na „filozoficzną banicję” przez Platona. Odgrywa ona niezastępowalną rolę w samookreśleniu człowieka, który jest tym, czym nie jest, jest istotą pośrednią, określającą się za pomocą tego, czym nie jest. W ten sposób odniesienie człowieka do rzeczywistości jest „zmetaforyzowane”. Droga metaforyczna jest sposobem określania samego siebie w sytuacji nie-bezpośredniego obcowania z rzeczywistością. I tak na przykład tematem antropologii jest „natura ludzka”, która nigdy naturą nie była, dlatego występuje w „przebraniu” alegorycznym jako zwierzę, maszyna, strumień świadomości. Człowiek jest istotą symboliczną, ponieważ wybiera metaforyczną drogę pośrednią. Konstytucja człowieka jest potencjalnie metaforyczna, co oznacza, że człowiek znajduje swoją rzeczywistość nie w wewnętrzności, lecz jedynie na drodze poprzez to, czym nie jest. Podstawowy zasób języka filozoficznego stanowią metafory, dla których nie istnieją żadne czysto pojęciowe ekwiwalenty (np. światło jako metafora dla prawdy). Język filozofii znamionuje „kontrolowana wieloznaczność”. Dlatego też uwaga zwrócona na retoryczność języka filozoficznego daje wgląd w warsztat pracy filozofa i pozwala lepiej zrozumieć jej rezultaty.

Teksty H. Plessnera zostają wprowadzone do seminarium z uwagi na ukazywanie „zapośredniczonej” obecności człowieka wobec innych, spełniającej się w ceremoniale i dyplomacji, w przyjmowaniu ról społecznych w ogóle. Dlaczego bronimy ceremoniału, mimo że kolejne rewolucje odrzuciły wszystko to, co nieracjonalne jako przeżytek? Dlatego, że „dusza nie mogłaby oddychać bez zimnego powietrza dyplomacji”. Zostaną wprowadzone pojęcia dystansu człowieka do samego siebie („ekscentryczna pozycjonalność”), roli i gry, właściwe antropologii Plessnera.

Lektura tekstu G. Manna na temat B. Russella ma stanowić przykład eseistycznego sportretowania wybitnego filozofa w sposób literacko i rzeczowo nie związany konwencjami empiryzmu logicznego i innych nurtów myślowych z ducha neopozytywizmu.

Esej R. Rorty’ego pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy i w jakim sensie filozofia jest rodzajem pisarstwa.

Kategorie antropologiczne w pismach klasyków współczesności: M. Scheler, H. Plessner, A. Gehlen, E. Cassirer

Prowadzący: prof. dr hab. Elżbieta Paczkowska-Łagowska

Kod: HF74s

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Na podstawie klasycznych tekstów współczesnej antropologii objaśnimy kategorie służące filozoficznemu ujmowaniu człowieka. Oś tematyczną stanowią następujące ujęcia:

Zasady metodyczne antropologii filozoficznej: zasada relatywizacji ponadczasowych sfer sensu do człowieka jako ich twórcy w horyzoncie historii (H. Plessner). Zasada „organonu”. Rola dyscyplin humanistycznych jako narzędzia poznania antropologicznego. Zasada fenomenologicznego opisu i interpretacji poszczególnych zjawisk ludzkiego życia (O.F. Bollnow). Zasada „pytania otwartego” (H. Plessner).

Okoliczności powstania antropologii filozoficznej w wieku XX. Ojcowie-założyciele i ich dzieła: M. Scheler, H. Plessner, A. Gehlen. Antropologia filozoficzna jako pogłębienie i poszerzenie filozofii transcendentalnej (E. Cassirer). Koncepcja antropologiczna M. Schelera: Metafizyczny schemat warstw świata. Ustopniowanie bytu: pęd wzrostu i krzewienie się, życie popędowe, instynkt, pamięć asocjacyjna, inteligencja praktyczna składają się na „zasadę życia”. O szczególności stanowiska człowieka w kosmosie decyduje przeciwstawny zasadzie życia – „duch”. Charakterystyka ducha. Otwartość wobec świata. Rzeczowość. Poznanie ejdetyczne. Samoświadomość. Opór wobec pędu. Zdolność uprzedmiotowienia. Osoba. Struktura ludzkiego bytu pozwala objaśnić kategorie rzeczy i substancji. Człowiek jako „asceta” i „wieczny protestant”. Skąd pochodzi energia ducha, skoro wyższe warstwy bytu są słabsze a duch nie posiada własnej energii? Wzajemne przenikanie się bezsilnego ducha i pędu życiowego: uduchowanie pędu i ożywienie ducha czyli stawanie się człowiekiem. Krytyka kartezjańskiej dualistycznej nauki o człowieku. Rozwiązanie problemu psychofizycznego: jedność życia w miejsce dualizmu. Współtworzenie stającego się Boga jako przenikanie się zasady życia i zasady ducha. Krytyka koncepcji naturalistycznych. Antropologiczne warunki możliwości filozofii. Pytanie o stosunek do „zasady wszechrzeczy” i odkrycie możliwości „nicości absolutnej”.

Kategorie antropologiczne H. Plessnera: Pozycjonalność centryczna zwierząt. Ekscentryczna pozycjonalność człowieka. Zapośredniczona bezpośredniość ludzkiego życia i jego naturalna sztuczność. Konstytutywna nierównowaga człowieka jako źródło kultury. Homo absconditus: ukrycie człowieka jako odwrotna strona jego otwartości. Dziejowość człowieka: indywiduacja i ucieleś-

nianie się w roli. Spór z Heideggerem: egzystować może jedynie ktoś, kto żyje i ma ciało. Człowiek jako istota kulturowa: niezbędność normy i formy (obyczaju, maski, ceremoniału, konwencji). Polityka jako konieczność antropologiczna.

Kategorie antropologiczne A. Gehlena. Pojęcie kategorii antropologicznych pochodzi od Gehlena i oznacza istotne, niesprowadzalne do niczego innego, właściwości człowieka rozważanego w aspekcie kulturowym, społecznym, historycznym. My stosujemy to pojęcie szerzej: odnosimy je również do człowieka w aspekcie biologicznym. Uprawnia do tego „empiryczna filozofia” Gehlena, która jest rezultatem odrzucenia idealizmu i Fichteańskiego pojęcia „czynu”. Człowiek jako istota naznaczona brakiem (Protagoras, Pliniusz, Herder). Morfologiczne niedobory. Retardacja. Biologiczna/egzystencjalna konieczność działania. Odwartościowanie świadomości i dowartościowanie instynktu życia. Działanie: zajmowanie stanowiska na zewnątrz (duch rzeczywisty). Zasada „odciążenia”. Język. Pochodzenie instytucji („systemów kierowniczych”) i ich rola w stabilizacji istoty pełnej niedoborów. Człowiek jako istota podlegająca wychowaniu i dyscyplinie (por. Kant). Uroki i niebezpieczeństwa autorytaryzmu. Liberalna a konserwatywna krytyka kultury. Kultura jako ochrona człowieka przed nim samym. Słabość instytucji źródłem nadpobudliwości i agresji. Krytyka „człowieka kontemplacyjnego”. Portret człowieka współczesnego („dusza w epoce techniki”).

Cassirerowska koncepcja człowieka jako resumacja jego „Filozofii form symbolicznych”. Objaśnienie zjawiska wielości poglądów na człowieka. Nie introspekcja, lecz refleksja nad kulturą /droga pośrednia/ poucza człowieka o tym, kim jest. Antropologia to nie problem teoretyczny, lecz sprawa przeznaczenia człowieka. Człowiek nie ma natury, lecz jest „mieszaniną bycia i niebycia”, jego znakiem rozpoznawczym jest praca, a nie metafizyczna „natura”. Symbol – klucz do zrozumienia człowieka. Uniwersum symboliczne języka, mitu, sztuki, religii i historii wkracza między przyrodę a człowieka. Autobiografia: prawda własnego życia domaga się kształtu symbolicznego. Utopia: wyobrażona możliwość jako krytyka istniejącego faktu.

Przestrzenny, czasowy i językowy charakter ludzkiego życia według O.F. Bollnowa. Człowiek wykorzeniony i zdomowiony. Rola nastrojów w przeżywaniu czasu.

Rezultatem seminarium ma być nabycie umiejętności operowania klasycznymi kategoriami filozoficznego myślenia o człowieku i zrozumienie na tej podstawie zmian zachodzących w kulturze współczesnej.

Literatura podstawowa:

1. M. Scheler: *Stanowisko człowieka w kosmosie*. W: M. Scheler, *Pisma z antropologii filozoficznej i teorii wiedzy*, PWN, W-wa, 1987, str. 43-149.
2. H. Plessner: *Pytanie o conditio humana*. W: H. Plessner, zbiór rozpraw pod tym samym tytułem, PIW, W-wa, 1988, str. 29-106.
3. A. Gehlen, *W kręgu antropologii i psychologii społecznej*. *Studia*. Z części pt. „Antropologia filozoficzna” rozdziały: III. Obraz człowieka, V. Człowiek i instytucje, VI. O kulturze, naturze i naturalności. Z części „Psychologia społeczna” rozdziały II. Zjawiska kulturowe nowego typu i IV. Nowy subiektywizm.
4. E. Cassirer: *Czym jest człowiek*. W: E. Cassirer, *Esej o człowieku. Wstęp do filozofii kultury*, Czytelnik, W-wa, 1971, str. 35-121.
5. E. Cassirer: *Definicja człowieka w kategoriach kultury*. W: por. sub 4, str. 125-136.

Literatura uzupełniająca:

1. *Studia z filozofii niemieckiej*, tom IV pod redakcją S. Czerniaka i J. Rolewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, 2004. Tamże teksty Plessnera, Gehlena oraz na ich temat.
2. E. Paczkowska-Łagowska: *Między filozofią życia a egzystencjalizmem. Droga O.F. Bollnowa*. W: E. Paczkowska-Łagowska, *Logos życia. Filozofia hermeneutyczna w kręgu Wilhelma Diltheya*, słowo/obraz terytoria, Gdańsk, 2001, str. 327-336.

Filozofia na przełomie XX/XXI wieku

Prowadzący: dr hab. Joanna Hańderek, mgr Dorian Mączka

Kod: HF86

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Podczas kursu zostaną omówione następujące problemy i zagadnienia filozofii najnowszej:

1. Globalizacji.
2. Polityki Globalizacyjnej.
3. Pozytywne jak i krytyczne czy negatywne aspekty globalizacji.
4. Multikulturalizm.
5. Różne oblicza różnorodności kulturowej oraz związane z nią wyzwania stawiane kulturom.
6. Współczesne znaczenia postkolonializmu, jak również praktyki neokolonialne i neoimperialne w ujęciu krytycznym filozofów społecznych, kultury, etyków.
7. Transhumanizm.
8. Posthumanizm.
9. Nowy humanizm (humanizm ewolucyjny).
10. Problemy filozofii zaangażowanej (praktycznej).
11. Filozofia ateizmu (nowy ateizm w filozoficznych dyskursach).
12. Filozofia gender i nowy feminizm.
13. Biopolityka i jej konsekwencje w filozofii.
14. Ekofilozofia.
15. Filozofia sieciowa i filozofia rzeczywistości elektronicznej.
16. Filozofia emocji.

Literatura:

1. Globalizacja – Z. Bauman, *Globalizacja*, rozdział I, <https://www.youtube.com/watch?v=ILcKbKT1zfc>
2. Polityka globalizacyjna – Kwame Anthony Appiah, *Kosmopolityzm. Etyka w świecie obcych*, rozdział I „Roztrzaskane lustro”, <http://www.intelligencesquared.com/events/parthenon-marbles/>
3. Multikulturalizm – Homi K. Bhabha, *Miejsca kultury*, rozdział 8. „Dysemia: Czas, narracja i marginesy współczesnego narodu”, <https://www.youtube.com/watch?v=qkK4pApcwMc>
4. Postkolonializm – Leela Gandhi, *Teoria postkolonialna*, rozdział 1. „Po kolonializmie”, <http://www.intelligencesquared.com/events/has-martin-luther-kings-dream-been-realised/>

5. Transhumanizm – Max More, *List do matki natury*: <http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4003>
6. Posthumanizm – Rosii Braidotti *Początek wieku*, rozdział I
7. Popkultura – <http://www.intelligencesquared.com/events/museums-are-bad-at-telling-us-why-art-matters/>
<http://www.intelligencesquared.com/events/versus-hip-hop/>
8. Filozofia zaangażowana – Allain De Botton, *Lęk o status*, <http://www.intelligencesquared.com/events/oecd-debate-can-we-really-end-poverty/>
9. Ateizm – Danel C. Dennett, *Odczarowanie. Religia jako zjawisko naturalne*, rozdział 1 „Jaki czar ma być zdjęty”; Christopher Hitchens, *Śmiertelność*, <http://www.intelligencesquared.com/events/stephen-fry-and-friends-on-the-life-loves-and-hates-of-christopher-hitchens/>
10. Gender – Judith Butler, *Walczące słowa*, rozdział „O krzywdzeniu słowem”.
11. Naturalizm – Susan Blackmore, *Maszyna memowa*, rozdział 16 „Kierunek internet”, <http://www.youtube.com/watch?v=sdMA8RVu1s>
12. Biopolityka – Bruno Latour, *Polityka natury. Nauki wkraczają do demokracji*, rozdział 1.
13. Ekofilozofia i filozofia zrównoważonego rozwoju – Peter Singer, *Wyzwolenie zwierząt*, rozdział 1.
14. Kultura sieciowa – <https://eardevol.files.wordpress.com/2008/10/cyberculture.pdf>, <https://www.youtube.com/watch?v=UNwnQkGpKPE>

Granice fenomenologii transcendentnej

Prowadzący: dr hab. Janusz Mizera

Kod: HF87sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Seminarium przeznaczone jest dla doktorantów i studentów ostatnich lat. Wymagana znajomość podstaw fenomenologii (na poziomie np. *Fenomenologii Husserla* D. Zahaviego lub *Wprowadzenia do fenomenologii* R. Sokolowskiego).

W najbliższym roku zamierzam kontynuować lekturę i interpretację książki Jean-Luc Mariona *Będąc danym. Esej z fenomenologii donacji*, przełożył i wstępem opatrzył Wojciech Starzyński, Wydawnictwo IFiSPAN, Warszawa 2007.

Filozofia polityczna Immanuela Kanta

Prowadzący: dr Jakub Szczepański

Kod: HF88

Typ: wykład, 30 h, 5 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Celem wykładu jest przedstawienie tzw. Filozofii politycznej Kanta, w tym sporu o istnienie takiego działu w systemie filozofa z Królewca oraz jego podstawowych założeń. W tematyce wykładu uwzględnione zostaną także współczesne interpretacje myśli politycznej Kanta.

Tematyka wykładu obejmie kolejno następujące zagadnienia:

1. Filozofia polityczna Kanta – spór o istnienie.
2. Polityka a natura ludzka.
3. Społeczna towarzyskość.
4. Natura i wolność – problem dychotomii.
5. Polityczna władza sądenia.
6. Filozofia historii.
7. Metafizyka prawa.
8. Polityka prowizoryczna.
9. Ustrój republikański.
10. Filozofia pokoju.
11. Kosmopolityzm.

Seminarium - poglądy filozoficzne Mikołaja Kopernika

Prowadzący: prof. dr hab. Marcin Karas

Kod: HF92sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Seminarium źródłowe będzie poświęcone analizie poglądów filozoficznych polskiego uczonego, Mikołaja Kopernika na tle epoki. System heliocentryczny to nie tylko jedno z największych osiągnięć polskiej nauki, ale również niezwykle ciekawe zagadnienie naukowe i filozoficzne. Analiza poglądów filozoficznych polskiego astronoma wymaga refleksji interdyscyplinarnej, a prowadzi do postawienia szeregu ważnych pytań badawczych: o inspiracje i wyniki kosmologiczne, filozoficzne i astronomiczne w dziele Kopernika. Podczas zajęć zapoznamy się z podstawową wiedzą astronomiczną, prześledzimy metodologię badań toruńskiego uczonego i zbadamy różne wątki sporów o arystotelizm i filozofię nowożytną. Na zajęciach dyskutowane będą też ideowe, propagandowe i międzynarodowe aspekty rewolucji w kosmologii na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych.

Literatura: Wybrane fragmenty z pism Mikołaja Kopernika (*O obrotach*, i in.), literatura z filozofii średniowiecznej, nowożytnej i z filozofii nauki (Arystoteles, św. Tomasz z Akwinu, kosmologia i metodologia nauk).

Źródła filozofii staropolskiej

Prowadzący: dr hab. Steffen Huber

Kod: HF94

Typ: seminarium, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Uwaga: w roku akademickim 2017 / 2018 kurs zawieszony!

Tematyka zajęć:

Analiza tekstów źródłowych w kontekście historycznym. Pisma założycielskie polskiej szkoły prawa narodów powstały w ramach procesu doktrynalnego na soborze w Konstancji (1414-1418). Prawnicy Paweł Włodkowic z Krakowa i Francesco Zabarella z Padwy swoimi ekspertyzami pomogli w umocnieniu Jagiełły na polskim tronie i w politycznym utrwaleniu zwycięstwa pod Grunwaldem. Pisma te zawierają analizę fundamentów wspólnoty politycznej, jej legitymności i europejskich powiązań, zatem filozoficzną teorię władzy. Były cenione przez uczonych za harmonijne połączenie tych tradycji, na których opierał się nowo założony Uniwersytet Krakowski: bolońsko-padewskiej szkoły praw rzymskiego, koncyliaryzmu paryskiego, nominalizmu heidelberskiego, a także nurtów scholastycznych i wczesnohumanistycznych.

Do dyspozycji uczestników będą współczesne polskie tłumaczenia tekstów źródłowych. W miarę możliwości będziemy śledzić oryginalną łacińską terminologię. Choć przydatna, nie jest wymagana zdolność do swobodnej lektury po łacinie. Potrzebna jest natomiast gotowość do pracy nad terminologią polską i łacińską i do szczegółowych poszukiwań w źródłach wykorzystanych przez Włodkowica i Zabarellę. Seminarium powinno przygotować i zachęcić uczestników do prowadzenia w przyszłości własnych badań nad tekstami źródłowymi.

Brytyjska filozofia nowożytna

Prowadzący: dr Przemysław Spryszak

Kod: HF95

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Tematem kursu będą rzadziej omawiane podczas standardowych wykładów koncepcje „platoników z Cambridge” (zwłaszcza R. Cudwortha i B. Whichcote’a), mniej znane elementy filozofii J. Locke’a (jego obszerne i nie przetłumaczone na język polski *The Reasonableness of Christianity* oraz historycznie ważna polemika z biskupem Stillingfleetem), jak również koncepcje takich filozofów jak lord Shaftesbury, B. Mandeville, J. Butler, Fr. Hutcheson. Przedmiotem zajęć byłyby także przynależny do tej tematyki (i epoki) *Alkifron* G. Berkeley’a, chyba też rzadziej czytany, zawierający krytykę koncepcji Shaftesbury’ego i Mandeville’a.

Filozofia polskiego romantyzmu

Prowadzący: dr hab. Piotr Bartuła

Kod: HF97s

Typ: seminarium, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Prowadzone zajęcia będą się koncentrowały wokół romantycznej historiozofii, filozofii polityki i społeczeństwa w kontekście problemowym sporów swego czasu oraz ich związku z praktyką społeczną. Idee filozoficzne najwybitniejszych myślicieli epoki romantyzmu – m.in. Trentowskiego, Cieszkowskiego, Kamińskiego – będą prezentowane jako realne siły formujące rodzime Polity w wymiarze: gospodarczym, prawnym, obyczajowym i politycznym. Krytycznie rozważona zostanie opinia, że Polska była klasycznym krajem mesjanizmu w takim sensie, w jakim Francja była klasycznym krajem Oświecenia, a Niemcy krajem romantycznego konserwatyzmu. Zajęcia będą również służyły przedstawieniu idei romantycznych w konfrontacji z nowoczesnością.

Metafizyka Platona: od Fedona do Timajosa

Prowadzący: dr Michał Bizoń

Kod: HF98

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: Historia filozofii

Wykład omawia teorię form/idei Platona w dialogach: *Fedon*, *Fajdros*, *Uczta*, *Państwo*, *Parmenides*, *Sofista*, *Fileb* i *Timajos*. Punktem wyjścia jest kontekst wprowadzenia teorii form. Zagadnienie to ma dwa elementy: epistemologiczny (*Menon*, *Teajtet*) oraz etyczny (*Państwo* 1). Następnie omówiona zostanie teoria form jako przyczyn wprowadzona w *Fedonie*. Teoria ta jest rozwinięta w *Uczcie*, *Fajdrosie* i *Państwie*. Rozważone zostaną podobieństwa i różnice między przedstawieniami form w tych dialogach. Wreszcie omówiona będzie krytyka tak pojętych form z *Parmenidesa* i zmodyfikowana teoria form z *Sofisty* i *Fileba*. Na koniec rozważona zostanie metafizyka przedstawiona w *Timajosie* jako próba syntezy teorii form i jej krytyki. Na kursie zostaną omówione terminy kluczowe dla zrozumienia metafizyki Platona, takie jak czasownik *einai* i jego pole semantyczne, *eidōs*, *idea*, *aitia*, *methexis*, *koinonia*, *monas* i *dyas*. Podstawowa znajomość starożytnej greki jest mocno zalecana do kursu. Kontynuacją kursu jest wykład dr hab. Steffena Hubera o metafizyce Arystotelesa w semestrze letnim 2017/2018.

1. Teorie bytu przed Platonem. Jończycy, Eleaci, Pitagorejczycy, Pluraliści.
2. *Fedon*. Wprowadzenie teorii form jako przyczyn; krytyka materializmu
3. *Państwo*. Dualizm i teoria poznania. Problem wiedzy jako punkt wyjścia wczesnej teorii form.
4. *Państwo*. Wielkie metafory: od teorii wiedzy do teorii bycia.
5. *Państwo*. Struktura bytu w tzw. dialogach środkowych.
6. *Uczta* i *Fajdros*. Etyczne podwaliny teorii form; eros.
7. *Parmenides*. Krytyka teorii form.
8. *Parmenides*. Aporie bycia i jedności.
9. *Teajtet* i *Sofista*. Epistemologiczne i semantyczne podstawy późnej teorii form; teoria zdań fałszywych.
10. *Sofista* i *Polityk*. Teoria łączenia i dzielenia (diajreza).
11. *Sofista*. Teoria największych gatunków; nowe sformułowanie teorii form.
12. *Fileb*. Jedność i wielość w późnych dialogach Platona.
13. *Timajos*. Teoria form i matematyka.
14. *Timajos*. Teoria form i początki filozofii naturalnej.
15. Podsumowanie. Od Platona do Starej Akademii (Speuzyp, Ksenokrates, Polemon).

Kant a problem treści percepcji – konwersatorium

Prowadzący: dr Anna Tomaszewska

Kod: HF104

Typ: konwersatorium, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: historia filozofii

Semestr: letni

Prerekwizyty: znajomość języka angielskiego na poziomie B2

W słynnej książce *Mind and World* (1996) John H. McDowell głosi dwie kontrowersyjne tezy. Pierwsza teza mówi, że treść naszych doświadczeń spostrzeżeń ma naturę pojęciową, tzn. spostrzeżenia są ustruktrowane przez pojęcia posiadane przez podmiot doświadczeń. Zgodnie z drugą tezą - poglądem o pojęciowej naturze percepcji głosił I. Kant. Celem tego konwersatorium jest krytyczna analiza tych dwóch tez w perspektywie filozofii współczesnej i historii filozofii. Czy wobec argumentów dostarczanych przez filozofię percepcji i nauki kognitywne, przemawiających za istnieniem niepojęciowych treści doświadczenia, teza o pojęciowej naturze spostrzeżeń daje się utrzymać? Czy model doświadczenia, jaki znajdujemy w pismach Kanta, a zwłaszcza *Krytyce czystego rozumu*, ma tylko wartość historyczną, czy może stanowi cenną propozycję, którą warto rozważyć z perspektywy współczesnych nauk o poznaniu? W naszych rozważaniach będziemy się opierać na lekturze tekstów wybranych z bogatych zasobów współczesnej literatury filozoficznej, a także klasycznych tekstów filozoficznych. Ponieważ większość tekstów, które będziemy czytać, napisano w języku angielskim, kurs będzie zawierał także elementy translatorium. Proponowana lista lektur obejmuje następujące pozycje:

Literatura obowiązkowa:

1. I. Kant, *Krytyka czystego rozumu*, przeł. M. Żelazny, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2013 (stamtąd: „Estetyka transcendentálna”, „Analityka pojęć” (dedukcja czystych pojęć intelektu w wyd. A i B), „Analityka zasad”).
2. J.H. McDowell, *Mind and World*, Harvard University Press, Cambridge Mass. 1996 (rozdz. 1-3).

Literatura do wyboru:

1. D. Schulting (red.), *Kantian Nonconceptualism*, Palgrave Macmillan 2016.
2. Y. H. Gunther (red.), *Essays on Nonconceptual Content*, The MIT Press, Cambridge Mass. 2003.
3. P. Kozak, *Co to jest myślenie? Pojęcia, sądy, percepcja w perspektywie Kantowskiej*, Wyd. Scholar, Warszawa 2015.
4. A. Tomaszewska, *The Contents of Perceptual Experience. A Kantian Perspective*, De Gruyter, Warsaw / Berlin 2014.

Ontologia I: Przegląd podstawowych stanowisk

Prowadzący: dr hab. Sebastian Tomasz Kołodziejczyk

Kod: ONo1p.b

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z podstawowymi pojęciami i tezami ontologii (metafizyki) dotyczącymi takich zagadnień, jak istnienie, istota, przedmiot, ogólność i partykularność. Program kursu będzie obejmował:

1. Filozofia pierwsza, metafizyka, ontologia.
2. Krytyka metafizyki.
3. Metodologia metafizyki (ontologii).
4. Byt, istnienie, rzeczywistość. Podejście historyczno-analityczne.
5. Istnieć a być. Między podejściem analitycznym a fenomenologicznym.
6. Ogólność vs. jednostkowość. Spór o uniwersalia I.
7. Abstrakcyjność vs. konkretność. Spór o uniwersalia II.
8. Zagadnienie istoty: podejście tradycyjne.
9. Zagadnienie istoty: podejście współczesne.
10. Czym jest umysł?
11. Problem identyczności.
12. Problem przyczynowości.
13. Spór o realizm.
14. Czy Bóg istnieje?

Szczegóły dotyczące literatury obowiązującej w ramach kursu zostaną podane na pierwszych zajęciach.

Ontologia II : Istnienie, identyczność i uniwersalia

Prowadzący: dr hab. Sebastian Tomasz Kołodziejczyk, dr Paweł Rojek

Kod: ONo2p.c

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest pogłębienie znajomości podstawowych zagadnień z zakresu ontologii (metafizyki), takich jak problem istnienia, identyczności i uniwersaliów. Program kursu będzie obejmował realizację m.in. następujących zagadnień:

1. Badania nad problemem istnienia i sposobów istnienia.
2. Lingwistyczny status wypowiedzi egzystencjalnych.
3. Semantyka i syntaksa sądów egzystencjalnych.
4. Problem identyczności.
5. Identyczność w czasie.
6. Esencjalizm i rodzaje naturalne.
7. Kategorie, uniwersalia, transcendentalia.
8. Uniwersalia a własności.
9. Mapa współczesnego sporu o uniwersalia.
10. Realizm w sporze o uniwersalia.
11. Teorie nominalistyczne w sporze o uniwersalia.

Szczegóły dotyczące literatury obowiązującej w ramach kursu zostaną podane na pierwszych zajęciach.

Filozofia czasu i przestrzeni

Prowadzący: dr hab. Jerzy Gołosz

Kod: ON19

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest zaznajomienie uczestników z podstawowymi zagadnieniami z zakresu filozofii czasu i przestrzeni, takimi jak: czas i przestrzeń a czasoprzestrzeń, problem konwencjonalności geometrii czasoprzestrzeni, spór pomiędzy absolutystyczną i relacjonistyczną koncepcją ruchu, ontologiczny status czasu i przestrzeni oraz problem relacji pomiędzy czasem, przestrzenią i światem fizycznym, problem istnienia przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, problemy anizotropii oraz upływu czasu jak również spór o sposób trwania rzeczy w czasie.

Kurs oparty jest na trzech podstawowych założeniach: realizm ontologiczny i naukowy oraz obiektywne istnienie czasu i przestrzeni.

Czas, przestrzeń, ruch

Prowadzący: dr hab. Jan Czerniawski

Kod: ON21

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest zapoznanie uczestników z problematyką natury czasu i przestrzeni oraz względności ruchu, zwłaszcza w kontekście szczególnej i ogólnej teorii względności, lecz również w nawiązaniu do ujęć historycznych.

Tematyka:

1. Paradoxy ruchu – rozróżnienie antynomii i paradoksu, rozwiązanie klasycznych paradoksów, dyskusja wyciąganych z nich wniosków.
2. Upływ czasu a relacje czasowe – odrzucenie błędnych interpretacji upływu czasu, stawanie się zdarzeń jako sens upływu, transjentyzm, równoczesność ontologiczna.
3. Spór o naturę przestrzeni – substancjalizm, absolutyzm, atrybutywizmu, relacjonizm, eter a relacjonizm, problem próżni.
4. Zasada względności – układ odniesienia a układ współrzędnych, symetrie kinematyczne, bezwładność a ograniczenie fizycznej względności ruchu, zasada względności Galileusza.
5. Dynamiczna interpretacja teorii względności – eter a postać przekształceń kinematycznych, względność równoczesności i jej skutki, efekty wizualne, sens zasady względności Einsteina.
6. Geometryczna interpretacja teorii względności – geometria przestrzeni i czasu a geometria czasoprzestrzeni, czasoprzestrzenie Newtona, Leibniza, Galileusza i Minkowskiego, przekształcenia Lorentza jako pseudootobroty, geometria Minkowskiego a równoczesność ontologiczna, blokowy model świata.
7. Paradoxy upływu czasu – paradoks McTaggarta, paradoks Putnama, paradoks prędkości upływu czasu.
8. Epistemologiczny status geometrii – geometrie nieeuklidesowe, aksjomaty jako definicje uwikłane, geometria czysta i stosowana, problem kongruencji, konwencjonalizm a względność geometrii.
9. Zasada Macha – relacjonizm a zasada bezwładności, grawitacja a bezwładność, teoria względności a zasada Macha.
10. Teoria względności a względność ruchu – absolutność przyspieszenia w szczególnej teorii względności, lokalne układy inercjalne, geometria tła a względność ruchu.

Literatura podstawowa:

1. Arystoteles, *Fizyka* – wybrane fragmenty.

2. Św. Augustyn, *Wyznania*, ks. 11, przekł. Z. Kubiak.
3. R. Descartes, *Zasady filozofii*, cz. II.
4. M. Heller, *Czas i historia*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce XXIII”, 1998, przedruk w: tenże, *Filozofia i Wszechświat*.
5. I. Kant, „Estetyka transcendentalna”, w: tenże, *Krytyka czystego rozumu*, przekł. R. Ingarden.
6. I. Kant, Prolegomena §§1-13,18,51- 52.
7. G.W. Leibniz, „Polemika z Clarke’iem”, w: tenże, *Wyznanie wiary filozofa*.
8. P. Lorenzen, *Myślenie metodyczne*.
9. I. Newton *Scholium*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” VIII, 1986.
10. Platon, *Timaios*, przekł. W. Witwicki.
11. H. Poincaré, „Miara czasu”, w: tenże, *Wartość nauki*.
12. H. Poincaré, *Nauka i hipoteza*, cz. 2.
13. H. Reichenbach, „Natura geometrii” i „Czym jest czas?”, w: tenże, *Powstanie filozofii naukowej*.

Literatura uzupełniająca

1. R. Carnap, „Przestrzeń w teorii względności” i „Zalety nieeuklidesowej geometrii fizycznej”, w: tenże, *Wprowadzenie do filozofii nauki*.
2. J. Czerniawski, *Ruch, przestrzeń, czas*.
3. J. Czerniawski, *Zrozumieć teorię względności*.
4. A. Einstein, *Eter a teoria względności*.
5. A. Einstein, *Geometria a doświadczenie*.
6. J. Gołosz, *Spór o naturę czasu i przestrzeni*.
7. J. Gołosz, *Upływ czasu i ontologia*.
8. W. Kopczyński i A. Trautman, *Czasoprzestrzeń i grawitacja*.

Metafizyka w filozofii analitycznej

Prowadzący: dr Krzysztof Poślajko

Kod: ON5ok

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Kurs będzie miał charakter konwersatoryjny. Jego celem jest zapoznanie uczestników z wybranymi zagadnieniami metafizycznymi poruszonymi na gruncie filozofii analitycznej w ostatnim półwieczu, ze szczególnym uwzględnieniem sporu realizm-antyrealizm w jego rozmaitych aspektach.

Przyjrzymy się również metodom uprawiania metafizyki w duchu analitycznym. W roku akademickim 2017/2018 zajmiemy się szczegółową analizą podejścia ekspresywistycznego w różnych zastosowaniach: metaetyce, metasemantyce, filozofii języka i umysłu. Przyjrzymy się również ewolucji stanowiska ekspresywistycznego – od najwcześniejszych form emotywizmu, po współczesne stanowiska tzw. hybrydowego ekspresywizmu oraz podejścia inferencjalistyczne. Rozważać będziemy również główne zarzuty wobec poglądów ekspresywistycznych.

Przedmiotem analizy będą teksty A.J. Ayera, S. Blackburna, A. Gibbarda, M. Chrismana, D. Bar-On, H. Price’a oraz innych. Szczegółowa literatura będzie ustalana w miarę postępu zajęć.

Środowisko elektroniczne jako rzeczywistość człowieka

Prowadzący: prof. dr hab. Michał Ostrowicki (Sidey Myoo)

Kod: ON54s

Typ: zdalny, 30 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Kurs dotyczy zagadnienia środowiska elektronicznego, potraktowanego jako rzeczywistość człowieka. Zaprezentowane są zjawiska zachodzące w tym środowisku: np. immersyjność, interaktywność, teleobecność, telematyczność, elektroniczna inteligencja, hybrydyzacja, alinearność, tożsamość sieciowa lub interfejs. Podczas wykładu nawiązuje się do znaczenia rozwoju technologii, jako tworzącej lub przekształcającej kulturę i świat człowieka.

Zagadnienia poruszane są w nawiązaniu do takich pojęć, jak np. rzeczywistość, realność, istnienie, wartości, materia lub symulacja. Uwzględnia się również rodzajowość relacji międzyludzkich oraz zakres ludzkiego zaangażowania w elektroniczną rzeczywistość.

Celem kursu jest także praktyczne zastosowanie edukacji zdalnej, prowadzonej w środowisku graficznym 3d, w wykreowanej graficznie sali wykładowej w Academia Elcetronica w Second Life oraz uczestnictwo osób pod postacią awatara.

Kurs jest skierowany do studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz dla doktorantów, jak również dla wszystkich zainteresowanych przedstawianą problematyką. Forma zajęć pozwala, by w kursie, który zazwyczaj realizowany jest w ramach jednej uczelni, mogli uczestniczyć studenci z różnych ośrodków naukowych w Polsce, jak i studenci przebywający na stypendiach zagranicznych. Uczestnictwo w zajęciach łączy się z posiadaniem awatara w Second Life.

Spór o naturę metafizyki

Prowadzący: dr hab. Sebastian Tomasz Kołodziejczyk

Kod: ON58s

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest zapoznanie Słuchaczy z korpusem tekstów na temat statusu i roli metafizyki we współczesnej filozofii kontynentalnej i angloamerykańskiej. W roku akademickim 2017/2018 przedmiotem analizy będą dwa współczesne i jednocześnie już klasyczne teksty z zakresu dyskusji nad statusem filozofii (resp. metafizyki): Richarda Rorty'ego *Filozofia a zwierciadło natury* (przeł. Michał Szczubiałka, Warszawa: Wyd. KR 2013) – semestr 1. oraz Timothy Williamsona, *The Philosophy of Philosophy* (Oxford: Blackwell Publishing 2007) – semestr 2. Szczegóły dotyczące podziału tekstu na konkretne fragmenty zostaną podane na pierwszych zajęciach.

Filozoficzne koncepcje języka

Prowadzący: dr Andrzej Rygalski

Kod: ON59

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest zapoznanie studentów z poglądami na język z punktu widzenia ontologii, jakie reprezentowali różni myśliciele w dziejach filozofii:

1. Parmenides jako twórca języka rozważań filozoficznych.
2. Reakcja Gorgiasa na koncepcję Parmenidesa i wkład Sofistów w rozważania nad językiem.
3. Platon jako kontynuator tradycji Parmenidesa.
4. Naturalistyczna a konwencjonalistyczna teoria języka.
5. Koncepcje prawdy.
6. Tarskiego semantyczna definicja prawdy.
7. Semiotyka św. Augustyna.
8. Spór o uniwersalia z punktu widzenia języka.
9. Leibniza projekt języka uniwersalnego.
10. Semantyka Milla.
11. Koncepcja Fregego jako realizacja projektu Leibniza.
12. Propozycje Russella.
13. Wczesna i późna koncepcja Wittgensteina.
14. Koncepcja Kripkego.
15. Panorama propozycji współczesnych.

Reizm

Prowadzący: dr hab. Jan Czerniawski

Kod: ON60s

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Kurs poświęcony jest zapoznaniu studentów z doktryną reizmu jako stanowiska ontologicznego, jej stosunkiem do nominalizmu, obiekcjami w stosunku do niej, logicznymi podstawami najważniejszej z nich, środkami do ich przewyciężenia, powiązaną z nią epistemologiczną doktryną realizmu radykalnego i zastosowaniami reizmu do rozwiązywania problemów interpretacyjnych teorii naukowych.

Tematyka:

1. Reizm Kotarbińskiego – jako doktryna ontologiczna i semantyczna, wzajemne odniesienia między reizmem ontologicznym a semantycznym, reizm fenomenologiczny, ontologiczny i metafizyczny, reizm a nominalizm, słabości semantycznego uzasadnienia reizmu.
2. Obiekcje wobec reizmu – doniosłość zarzutów Ajdukiewicza, inne zarzuty, ewolucja stanowiska Kotarbińskiego.
3. Logiczne problemy reizmu – Ontologia Leśniewskiego jako logiczne ramy dla reizmu, ontologiczne zaangażowanie języka a trudności reizmu, założenia Wolnej Ontologii.
4. Reizm a teoria mnogości – problem ze zbiorami w sensie dystrybutywnym i konstruktami teoriomnościowymi, „teoria względu” jako środek zaradczy, nowe spojrzenie na stosunek reizmu do nominalizmu.
5. Realizm radykalny – odrzucenie istnienia „obrazów immanentnych”, realistyczny prezentacjonizm, interpretacja zdań percepcyjnych.
6. Zastosowania reizmu – problemy: istnienia bytów matematycznych i „matematyczności przyrody”, realności taksonów w biologii, istnienia: pól fizycznych, przestrzeni, czasu, czasoprzestrzeni, procesów i zdarzeń oraz rzeczy i ich części, jak również bytów potencjalnych.

Literatura podstawowa:

1. K. Ajdukiewicz, *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk T. Kotarbińskiego*, „Przegląd Filozoficzny” 1930.
2. Arystoteles, *Metafizyka* – wybrane fragmenty.
3. G. Berkeley, *Traktat o zasadach poznania ludzkiego* – wybrane fragmenty.
4. J. Czerniawski, *Wolna Ontologia*, w: J. Perzanowski i A. Pietruszczak (red.), *Logika; Filozofia Logiczna*. FLFL 1996-1998, Toruń 2000.
5. J. Czerniawski, *Radykalny arystotelizm*, w: J. Malinowski i A. Pietruszczak (red.), *Wokół filozofii logicznej*, Toruń 2004.

6. R. Descartes, *Zasady filozofii*, cz. I.
7. L. Koj, *Reizm*, w: tenże, *Analizy i przeglądy semiotyczne*, Warszawa 1990.
8. T. Kotarbiński, *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*, też jako: tenże, *Dzieła wszystkie*, t. 1 – wybrane fragmenty.
9. T. Kotarbiński, *Realizm radykalny*, „Przegląd Filozoficzny” 1930.
10. T. Kotarbiński, *Zasadnicze myśli pansomatyzmu*, „Przegląd Filozoficzny” 1935.
11. T. Kotarbiński, *Fazy rozwojowe konkretyzmu*, „Studia Filozoficzne” 1958.
12. T. Kotarbiński, *Reizm: problemy i perspektywy rozwoju*, w: tenże, *Dzieła wszystkie* t. 2.
13. G.W. Leibniz, *Nowe rozważania dotyczące rozumu ludzkiego* – wybrane fragmenty.
14. C. Lejewski, *O dramatycznej fazie rozwojowej pansomatyzmu Kotarbińskiego*, „Filozofia Nauki” 1994.
15. J. Woleński, *Próba interpretacji reizmu*, Humanitas 1989.

Literatura uzupełniająca:

1. E. Bencivenga, *Free logics*, w: D. Gabbay i F. Guenther (red.), *Handbook of Philosophical Logic*, t. 3.
2. J. Czerniawski, *Ruch, przestrzeń, czas*.
3. J. Czerniawski, *Jakiego reizmu Polacy potrzebują?*, „Kwartalnik Filozoficzny” 1997.
4. K. Kuratowski i A. Mostowski, *Teoria mnogości*.
5. G. Küng, *Systemy Leśniewskiego*, w: W. Marciszewski (red.), *Logika formalna: zarys encyklopedyczny*.
6. J. Słupecki, *S. Leśniewski's calculus of names*, „Studia Logica” 1955.
7. J. Woleński, *Filozoficzna szkoła lwowsko-warszawska*.
8. J. Woleński, *Kotarbiński*.

Filozofia sieci

Prowadzący: prof. dr hab. Michał Ostrowicki (Sidey Myoo)

Kod: ON61s

Typ: zdalny, 30 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest przedstawienie i omówienie z perspektywy filozoficznej zjawisk powstających na tle rozwijającej się technologii, takich jak wirtualizacja, sztuczna inteligencja i robotyka oraz bionika. Tematyka wyrasta z kognitywistyki, nawiązując głównie do ontologii i antropologii, co wyraża się w analizie powiązań człowieka z technologią. Zwraca się uwagę na np. znaczenie działania programów ekspertowych, powstawania samouczących się i autonomicznych robotów lub stosowania implantów. Metodologią jest teoria systemów.

Wykład przebiega w Academia Electronica w Second Life, co sprawia, że pewna część materiałów jest prezentowana na slajdach, na istniejącym w Academia Electronica ekranie, a część jest prezentowana poprzez linki w Sieci. Wykład jest prowadzony głosem. Równolegle, na ogólnym czacie pisanim prowadzona jest wspólna dyskusja odnośnie poruszanych treści.

Kurs jest skierowany do studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz dla doktorantów, jak również dla wszystkich zainteresowanych przedstawianą problematyką. Forma zajęć pozwala, by w kursie, który zazwyczaj realizowany jest w ramach jednej uczelni, mogli uczestniczyć studenci z różnych ośrodków naukowych w Polsce, jak i studenci przebywający na stypendiach zagranicznych. Uczestnictwo w zajęciach łączy się z posiadaniem awatara w Second Life.

Składowe kursu:

1. Wykład wygłaszany w systemie synchronicznym
2. Egzamin pisemny
3. Egzamin ustny
4. Test
5. Prezentacja w Power Pont
6. Referat lub wprowadzeni do wykładu przygotowane przez studentkę/studenta (opcjonalnie)
7. Bibliografia tradycyjna i z sieci (strony www, filmy, jpeg)
8. Dodatkowy dyżur, w poniedziałki, 20.00-21.00, w Academia Electronica-Instytut Filozofii UJ

Metafizyka czasu i modalności - podejście formalne

Prowadzący: prof. dr hab. Tomasz Placek, dr Jacek Wawer

Kod: ON62

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: Podstawowy kurs z logiki; bierna znajomość języka angielskiego

Zajęcia poświęcone są analizie dwóch kluczowych zagadnień metafizyki modalności i czasu:

1. Czy to co możliwe jest równie realne jak to co faktyczne (aktualne)?
2. Czy to co przyszłe i przeszłe jest równie realne jak to co teraźniejsze?

Pierwsze z pytań jest przedmiotem sporu aktualistów z realistami, a drugie prezentystów z eternalistami. Debaty te mogą wydawać się od siebie niezależne, jednak A.A. Rini i M.J.Creswell argumentują w książce *The World-Time Parallel* (Cambridge UP, 2012), że są one blisko powiązane. Według nich racje za jednym z rozstrzygnięć w dziedzinie metafizyki modalnej są również racjami za analogicznym rozstrzygnięciem w filozofii czasu (i odwrotnie). W czasie seminarium zajmiemy się lekturą książki Rini i Cresswella.

Kurs wymaga używania metod formalnych, które będziemy sukcesywnie wprowadzać.

Filozofia mechaniki kwantowej

Prowadzący: prof. dr hab. Tomasz Placek

Kod: ON63

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Kurs odwołany w roku akademickim 2017/2018

Kurs dotyczy struktury teorii mechaniki kwantowej (hilbertowskiej) i po części jej empirycznej bazy, z pominięciem kwestii interpretacyjne tej teorii. Szczególny nacisk położymy na tzw. limitacyjne twierdzenia mechaniki kwantowej: twierdzenia Bella i twierdzenie Kochena-Speckera. Porównamy przestrzenie stanów mechaniki klasycznej i mechaniki kwantowej, pokazując, że różnice między nimi prowadzą do odejścia od logiki klasycznej i klasycznego prawdopodobieństwa w wypadku mechaniki kwantowej. Omówimy kwantowy algorytm wartości pomiaru i algorytm probabilistyczny. Podamy podstawowe informacje o strukturach logicznych bazujących na przestrzeni stanów mechaniki kwantowej: o kratkach ortomodularnych i częściowych algebrach Boole'a. Przedstawimy dwa niezgodne typy ewolucji w mechanice kwantowej i wynikający z nich problem pomiaru oraz paradoks kota Schroedingera. Poznamy twierdzenia Bella i Kochena-Speckera w kontekście projektu metafizyki eksperymentalnej. Zajmiemy się też holizmem układów mechaniki kwantowej. Kurs wymaga aparatu matematycznego, ale będziemy go wprowadzać sukcesywnie od zera.

Indywidualna

Prowadzący: dr Paweł Rojek

Kod: ON64

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: letni

Prerekwizyty: ON01p, znajomość języka angielskiego w stopniu umożliwiającym czytanie tekstów naukowych

Celem kursu jest przedstawienie klasycznych i współczesnych dyskusji ontologicznych dotyczących indywidualności. Program kursu będzie obejmował realizację następujących tematów:

1. Ontologia jako teoria kategorii. Kryteria wyboru teorii ontologicznych.
2. Kwadrat ontologiczny.
3. Zagadnienie indywidualności.
4. Niepodzielność, określoność, różnica.
5. Nieorzeczalność.
6. Teorie wiązki.
7. Zasada identyczności nieodróżnialnych.
8. Argumentacje przeciwko teorii wiązki.
9. Nowe wersje teorii wiązki.
10. Teoria substratu.
11. Regres Bradleya.
12. Próby wyjścia z regresu Bradleya.
13. Teoria substancji.
14. Istnienie jako zasada jednostkowienia.

Lektury obowiązkowe:

1. Arystoteles, *Kategorie I-V*, przeł. K. Leśniak, w: Arystoteles, *Kategorie i Hermeneutyka z dodaniem Isagogi Porfiriusza*, Warszawa: PWN 1975, s. 3-14 lub w: Arystoteles, *Dzieła wszystkie*, t. I, Warszawa: PWN 1990, s. 32-40.
2. Arystoteles, *Metafizyka*, ks. Z (VII), wiele wydań;
3. Św. Tomasz z Akwinu, *O bycie i istocie*, przeł. M. A. Krapiec, w: M. A. Krapiec, *Byt i istota. Św. Tomasz „De ente et essentia” przekład i komentarz*, Lublin: RW KUL 2000 oraz fragment z komentarza do *De Trinitate* Boecjusza.
4. Jan Duns Szkot, *Czy substancja materialna ze swej natury jest substancją jednostkową i indywidualną oraz Czy substancja materialna jest indywidualna dzięki pozytywnej bytowości ograniczającej naturę do bycia substancją indywidualną*, przeł. M. Koszkało, w: E. Jung-Palczewska (red.), *Wszystko to ze zdziwienia. Antologia tekstów filozoficznych z XIV wieku*, Warszawa: PWN 2000, s. 51-75.

5. Roman Ingarden, *Spór o istnienie świata*, wyd. 2, t. II, Warszawa: PWN 1961, rozdział XIV „Istota samoistnego przedmiotu indywidualnego”, s. 202-273.
6. B. Russell, *Badania dotyczące znaczenia i prawdy*, przeł. J. Wawrzyniak, Kraków: WAM 2011, s. 81-101.
7. M. Black, *Zasada identyczności rzeczy nieodróżnialnych*, przeł. M. Iwanicki, „Roczniki Filozoficzne” 2007, nr 55, s. 285-296.
8. J. Van Cleve, *Three Versions of the Bundle Theory*, „Philosophical Studies” 47 (1985) 95-107.
9. A. Casullo, *A Fourth Version of the Bundle Theory*, „Philosophical Studies” 54 (1988) 125-139.
10. P. Simons, *Particulars in Particular Clothings: Three Trope Theories*, „Philosophical and Phenomenological Research” 54 (1994) 553-575.
11. F. H. Bradley, *Zjawisko i rzeczywistość. Rozważania metafizyczne*, przeł. J. Szymura, Toruń: Comer 1996, rozdz. 1-3, s. 1-31.
12. W. James, *Rzecz i jej relacje*, „Kronos” 20 (2010).
13. A. Betti, *Przeciwko faktom*. Przeł. A. Brożek. W: W. Strawiński, M. Gryganiec, A. Brożek (red.), *Myśli o języku, nauce i wartościach. Księga ofiarowana Profesorowi Jackowi Juliuszowi Jadackiemu w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*. Warszawa: Semper 2006, s. 235-249.
14. A.-S. Maurin, *Trope Theory and the Bradley Regress*, „Synthese” 175 (2010), 311-326.

Lektury uzupełniające:

1. J. J. E. Gracia, *Individuality. An Essay on the Foundations of Metaphysics*, Albany: State University of New York Press 1988.
2. Martyna Koszkało, *Indywidualność i jednostkowienie. Analiza wybranych tekstów Jana Duns Szkota*, Lublin: TN KUL 2003.
3. Mieczysław Albert Krapiec, *Zagadnienie jednostkowienia bytów materialnych*, „Roczniki Filozoficzne” 1958, nr 6/1, s. 97-148.
4. M. J. Loux, *Substance and Attribute. A Study In Ontology*, Dordrecht: D. Reidel 1978.
5. Bertrand Russell, *Mój rozwój filozoficzny*, przeł. H. Krahelska, Cz. Znamierowski, Warszawa: PWN 1971 (zwłaszcza strony 179-183).
6. Jacek Widomski, *Jednostkowienie*, w: A. J. Nowak, L. Sosnowski (red.), *Słownik pojęć filozoficznych Romana Ingardena*, Kraków: Universitas 2001, s. 131-134.

Ukryte wymiary. Deflacyjny charakter myślenia metafizycznego

Prowadzący: dr hab. Sebastian Tomasz Kołodziejczyk

Kod: ON65

Typ: wykład, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: ontologia

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Jedną z postaci współczesnej krytyki metafizyki jest zwrócenie uwagi na jej deflacyjny charakter (T. Button, M. Eklund, E. Hirsch czy A. Thomasson). Wychodząc od tej formy krytyki oraz analizując przedstawione argumenty wykład poświęcę odpowiedzi na dwa pytania: (1) Jakie są źródła deflacji metafizyki? oraz (2) Czy deflacja jest dewastująca dla myślenia metafizycznego? W trakcie wykładów będę pokazywał, że deflacja jest wielowymiarowa stanowiąc m.in. integralną składową potocznego myślenia metafizycznego. Omówieniu tego zjawiska poświęcę ostatnią część wykładów.

Porządek wykładów:

1. Część I: Współczesna krytyka metafizyki.
2. Część II: Rekonstrukcja i analiza deflacyjizmu metafizycznego.
3. Część III: Fenomenologiczne, lingwistyczne i kognitywne tło deflacji myślenia metafizycznego.

Wykaz literatury zostanie podany na pierwszych zajęciach. Warunkiem zaliczenia jest obecność na zajęciach, przedstawienie pracy semestralnej (max. 10 stron znormalizowanego maszynopisu) oraz pozytywny wynik egzaminu ustnego.

Epistemologia I

Prowadzący: prof. dr hab. Tomasz Placek

Kod: EPO1.1pa

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: epistemologia

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Zajęcia te poświęcone są następującym zagadnieniom:

1. koncepcjom wiedzy,
2. teoriom prawdy,
3. problemowi sceptycznemu,
4. kwestiom znaczenia językowego
5. problematyce denotacji – od Milla do Russella.

Literatura:

Około 15 artykułów, głównie z anglosaskiej epistemologii XX wieku - lista zostanie podana na pierwszych ćwiczeniach.

Epistemologia II

Prowadzący: dr Leszek Wroński

Kod: EPO1.2pa

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: epistemologia

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Pierwsza część kursu poświęcona będzie przeglądowi zagadnień z zakresu filozofii percepcji. W szczególności omawiać będziemy teorie danych zmysłowych, teorie 'przysłówkowe', problem intencjonalności, dysjunktywizm, wybrane osiągnięcia epistemologii znaturalizowanej oraz związki filozoficznych poglądów w kwestii percepcji ze stanowiskami dotyczącymi przyczynowości i filozofii umysłu. Później rozważymy podstawowe problemy epistemologii formalnej, związane np. z próbami matematycznego traktowania pojęcia 'stopnia przekonania', a także zaawansowane problemy związane z pojęciami wiedzy i uzasadnienia, kontynuując wątki z kursu 'Epistemologia 1'. Poruszymy również tematykę epistemologii społecznej, w szczególności kwestię racjonalnej różnicy zdań, a także (krótko) problematykę epistemologii cnót.

Literatura zostanie podana na pierwszych zajęciach.

Filozofia nauki

Prowadzący: dr hab. Jerzy Gołosz

Kod: EPO6sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: epistemologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Seminarium poświęcone jest analizie podstawowych problemów filozofii nauki oraz – w szczególności – filozofii fizyki. Omawiany jest problem relacji pomiędzy filozofią i fizyką, wybrane problemy filozofii fizyki oraz ogólne problemy filozofii nauki:

1. Spór realizm - antyrealizm w filozofii nauki ze szczególnym uwzględnieniem strukturalizmu naukowego.
2. Problem obciążenia teoretycznego obserwacji.
3. Problem metody naukowej: indukcjonizm, metoda hipotetyczno – dedukcyjna, falsyfikacjonizm, metodologia naukowych programów badawczych Lakatosa, metodologia naukowych tradycji badawczych Laudana.
4. Wyjaśnianie w nauce.
5. Problem racjonalności nauki.

Filozofia informacji

Prowadzący: dr Marek Suwara

Kod: EPo7s

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: epistemologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Uwaga: w roku akademickim 2017 / 2018 kurs zawieszony!

Celem kursu jest zapoznanie studentów problematyką informacji zarówno od strony pojęciowej jak też z podstawowymi problemami filozoficznymi, jakie legły u podstaw współczesnych kognitywistycznych badań nad informacją.

Tematyka kursu obejmie zagadnienia: różnych sposobów rozumienia informacji (inżynierskie, potoczne, filozoficzne), Shannonowska teoria informacji jako miary transferu danych i jej zastosowanie w filozoficznym problemie wiedzy, elementy sztucznej inteligencji, elementy filozofii lingwistycznej ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji roli języka jako narzędzia komunikacji, informatyczne podejście do zagadnień filozoficznych (symulacje jako narzędzie poznania), logicystyczne podejście do języka i jego odbicie w językach programowania.

Wśród zalecanej literatury znajdują się: Penrose *Nowy umysł cesarza*, Floridi *Introduction to Philosophy of Information*, Searle *Język, umysł, społeczeństwo*, Mitterer, Grice, Davidson, *Principia Cybernetica Web*.

Natura doświadczenia

Prowadzący: dr Przemysław Spryszak

Kod: EP41

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: epistemologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Przedmiotem zajęć będzie lektura i krytyczna analiza następujących prac:

1. Sellars W.: *Empiricism and the Philosophy of Mind* [w:] Sellars W.: *Science, Perception and Reality*, Ridgeview Publishing Company, Atascadero 1991, §§ 1-31.
2. Sellars W.: *Empiricism and the Philosophy of Mind*, §§32-62.
3. Grice H. P.: *Some Remarks about the Senses* [w:] Butler R. J. (ed.): *Analytical Philosophy, First Series*, Basil Blackwell, Oxford 1962, s. 133-153.
4. Anscombe G. E. M.: *The Intentionality of Sensation: A Grammatical Feature* [w:] Anscombe G. E. M.: *The Collected Philosophical Papers*, Basil Blackwell, Oxford 1981, t. II, s. 3-20.
5. Evans G.: *The Varieties of Reference*, Oxford University Press, Oxford 1982, rozdz. 4 i 5 („Russell’s Principle”, „Information, Belief, and Thought”).
6. Evans G.: *The Varieties. . .*, rozdz. 6 („Demonstrative Identification”), „Molyneux’s Question” [w:] Evans G.: *Collected Papers*, Clarendon Press, Oxford 1985, s. 364-399.
7. McDowell J.: *Mind and the World*, Harvard University Press, London 1994, rozdz. I i II („Concepts and Intuitions”, „The Unboundedness of the Conceptual”).
8. McDowell J.: *Mind and the World*, rozdz. III („Non conceptual Content”).
9. *Experiencing the World* [w:] McDowell J.: *The Engaged Intellect*, Harvard University Press, Cambridge 2009, s. 243-256.
10. Dretske F.: „Simple Seeing” [w:] Dretske F.: *Perception, Knowledge and Belief. Selected Essays*, Cambridge University Press, Cambridge 2000, s. 110-125.
11. *Conscious Experience*, „Mind”, vol. 102, 1993, s. 263-283, *What We See. The Texture of Conscious Experience* [w:] Nanay B. (ed.): *Perceiving the World*, Oxford University Press, Oxford 2010, s. 54-64.
12. Dretske F.: *Phenomenal Externalism or If Meanings Ain’t in the Head, Where Are Qualia?*, „Philosophical Issues”, 7, *Perception*, 1995, s. 143-158.
13. Robinson W.: *Experience and Representation* [w:] Wright E. (ed.): *The Case for Qualia, A Bradford Book*, The MIT Press, London 2008, s. 73-87.
14. Tye M.: *Visual Qualia and Visual Content* [w:] Crane T. (ed.): *The contents of experience. Essays on perception*, Cambridge University Press, Cambridge 1992, s. 157-176.

15. *A Representational Theory of Pains and Their Phenomenal Character* [w:] Gunther Y. H. (ed.): *Essays on Nonconceptual Content, A Bradford Book, The MIT Press, London, 2003, s. 263-277.*
16. Graham G., Horgan T.: *Qualia Realism: Its Phenomenal Contents and Discontents* [w:] Wright E. (ed.): *The Case for Qualia, s. 89-107.*
17. Howell R.: *Subjective Physicalism* [w:] Wright E. (ed.): *The Case for Qualia, s. 125-139.*
18. Peacocke Ch.: *Sense and Content*, Oxford, Oxford University Press, rozdz. I („Sensation and the Content of Experience: A distinction”).
19. *Scenarios, Concepts and Perception* [w:] Gunther Y. H. (ed.): *Essays on Nonconceptual Content, s. 107-132.*
20. Bermúdez J. L.: *Nonconceptual Content: From Perceptual Experience to Subpersonal Computational States* [w:] Gunther Y. H. (ed.): *Essays on Nonconceptual Content, s. 183-216.*
21. Robinson H.: *The Irrelevance of Intentionality to Perception*, „The Philosophical Quarterly”, 1974, vol. 24, no. 97, s. 300-315.
22. Searle J. R.: *Intentionality: An Essay in the Philosophy of Mind*, Cambridge University Press, Cambridge 1983, rozdz. II („The Intentionality of perception”).
23. Lewis D.: *Veridical Hallucination and Prosthetic Vision* [w:] Noë A., Thompson E. (eds.): *Vision and Mind. Selected Readings in the Philosophy of Perception*, A Bradford Book, The MIT Press, Cambridge, London 2003, s. 135-150, Noë A.: *Causation and Perception: The puzzle unraveled*, „Analysis”, vol. 63, 2, 2003, s. 93-100.

Filozofia i prawdopodobieństwo – współczesne teksty

Prowadzący: dr Leszek Wroński

Kod: EP47k

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: epistemologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: Znajomość języka angielskiego.

W nadchodzącym roku zaczniemy od omówienia podstawowych pojęć z zakresu teorii decyzji. Celem będzie zrozumienie matematycznych fundamentów sporu Harsanyiego i Rawlsa co do zasady sprawiedliwego podziału dóbr (Rawls: należy maksymalizować dochód najbiedniejszego członka społeczeństwa, Harsanyi: należy maksymalizować uśredniony dochód członków społeczeństwa), ważnego dla refleksji utylitarystycznej (choć nie tylko). Później prawdopodobnie podejmiemy ogólniejszy wątek norm racjonalności i probabilistycznych lub teoriodecyzyjnych argumentów za nimi.

W trakcie kursu chciałbym też omawiać nowe artykuły; otwarty jestem również na propozycje uczestników.

Literatura:

1. Binmore, K.G. (1992), *Fun and Games: A Text on Game Theory*, D.C. Heath
2. Bermudez, J. L. (2009), *Decision Theory and Rationality*, Oxford University Press
3. McCarthy, D. (2017), *Probability in ethics*, w: Alan Hájek, Christopher Hitchcock (red.), *The Oxford Handbook of Philosophy and Probability*, Oxford University Press
4. Resnik, M. (1987), *Choices: An Introduction to Decision Theory*, Univ Of Minnesota Press.

Filozofia języka I

Prowadzący: dr hab. Katarzyna Kijania-Placek

Kod: EP50s

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: epistemologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: epistemologia

Język naturalny jest podstawowym narzędziem poznawczym człowieka i dlatego wyjaśnienie, w jaki sposób za pomocą języka odnosimy się do świata oraz ten świat zmieniamy jest kluczowe w procesie poznania zarówno otaczającej nas rzeczywistości, jak i naszego życia wewnętrznego.

Seminarium to ma charakter wstępny i obejmuje lekturę podstawowych pozycji z dziedziny filozofii języka, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych ze znaczeniem i odniesieniem wyrażen jednostkowych, takich jak nazwy własne, deskrypcje określone i wyrażenia okazjonalne.

Wstępna lista lektur:

1. Mill, J.S. (1843) *A System of Logic*, London: Parker; \$ 5; w polskim wydaniu, 49-63.
2. Frege, G. (1892a): *Sens i znaczenie*, w *Pisma semantyczne*, PWN Warszawa, 1977, 60-88.
3. Frege, G. (1918a): *Myśl*, w *Pisma semantyczne*, PWN Warszawa, 1977, 101-129.
4. Russell, B.A.W. (1905) *On Denoting*, *Mind* 14: 479-93; w Pelc: *Logika i język*, 253-275.
5. Russell, B.A.W. (1911) *Knowledge by Acquaintance and Knowledge by Description*, w *Mysticism and Logic*, London: Routledge, 1986.
6. Strawson, P.F. (1950) *On Referring*, *Mind* 59: 320-44; w Pelc: *Logika i język*, 377-413.
7. Searle, J. (1958) *Proper Names*, *Mind* 67: 166-73; w Pelc: *Logika i język*, 523-535.
8. Donnellan, K. (1966) *Reference and Definite Descriptions*, *Philosophical Review* 77: 281-304.
9. Kripke, S.A. (1979) *Speaker Reference and Semantic Reference*, w: P.A. French, T.E. Uehling and H.K. Wettstein (red.) *Contemporary Perspectives in the Philosophy of Language*, Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 6-27.
10. Kripke, S.A. (1972) *Naming and Necessity*, in D. Davidson and G. Harman (red.) *Semantics of Natural Language*, Dordrecht: Reidel, 252-355.
11. Donnellan, K.S. (1972) *Proper Names and Identifying Descriptions*, w D. Davidson and G. Harman (red.) *The Semantics of Natural Language*, Dordrecht: Reidel; w *Filozofia języka* 203-225.

12. Evans, G. (1973) *The Causal Theory of Names*, *Proceedings of the Aristotelian Society*, supplementary vol. 47: 187-208; w *Filozofia języka* 226-245.
13. Grice, P. (1975) *Logic and conversation*; w P. Cole, J. Morgan (red.): *Syntax and Semantics*, tom 3., Academic Press, Nowy Jork, 41-58.
14. Neale, S. (1990) *Context and communication*, rozdział III z *Descriptions*, Cambridge, MA: MIT Press.
15. Kaplan, D. (1989) *Demonstratives*; w *Themes from Kaplan*, Oxford University Press (fragmenty).
16. Recanati, F. (1993) *Direct Reference*, Blackwell (fragmenty).

Filozofia języka II

Prowadzący: dr hab. Katarzyna Kijania-Placek

Kod: EP60sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: epistemologia

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: podstawowy kurs z epistemologii; dobra znajomość języka angielskiego

Przedmiotem tegorocznego kursu będzie lektura najnowszej książki Francois'a Recanatiego pt.: *Mental Files in Flux* (Oxford University Press, 2017). Dotyczy ona zagadnień z pogranicza filozofii języka i filozofii umysłu, a przede wszystkim tego, jak myślimy i komunikujemy się za pomocą pojęć jednostkowych, którym na poziomie języka odpowiadają nazwy własne i wyrażenia okazjonalne. W drugim semestrze udział w seminarium zapowiedział autor.

Wprowadzenie do etyki

Prowadzący: prof. dr hab. Marek Drwięga, dr Radosław Strzelecki

Kod: ET01pc

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: etyka

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Jeśli „prawdziwa etyka zaczyna się tam, gdzie milkną słowa” (A. Schweitzer) i jeśli „świat nie jest spragniony traktatów etycznych, a tym, czego naprawdę potrzebuje to rzetelna praktyka” (Gandhi), to czym jest etyka i jej uprawianie? Jeśli „jest jasne, że etyki nie da się wypowiedzieć” (L. Wittgenstein) i jeśli „etyka, na tyle, na ile wypływa z pragnienia, by powiedzieć coś o ostatecznym sensie życia, o absolutnym dobru, o tym co ma wartość absolutną, nie może być nauką” (tenże) – to o czym traktują uniwersyteckie wykłady z etyki? Jeśli „filozofia heideggerowska znosi nowożytne odróżnienie etyki i ontologii, które wyrzuciło tak wiele zła” (J. Patočka), jeśli „etyka nie jest bynajmniej warstwą przykrywającą ontologię, ale tym, co jest w pewnym sensie bardziej ontologiczne niż ontologia” (E. Lévinas), – to jakie jest miejsce etyki w obszarze filozofii? Jeśli „istnieje – na drodze mądrości – poznanie etyczne całkowicie przewyższające samą etykę, bez którego całe bezpośrednie poznanie etyczne wartości ogólnie ważnych jest z istoty niedoskonałe” (M. Scheler), to jak taka mądrość może stać się przedmiotem nauczania, szczególnie jeśli pamiętać, iż „nie może być w ogóle żadnego nauczyciela dla sztuki egzystowania” (S. Kierkegaard)? „Nie byłem nigdy niczym nauczycielem” – wyznał nasz nauczyciel Sokrates. Czy jednak etyka, jak to nam ukazał, może rzeczywiście mieć charakter troski o duszę, o „własną” duszę? Czy etyką może być owa Arystotelesowska nauka o szczęściu, jeśli „człowiek nie dąży do szczęścia, jak mniemają Anglicy” (F. Nietzsche)? A jeśli „wolność i prawo moralne odsyłają wzajemnie do siebie” (Kant), to czym jest wolność i czy w ogóle jest, szczególnie kiedy pamiętać, iż „wolność nie jest przedmiotem” i że „poszukiwanie odpowiedzi na to pytanie na drodze przedmiotowego badania prowadziłyby wprost do zanegowania wolności” (K. Jaspers)?

W jakim sensie problem etyczności człowieka wyrasta z naszej skończoności? Czy jesteśmy nieuchronnie „zli” i na czym polega „złośliwość zła” i „rozpacliwość dobra”? Omawiany materiał historyczny rozciąga się od Sokratesa do Lévinasa.

Systematyczne wprowadzenie do etyki

Prowadzący: prof. dr hab. Włodzimierz Galewicz, dr Olga Dryla

Kod: ET01pb

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: etyka

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

W roku 2017/2018 kurs wprowadzający do etyki zostanie poprowadzony ponownie w porządku systematycznym. Będzie on dawał przegląd głównych normatywnych teorii etycznych, tj. teorii dobra i teorii powinności, ilustrowany przykładami z zakresu współczesnej etyki praktycznej.

Zło - wyzwanie dla filozofii

Prowadzący: prof. dr hab. Marek Drwięga

Kod: ET17

Typ: konwersatorium, 45 h, 4 pkt. ECTS

Kategoria: etyka

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest analiza wybranych tekstów autorów, którzy usiłowali rozwiązać zagadkę zła. Całość zagadnienia rozpatrywać można w różnych płaszczyznach: ontologicznej - czym jest zło? oraz historycznej - w jaki sposób się przejawia? Dotyka ono także bezpośrednio kwestii antropologicznych, bowiem zło „ureczywistnia się” poprzez człowieka i jest ściśle związane z wolnością. Wśród rozważanych autorów będą między innymi: tragicy greccy, św. Augustyn, Leibniz, Kant, Dostojewski, Nietzsche, Arendt, Nabert, Ricoeur, Tischner.

Argumenty bioetyki

Prowadzący: prof. dr hab. Włodzimierz Galewicz

Kod: ET20k

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: etyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: zaliczenie podstawowego kursu z etyki

Celem kursu jest analityczny przegląd głównych sposobów argumentacji, stosowanych w dyskusjach toczących się wokół najbardziej kontrowersyjnych problemów bioetyki.

W roku 2017/2018 kurs będzie poświęcony tematowi: etyczne aspekty ochrony zdrowia psychicznego. Przedmiotem analizy będą takie kręgi problemów jak: definicja zdrowia psychicznego i choroby psychicznej, autonomia osób cierpiących na zaburzenia psychiczne i ich zdolność do podejmowania decyzji o poddaniu się terapii lub o udziale w badaniach klinicznych, dopuszczalność przymusowej terapii wypadku osób o zmniejszonej autonomii, ciężar zaburzeń psychicznych jako czynników zwiększających śmiertelność i obniżających jakość życia, alokacja środków na ochronę zdrowia psychicznego.

Etyka wojny

Prowadzący: dr Tomasz Żuradzki

Kod: ET24

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: etyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: Ukończony kurs podstawowy z etyki.

Celem kursu jest omówienie klasycznych zagadnień związanych z tzw. doktryną wojny sprawiedliwej oraz analiza problemów filozoficznych i etycznych, które są charakterystyczne dla współczesnych konfliktów zbrojnych. Na przykładzie realnych konfliktów z ostatnich lat (np. w Iraku, Afganistanie, Strefie Gazy, Syrii czy na Ukrainie) poruszane są m.in. następujące kwestie: pacyfizm, obrona własna, *ius ad bellum/ius in bello*, interwencja humanitarna, suwerenność państwowa, odstraszanie nuklearne, terroryzm, tortury, polityka namierzania i zabijania, zjawisko najemników, sprzeciw sumienia, *ius post bellum*, a także wybrane zagadnienia z historii rozważań nad wojną sprawiedliwą. Praktyczne dylematy są podstawą do analizy żywo dyskutowanych współcześnie przez filozofów problemów z zakresu etyki normatywnej, metaetyki, filozofii działania, np. zasady podwójnego skutku, rozróżnień na działania i zaniechanie oraz spowodowanie i dozwolenie, intencji, powinności, normatywności, winy, odpowiedzialności, zobowiązań specjalnych, niepewności normatywnej. Kurs prowadzony jest z punktu widzenia współczesnej filozofii i etyki, ale niekiedy odwołuje się także do regulacji z zakresu prawa międzynarodowego oraz orzecznictwa sądów.

Literatura podstawowa:

1. T. Żuradzki, T. Kuniński (red.), *Etyka wojny. Antologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
2. M. Walzer, *Wojny sprawiedliwe i niesprawiedliwe. Rozważania natury moralnej z uwzględnieniem przykładów historycznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
3. *Filozofia moralności: Postanowienie i odpowiedzialność moralna*, J. Hołówka (red.), Aletheia, Warszawa 1997.

Filozofia podmiotowości: samowiedza i zobowiązanie

Prowadzący: dr Adriana Warmbier

Kod: ET26

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: etyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: Zaliczony I rok studiów filozofii

Celem kursu jest prezentacja oraz krytyczna analiza filozoficznych ujęć podmiotowości ze szczególnym uwzględnieniem takich zagadnień jak: rozumność, wolna wola, wolność, świadomość, samowiedza, cielesność, emocje, normatywność, charakter moralny oraz tożsamość osobowa. Dyskusji poddana zostanie argumentacja na rzecz obrony pojęć tradycyjnej antropologii i etyki, jak również kluczowe strategie teoretyczne wykorzystywane na rzecz ich naturalizowania lub całkowitego usunięcia. Omawiając współczesne konteksty stosowania wyżej wymienionych pojęć, będziemy nawiązywać do starożytnych, średniowiecznych oraz nowożytnych modeli refleksyjnej samowiedzy. Tematyka wykładów oraz ćwiczeń zorientowana jest wokół następujących pytań: czym jest samowiedza i jaki jest jej związek z tożsamością osobową? Czy granice samopoznania są raz na zawsze ustalone? Co jest przyczyną niepowodzenia racjonalnego namysłu? Na ile wolna wola jest naprawdę wolna, a na ile jest uwarunkowana oraz do jakiego stopnia możemy wpływać na napotkane ograniczenia? Jaką rolę pełnią emocje w sytuacji moralnego wyboru? Co znaczy świadome kształtowanie zdolności refleksji oraz jakie znaczenie ma autonomia i samorozumienie w sporze o biomedyczne ulepszanie moralności? Czy w transhumanizmie jest miejsce na podmiotowość?

Tematyka wykładów:

1. Prezentacja głównych stanowisk w sporze o podmiotowość oraz wstępne określenie najważniejszych kategorii tradycyjnej antropologii i etyki:
2. Starożytne ujęcia człowieka i ideał refleksyjnej samowiedzy
  - (a) Delficka максима γνῶθι σαυτόν – jej filozoficzna interpretacja dokonana przez Sokratesa i Platona „poznaj samego siebie”.
  - (b) Ideał życia refleksyjnego i nakaz moralnej troski o duszę.
  - (c) Arystotelesa holistyczna wizja człowieka jako zespolenia sfery racjonalnej i emocjonalnej.
3. „Monadyczna” i „relacyjna” koncepcja podmiotowości.
4. Podmiotowość i problematyka emocji.
5. Kartezjańska koncepcja podmiotu: dwie formuły – dwie interpretacje: ego cogito, ergo sum oraz ego sum, ergo existo.
6. Nowożytna krytyka podmiotu: Hume i Kant.
7. Wiązkowe teorie podmiotu. Podmiotowość bez podmiotu, podmiot bez podmiotowości (D. Parfit).

8. Strukturalistyczna krytyka podmiotu mówiącego. Czy teza o wtórności świadomości wobec języka stanowi koniec podmiotu?
9. Dlaczego „antypodmiotowy” porządek dyskursu nie daje się utrzymać (M. Foucault).
10. Narracyjna teoria podmiotu (A. MacIntyre, Ch. Taylor, P. Ricoeur, M. Nussbaum).
11. Podmiot działania moralnego i granice naturalizacji kategorii antropologicznych.
12. Transhumanizm - filozoficzne źródła sporu o biomedyczne ulepszanie natury ludzkiej.

Teksty omawiane na zajęciach:

1. Platon, *Państwo* księga IV.
2. Arystoteles, *Etyka Nikomachejska* księga III.
3. B. Williams, *Działania dobrowolne i odpowiedzialne podmioty*, w: *Ile wolności powinna mieć wola*, Warszawa 1999, s. 197-213.
4. H. G. Frankfurt, *Wolność woli i pojęcie osoby*, przeł. J. Nowotniak, w: *Filozofia moralności. Postanowienie i odpowiedzialność moralna*, pod red. J. Hołównki, Fundacja Aletheia, Warszawa 1997, s. 21-39.
5. G. Watson, *Agency and Answerability*, Oxford University Press 2004 (wybrany rozdział).
6. D. Davidson, *Jak jest możliwa słabość woli*, w: *Filozofia moralności. Postanowienie i odpowiedzialność moralna*, Warszawa 1997, s. 81-106.
7. M. Frank, *Świadomość siebie i poznanie siebie*, tłum. Z. Zwoliński, Oficyna Naukowa, Warszawa 2002.
8. L. A. Blum, *Wola, uczucia i podmiot*, tłum. A. Sierszulska, w: *Filozofia podmiotu*, pod red. J. Górnickiej-Kalinowskiej, Fundacja Aletheia, Warszawa 2001, s. 463-504.
9. D. Parfit, *Tożsamość osobowa*, tłum. R. Wieczorek, w: *Filozofia podmiotu*, pod red. J. Górnickiej-Kalinowskiej, Fundacja Aletheia, Warszawa 2001, s. 65-91.
10. A. Quinton, *Dusza*, w: *Filozofia podmiotu*, pod red. J. Górnickiej-Kalinowskiej, Fundacja Aletheia, Warszawa 2001, s. 117-136.
11. Ch. Taylor, *What is Human Agency*, w: *Human Agency and Language. Philosophical Papers I*, Cambridge University Press, Cambridge 1985, s. 15-44.
12. Ch. Korsgaard, *The Authority of Reflection*, w: *The Sources of Normativity*, Cambridge University Press, Cambridge 1996, s. 90-130.
13. P. Ricoeur, *O sobie samym jako innym, Badanie VI*, przeł. B. Chelstowski, PWN, Warszawa 2003
14. T. Douglas, *Moral Enhancement*, „Journal of Applied Philosophy”, Vol. 25, No. 3, s. 228-245.

Literatura uzupełniająca:

1. R. Audi, *Moral Knowledge and Ethical Character*, Oxford University Press, New York 1997.
2. *Filozofia moralności*, red. J. Hołówka, Aletheia, Warszawa 1997.
3. Ch. Korsgaard, *The Constitution of Agency. Essays on Practical Reason and Moral Psychology*, Oxford University Press, Oxford 2012.
4. R. Piłat, *Aporie samowiedzy*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2013.
5. *Self-Knowledge*, red. Q. Cassam, Oxford University Press, New York 1994.
6. R. Spaemann, R. Low, *Cele naturalne*, tłum. A. Póltawski, Oficyna Naukowa, Warszawa 2008.
7. D.P. Verene, *Philosophy and the Return to Self-Knowledge*, Yale University Press, New Haven 1997.
8. *Agency and Self-Awareness. Issues in Philosophy and Psychology*, red. J. Roesler, N. Eilan, Oxford 2003.
9. J. Habermas, *Przyszłość natury ludzkiej. Czy zmierzamy do eugeniki liberalnej*, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 2003.
10. M. Sandel, *Przeciwko udoskonalaniu człowieka. Etyka w czasach inżynierii genetycznej*, tłum. O. Siara, 2014.
11. J. Savulescu, I. Persson, *Moral Enhancement, Freedom and the God Machine*, „The Monist” 95 (3) 2012, 399-421.

Piękno a dobro – relacje etyki z estetyką

Prowadzący: dr hab. Joanna Hańderek

Kod: ETPo6p

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: etyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Podczas kursu zostaną omówione następujące zagadnienia i problemy:

1. Piękno-dobro-prawda – jedność doświadczenia metafizycznego i realnego świata?
2. Piękno ciała-piękno człowieka? (femen, ciało upolitycznione, ciało nagie, ciało zabite i zgniecione).
3. Czy można jeszcze mówić o wartościach?
4. Multikulturalizm i pluralizm wartości – dialog między kulturami bez wartości.
5. Multikulturalizm i milczenie o wartościach – różnorodności nie do pogodzenia.
6. Krzyki i szумы – street-art i sztuka zaangażowana jako odpowiedź na współczesną rzeczywistość.
7. Coś nowego się wytwarza – bioart – sfera wartości konstytuowanych od nowa.
8. Coś nowego nadchodzi – sztuka transhumanizmu.
9. Kultura sieciowa - sztuka sieci – wartość słowa i obrazu.
10. Świat nowych możliwości - kultura i wartości w zglobalizowanym świecie.
11. Nowy humanizm, nowe wartości, przewartościowanie wartości.
12. Oblicza antywartości i milczenia o wartościach.
13. Filozofia zrównoważonego rozwoju i sztuka podążająca za naturą, poszukująca natury.
14. Transhumanizm i nowe oblicze świata - postczłowiek i świat wartości.
15. Popkultura i jej oddziaływania na wartości, wartości popkultury, wartość popkultury.

Wstęp do logiki: przegląd rachunków logicznych

Prowadzący: prof. dr hab. Wojciech Suchoń, dr Jerzy Hanusek

Kod: LO01pb

Typ: wykład, 60 h, 12 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Kurs kanoniczny (w wymiarze 60 godzin wykładu + 60 godzin ćwiczeń prowadzonych przez dr J. Hanuska) mający za zadanie wprowadzić słuchacza w elementarne zagadnienia współczesnej logiki formalnej, z naciskiem na związki między rachunkami logicznymi, a językiem naturalnym. Przywołanie problemów do rozwiązania których konstruowano poszczególne rachunki oraz wskazanie jednolitej strategii ich rozwiązywania (stanowiącej aktualny standard metodologiczny budowy teorii logicznych) powinno uczynić obecność logiki pośród podstawowych gałęzi filozofii rzeczą intuicyjnie oczywistą, a także przybliżyć rolę, jaką logika ma do odegrania w dalszym rozwoju innych dyscyplin filozoficznych.

W toku kursu kolejno omawianych jest pięć znaczących rachunków logicznych, traktowanych jako ilustracja różnych sposobów rozumienia prawdy: klasyczny rachunek zdań i intuicjonistyczny rachunek zdań, potem będące wyrazem prób opanowania intensjonalnością (na przykładzie modalności aletrycznych) modalne rachunki zdań: trójwartościowy Łukasiewicza i S_4 Lewisa, w końcu uwzględniający struktury wewnątrzdzaniowe klasyczny węższy rachunek predykatów.

Na zakończenie omówione zostaną – jako ilustracja aplikacji KWRP, a zarazem jako podstawowe narzędzie rozwijania zaawansowanych teorii logicznych i ontologicznych – elementy teorii mnogości Zermelo-Fraenkla.

Wprowadzenie do logiki

Prowadzący: prof. dr hab. Marcin Mostowski

Kod: LO01pc

Typ: wykład + ćwiczenia, 120 h, 12 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Pierwszy semestr poświęcony będzie tak zwanej naiwnej teorii mnogości i rachunkowi zdań. Omówione zostanie też pojęcie formy logicznej zdań języka naturalnego oraz wprowadzone zostanie intuicyjne posługiwanie się kwantyfikatorami.

W szczególności omówione zostaną zbiory, relacje i funkcje na danym uniwersum. Przedstawione zostaną podstawowe konstrukcje teorii mnogości. Ta część wykładu teorii mnogości jest zgodna zarówno z teorią ZF jak i prostą teorią typów drugiego rzędu.

Rachunek zdań przedstawiony zostanie jednocześnie w dwóch różnych ujęciach. Po pierwsze w powiązaniu z językiem naturalnym, po drugie, w matematycznym ujęciu, jako interpretowany w algebrze wartości logicznych. Przy okazji omówione zostaną najważniejsze tak zwane logiki nieklasyczne: trójwartościowa logika Łukasiewicza i logika intuicjonistyczna.

Drugi semestr poświęcony będzie prezentacji praktycznego pojęcia dowodu matematycznego. Faktycznie, konstrukcje te pojawiają się w pierwszym semestrze, ale ich szczegółowe omówienie otworzy semestr drugi. Wprowadzone zostaną explicite metody posługiwania się kwantyfikatorami – ogólnym i egzystencjalnym. Kluczową omawianą techniką dowodzenia będzie dowód indukcyjny. Faktycznie prezentowaną teorią będzie arytmetyka pierwszego rzędu, PA. Wykład zakończy się dyskusją aksjomatycznej prezentacji klasycznego rachunku zdań.

Ważną rolę będą odgrywały ćwiczenia, których zadaniem będzie nauczanie studentów umiejętności matematyzowania praktycznych problemów oraz pisanie i rozumienie prostych dowodów.

Literatura podstawowa:

1. Aleksander Rutkowski: *O logice matematycznej*.
2. Kazimierz Kuratowski: *Wstęp do teorii mnogości i topologii* (część pierwsza poświęcona teorii mnogości).
3. Barbara Stanosz: *Ćwiczenia z logiki*.

Wybrane problemy logiki współczesnej

Prowadzący: prof. dr hab. Wojciech Suchoń

Kod: LO02p

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

UWAGA: Wykład adresowany jest do słuchaczy studiów drugiego stopnia (policencjackich) podejmujących studia magisterskie z filozofii, którzy na studiach pierwszego stopnia (innych niż filozofia) nie mieli kursu z logiki lub mieli go w minimalnym zakresie!

Kurs – będący skróconym odpowiednikiem kanonicznego kursu LO01pb – koncentruje się na podstawach współczesnej logiki formalnej. Rozpocznie go refleksja nad językiem stanowiąca warunek uprawiania filozofii (Organon) i nad związkiem między formą wyrażenia a jego oceną logiczną. Następnie omówione zostaną standardy budowy teorii logicznych: konstrukcja języka symbolicznego, ujęcie semantyczne i ujęcie syntaktyczne. Jako egzemplifikacja posłużą kolejno omawiane znaczące rachunki logiczne: najpierw najprostsze rachunki zdaniowe, traktowane jako ilustracja różnych sposobów rozumienia prawdy (KRZ i INT), potem rachunki zdaniowe o rozszerzonym języku – o władnięcie intensjonalnością na przykładzie modalności aletrycznych, a w końcu rachunki korzystające z analizy struktur wewnątrzzdaniowych – rachunek predykatów (KWRP) i sylogistyka Arystotelesa.

Sylogistyka jako rachunek zdań zakresowych

Prowadzący: prof. dr hab. Wojciech Suchoń

Kod: LO12

Typ: konwersatorium, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Wprowadzona u schyłku XIX w. semantyka zakresowa dla zdań kategorycznych pozwala na uogólnienie pojmowania sylogistyki, umożliwiając w szczególności prześledzenie zależności pomiędzy formalnymi własnościami przesłanek a ważnością trybów i rzucając nowe światło na rolę tzw. praw sylogizmu.

Rodzina sylogistyk klasycznych zostanie przedstawiona zarówno od strony rachunków standardowych (sylogistyki Arystotelesa, Kraszewskiego i Czeżowskiego), jaki i niestandardowych (sylogistyki Wasiljewa i różne rachunki osobliwe). Na tym tle omawiane będą sylogistyki o semantyce uwzględniającej nazwy puste i uniwersalne (Sleszyńskiego, Słupeckiego, Jaśkowskiego), a także sylogistyka uwzględniająca terminy jednostkowe.

Wybrane problemy logiki praktycznej

Prowadzący: prof. dr hab. Wojciech Suchoń

Kod: LO16

Typ: konwersatorium, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: LO01p (w dowolnym wariantcie:a, b czy c) bądź LO02p

Kurs służy refleksji nad rolą logiki w analizie poprawności argumentacji z którą spotykamy się potocznie. Bezpośrednie zastosowanie wiadomości z logiki wynoszonych z elementarnych wykładów i podręczników okazuje się w praktyce zaskakująco trudne. Jakże są źródła trudności oraz jak je można przewycięzać – oto podstawowe pytania, na które odpowiedzi próbuje się udzielić. Orientację w zagadnieniach uwzględnionych w kursie daje sylabus na stronie www Instytutu Filozofii.

Wstęp do algebry uniwersalnej

Prowadzący: dr Jerzy Hanusek

Kod: LO17

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Uwaga: w roku akademickim 2017 / 2018 kurs zawieszony!

Przedmiotem wykładu są wybrane pojęcia i twierdzenia z algebry uniwersalnej, która jest ważnym narzędziem we współczesnej logice. Przedstawione zostaną informacje o grupach, kratkach, algebrach Boole'a, półkratkach Brouwera, algebrach Heytinga. Omówione będą najważniejsze konstrukcje i pojęcia algebraiczne: kratki podalgebr i kongruencji, algebry ilorazowe i produktowe, algebry prosto i podprosto nierozkładalne, rozmaitości, algebry wolne, własności Malcewa. Wykład obejmie dowody ważnych twierdzeń związanych z tymi pojęciami.

Arytmetyka

Prowadzący: dr Jerzy Hanusek

Kod: LO19

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Od dobrze znanych liczb naturalnych do najistotniejszych twierdzeń dotyczących teorii formalnych. Omówione zostaną: standardowy i niestandardowe modele arytmetyki (własności), teoria aksjomatyczna Peano, arytmetyka Robinsona, funkcje rekurencyjne, relacje rekurencyjne i rekurencyjnie przeliczalne, reprezentowalność relacji i funkcji w arytmetyce Robinsona, arytmetyzacja składni, predykaty prawdy i dowiedliwości, pojęcia rozstrzygalności, zupełności, aksjomatyzowalności, niesprzeczności. Przedstawione zostaną dowody ważnych metateoretycznych twierdzeń dotyczących arytmetyki, jej fragmentów oraz teorii bogatszych (Gödel, Church, Tarski).

Logika i poznanie

Prowadzący: prof. dr hab. Marcin Mostowski

Kod: LO27sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Seminarium poświęcone będzie dyskusji problemów badawczych, w szczególności poświęconych filozofii matematyki i badaniom nad obliczeniowym ograniczeniem możliwości poznawczych człowieka. Seminarium będzie dostępne dla zaawansowanych studentów i doktorantów.

Wykaz literatury zostanie podany na początku zajęć, seminarium ma charakter ciągły w cyklu mniej - więcej trzyletnim.

Modal logic

Teacher: dr Zsolt Gyenis

Code: LO30

Type: lecture + discussion classes, 120 h, 6 pkt. ECTS

Category: logika

Semester: both semesters

Prerequisites for attending: none

This is planned to be a two-semester course on modal logic. The first semester's topics are as below.

1. Basic concepts, modal languages, examples.
2. Models, frames, invariance results.
3. Discussion of various modal logics and their basic properties.
4. Standard translation, definability, first order correspondance.
5. Frame definability and second order logic, Sahlqvist formulas.
6. Selected topics upon interest (e.g. canonical models, completeness, limitative results, algebraizing modal logic, overview of the algebraization process wrt propositional logic, Jonsson–Tarski theorem, duality theory).

The second semester depends on the first one, provisional topics are:

1. Algebras and general frames.
2. Ultrafilter extension.
3. Decidability and complexity.
4. Extended modal logics (Hybrid logics, etc).

Literature

1. Blackburn, P., M. de Rijke, Y. Venema, *Modal logic*, Cambridge University Press, 2002.
2. Chagrov, A., M. Zakharyashev, *Modal Logic*, Clarendon Press, Oxford, 1997.

Matematyczne metody opisu języka naturalnego

Prowadzący: prof. dr hab. Marcin Mostowski

Kod: KMOJ

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 5 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Zajęcia poświęcone będą podstawowym metodom opisu języka naturalnego, jego składni i semantyki. Najważniejsze metody opisu składni wprowadził Noam Chomski ponad pięćdziesiąt lat temu. Omówione zostaną języki regularne i języki bezkontekstowe, oraz podstawowe techniki ich badania. Najważniejszym omówionym aspektem semantyki języka naturalnego będą kwantyfikatory uogólnione. Spośród innych pojęć semantycznych wyróżniają się one względnie czystą postacią, nie wymagając istotnie pozajęzykowych narzędzi do ich badania. Wykorzystując obliczeniowe idee, znane z badań nad składnią, pokazana zostanie klasyfikacja pojęć semantycznych ze względu na ich trudność obliczeniową. Jednym z ważniejszych zastosowań omawianych narzędzi są badania nad sprawnością w posługiwaniu się semantyką przez istoty ludzkie. Dotychczasowe badania wykazały, że możemy przewidzieć sposób rozwiązywania problemów semantycznych w zależności od ich własności obliczeniowych.

Wymagana literatura:

1. Marcin Mostowski, *Computational Semantics for Monadic Quantifiers*, „Journal of Applied Non-Classical Logics” 8: 1-2, (1998) 107-121.
2. Marcin Mostowski, Dominika Wojtyniak, *Computational complexity of the semantics of some natural language constructions*, „Annals of Pure and Applied Logic” 127 (2004) 219 – 227.
3. Jakub Szymanik, *Quantifiers in TIME and SPACE*, PhD Thesis, Amsterdam 2009.

Wprowadzenie do teorii modeli skończonych

Prowadzący: prof. dr hab. Marcin Mostowski

Kod: LO32

Typ: wykład + ćwiczenia, 30 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: logika

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Uwaga: w roku akademickim 2017 / 2018 kurs zawieszony!

Kurs poświęcony będzie zależnościami pomiędzy definiowalnymi klasami modeli skończonych a klasami obliczalnymi za pomocą słabszych urządzeń liczący. Głównym celem diskutowanych narzędzi będzie badanie trudności obliczeniowej semantycznych konstrukcji w językach naturalnych.

Axiomatic set theory

Teacher: dr Zalán Gyenis

Code: LO33

Type: lecture + discussion classes, 60 h, 6 pkt. ECTS

Category: logika

Semester: winter

Prerequisites for attending: none

1. Short recap of first order logic, language of set theory.
2. Axioms and their basic consequences.
3. Functions, relations, orderings.
4. Axiom of choice, well-orderings, Zorn's lemma.
5. Ordinals, cardinals, cardinal arithmetic.
6. Transfinite recursion, etc.

Literature:

1. P. Halmos: *Naive set theory*, Springer, 1960.
2. A. Hajnal, P. Hamburger: *Set theory*, Cambridge University Press, 1991.
3. K. Kunen: *Set theory: an introduction to independence proofs*, North-Holland, 1980.

Estetyka - kurs podstawowy

Prowadzący: prof. dr hab. Krystyna Wilkoszewska

Kod: ESo1pa

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Kurs o charakterze podstawowym dla studentów młodszych lat, obejmuje systematyczną prezentację problematyki estetycznej, uzupełnionej elementami historii estetyki. Pojęciem organizującym zajęcia jest pojęcie „sytuacji estetycznej” jako przedmiotu estetyki. Prześledzone zostaną zagadnienia procesu twórczego, dzieła sztuki, przeżycia estetycznego, wartości estetycznej. W prezentowaniu zagadnień dominuje opcja fenomenologiczna (R. Ingarden), niemniej uwzględnione zostaną także estetyka analityczna i estetyka hermeneutyczna. Droga rozwoju estetyki ukazana będzie poprzez przejścia: od estetyki mimesycznej do estetyki opartej o pojęcia kreacji i ekspresji, następnie do estetyki awangardowej i obecnie - do estetyki postmodernistycznej.

Przemiany w sztuce i estetyce XX wieku

Prowadzący: prof. dr hab. Krystyna Wilkoszewska

Kod: ESo7sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Radykalne zmiany w sztuce XX wieku - odejście od kategorii takich jak mimesis, ekspresja czy piękno - analizowane są w kontekście przemian natury filozoficzno-społecznej i estetycznej. Szczegółowej analizie poddane zostają procesy transformacji współczesnej estetyki (eko-estetyka, estetykapartycypacji i zaangażowania, somaestetyka) oraz estetyzacji rzeczywistości.

W centrum uwagi znajdują się: pojęcie doświadczenia wypracowane w filozofii pragmatyzmu oraz kwestie ucieleśnionego podmiotu.

Filozoficzną refleksją zostają objęte także zjawiska najnowsze: perspektywa ewolucjonistyczna w estetyce, bio-art.

Postmodernizm w filozofii i estetyce

Prowadzący: prof. dr hab. Krystyna Wilkoszewska

Kod: ESo8

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Przedmiotem kursu jest filozoficzny i estetyczny postmodernizm, którego główne tendencje prześledzone zostaną w pracach: J.F. Lyotarda, J. Derridy, J. Baudrillarda, G. Deleuze'a, F. Guattariego, P. Virilio, G. Vattimo, R. Rorty'ego, F. Jamesona i innych. Dyskusji poddane zostaną zagadnienia: znaczenie terminu postmodernizm, problem racjonalizmu, „słabego” podmiotu, przestrzeni rhizomatycznej, nomadyzmu, kultury masowej, mediów elektronicznych. Ponadto analizie zostanie poddana estetyczna postmoderna w architekturze (Jencks), literaturze (Eco), muzyce i filmie.

Estetyka wobec awangardy

Prowadzący: dr Lilianna Bieszczad

Kod: ES21

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest prezentacja filozoficzno-estetycznych rozważań na temat pojęcia sztuki „po” przełomie awangardowym. Analizowane będą: spór o estetyczną naturę sztuki, autonomizm i kontekstualizm w ujęciu sztuki, relacja pojęć: awangarda i neoawangarda, sztuka modernistyczna i postmodernistyczna; oraz: paradygmat estetyczny według S. Morawskiego, teoria awangardy Th.W. Adorno, formalizm C. Greenberga, antyesencjalizm M. Weitzza, pojęcie „The Artworld” w ujęciu A. C. Danto i G. Dickiego, ujęcie sztuki jako gry H.G. Gadamera, estetyka performatywności E. Fischer-Lichte, zwrot somatyczny R. Shustermana. Zaprezentowane zostaną problemy związane z ujmowaniem sztuki awangardowej na przykładach koncepcji sformułowanych w różnych perspektywach badawczych (m.in. Szkoła Frankfurcka, estetyka analityczna, hermeneutyczna, estetyka środowiskowa).

Art and Aesthetics in 20th and 21st century

Prowadzący: prof. dr hab. Michał Ostrowicki (Sidey Myoo)

Kod: ES22

Typ: konwersatorium, 30 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

The course focuses on the evolution and changes of art and aesthetics categories from the beginning of XX century to contemporary interactive, electronic art. The aim of the course is to describe the difference between historical and contemporary art. We will focus on the values we invest, and find in works of art, the status of the object in art, art's conceptual dimension, changes between the world of art and other human spheres, the phenomena of interactivity, and the electronic media, treated as a medium of artistic creation. The course encourages students to engage critically in the interpretation of works of art. During the course we are present works of art, which are discussed.

The theory of a contemporary art implicates a spreader philosophical perspective, i.e. problematic which comes from development of aesthetics, what gives an attempt for description of notions characterized valuation of contemporary art. The subject of the course is widen of recognition of the world of art with the appearance of a new kinds of work of art, and phenomena connected with the cyberculture.

Sztuka elektroniczna

Prowadzący: prof. dr hab. Michał Ostrowicki (Sidey Myoo)

Kod: ES31

Typ: zdalny, 30 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest przedstawienie i omówienie przykładów sztuki elektronicznej, głównie z wykorzystaniem ich dokumentacji w sieci. Podczas wykładu ma miejsce swoista „podróż” po sieci, w celu odwiedzania autorskich stron artystów lub grup artystycznych, stron z dokumentacjami dzieł sztuki lub całych projektów artystycznych, filmów dokumentujących prace lub wypowiedzi artystów, komentarzy odnoszących się do współczesnych zjawisk artystycznych oraz portali gromadzących dzieła elektroniczne. Zaprezentowane zostają głównie elektroniczne, współczesne prace interaktywne, również dzieła sieciowe lub z zakresu bioartu. Podczas wykładu przeprowadza się interpretację prezentowanych dzieł sztuki, co dokonuje się we wspólnym dyskursie ze słuchaczami. Dodatkowo, wskazuje się na zjawiska sieciowe, które są możliwe do wyinterpretowania z prezentowanych dzieł, takie jak np. sieciowa społeczność, alinearna komunikacja, zjawisko telematyczności lub sztucznej inteligencji.

Wykład przebiega w Academia Electronica w Second Life, co sprawia, że pewna część materiałów jest prezentowana na slajdach, na istniejącym ekranie w sali wykładowej w Academia Electronica, a część jest prezentowana poprzez linki w sieci. Wykład jest prowadzony głosem. Równolegle, na ogólnym czacie pisany prowadzona jest wspólna dyskusja odnośnie poruszanych treści.

Kurs jest skierowany do studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz dla doktorantów, jak również dla wszystkich zainteresowanych przedstawianą problematyką. Forma zajęć pozwala, by w kursie, który zazwyczaj realizowany jest w ramach jednej uczelni, mogli uczestniczyć studenci z różnych ośrodków naukowych w Polsce, jak i studenci przebywający na stypendiach zagranicznych. Uczestnictwo w zajęciach łączy się z posiadaniem awatara w Second Life.

Estetyka performatywna przestrzeni miejskiej

Prowadzący: dr Jakub Petri

Kod: ES35k

Typ: zdalny, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Kurs poświęcony jest estetycznym aspektom działań o charakterze performatywnym, które podejmowane są w obrębie współczesnej kultury miejskiej. Studenci otrzymują wiedzę na temat teoretycznych propozycji dających podstawy do rekonstrukcji doświadczenia estetycznego w przestrzeni miejskiej, autorstwa min. Johna Deweya, Arnolda Berleanta, Richarda Shustermana i Eryki Fischer – Lichte. Zapoznają się z dyscyplinami o charakterze performatywnym uprawianymi w przestrzeni miejskiej, zarówno będącymi już przedmiotem namysłu estetycznego takimi jak graffiti a także stosunkowo nowymi lub nie objętymi do tej pory estetyczną refleksją jak urban explorations, architektura mobilna/prowizoryczna czy parkour. Zapoznają się z towarzyszącą owym zjawiskom sferą działań medialnych, znajdującą swój wyraz w dokumentalnych produkcjach filmowych, fotografii i blogosferze.

Kurs prowadzony jest w sieci, w środowisku otwartym, w Academia Electronica, w Second Life. Forma zajęć pozwala, by w kursie, który zazwyczaj realizowany jest w ramach jednej uczelni, mogli uczestniczyć studenci z różnych ośrodków naukowych w Polsce, jak i studenci przebywający na stypendiach zagranicznych. Kurs jest skierowany do studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz dla doktorantów, jak również dla wszystkich zainteresowanych przedstawianą problematyką. Zajęcia zostają przeniesione do sieci, do elektronicznej, graficznie wykreowanej sali wykładowej w Second Life, stąd uczestnictwo w zajęciach łączy się z posiadaniem awatara w Second Life. Zgłoszenia proszę kierować na adres: kuba.petri@gmail.com

Wykład jest prowadzony głosem, w systemie synchronicznym, z udziałem słuchaczy na czacie pisanym. Wsparty jest prezentacją multimedialną pokazywaną na ekranie wykreowanym w Academia Electronica, a także materiałami z sieci. Po wykładzie prowadzona jest dyskusja. Kurs jest otwarty dla studentów z innych Uczelni, stąd ma charakter ogólnopolski.

Konsultacje odbywają się w środy, w Academia Electronica

Zajęcia podzielone zostaną na dwie części. W ramach pierwszej z nich nacisk położony zostanie na wprowadzenie kategorii performatywności w kontekst estetyki współczesnego miasta. W drugiej części zajęć przedmiotem analiz będą konkretne typy działań oraz dyscyplin performatywnych cechujących współczesną przestrzeń miejską.

Ku performatywnej estetyce miasta:

1. Doświadczenie estetyczne w przestrzeni miejskiej, tradycja i współczesność. Czy(m) jest filozofia miasta?
2. O potrzebie rekonstrukcji. Teoretyczne podstawy przewartościowania stosunku człowieka do przestrzeni miejskiej.
3. Somatyka miasta. Ciało-umysł w przestrzeni miasta.
4. Czym jest działalność performatywna? Performatywność poza performansem.
5. Kategoria gry w kontekście performatywności.
6. Czy estetyka codzienności może mieć charakter performatywny?
7. Self Fashioning – estetyka codzienności czy estetyka czego bądź? Dyskusje wokół koncepcji estetycznej autokreacji.

Performatyka miasta:

8. U podstaw współczesnej kultury ulicy: graffiti.
9. U podstaw współczesnej kultury ulicy: hip-hop.
10. Architektura mobilna i prowizoryczna. Tymczasowość zamieszkiwania.
11. Urban Explorations. Kontemplując tkanę miasta.
12. Gry uliczne. Pamięć historii.
13. Le parkour.
14. Skateboarding.
15. Jibbing.

Literatura:

1. Berleant Arnold, *Prze-mysśleć estetykę*, 2008 (fragm).
2. Fisher Lichte Erika, *Estetyka performatywności*, 2008 (fragm).
3. Kerouac Jack, *W drodze*, 1993
4. Kolankiewicz Leszek red. *Antropologia Widowisk*, 2008 (fragm).
5. Petri Jakub, *Fenomen japońskiej architektury prowizorycznej*, w: „Studia z Architektury Nowoczesnej” 4, 2011.
6. Rewers Ewa, *Post – Polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*, 2005 (fragm).
7. Saito Yuriko, *Everyday Aesthetics*, 2007, (fragm).
8. Schechner Richard, *Performatyka* (fragm), 2006.
9. Shusterman Richard, *Estetyka Pragmatyczna i doświadczenie nieobecności miejskiej*, w: *Kultura Współczesna*, 2004, nr 1.
10. Shusterman Richard, *Performing Life. Aesthetics Alternatives for the Ends of Art*, 2000 (fragm).
11. Sinclair Brian, *Urban Japan, Considering Homelessness, Categorizing Shelter and Contemplating Culture*, w: www.aia.org

12. Szarecki Artur, *Somatyka Miasta*, w „Kultura Miasta” 2008, nr 1.
13. Vitale Francesco, *Jacques Derrida an the Politics of Architecture*, 2009 / w: nictoglobe.com / Friction Research 3.
14. Wilkoszewska Krystyna, *Sztuka jako rytm życia. Rekonstrukcja filozofii sztuki Johna Deweya*, 2003 (fragm).

Przykładowe media:

1. *Public Blue*, Anke Haarman, film dok.
2. *Dogtown & Z-Boys*, Stacy Peralta, film dok.
3. *Wholetrain*, Florian Gaag, film dok.
4. *Corey Smith*, Gut Shot, film dok.

Estetyka Transkulturowa Dalekiego Wschodu

Prowadzący: dr Jakub Petri

Kod: ES37

Typ: wykład, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

W ramach wykładów omówione zostaną trzy grupy zagadnień:

1. Zarysowanie tła dyskusji oraz wprowadzenie w zagadnienia związane z tzw. transkulturową koncepcją kultury. Omówiona zostanie min. klasyczna definicja kultury J.G Herdera, ujęcie S. Huntingtona, propozycje definicji interkulturowych oraz koncepcja transkulturowa autorstwa Wolfganga Welscha.
2. Część druga i trzecia poświęcone zostaną badaniom transkulturowym dotyczącym estetyki Chin i Japonii. Wykłady w tej części koncentrować się będą wokół estetycznej kategorii „doświadczenia”. Wątki, charakterystyczne dla chińskiej myśli filozoficznej, omówione zostaną przede wszystkim w kontekście nawiązań ze strony pragmatyzmu amerykańskiego. (Roger Ames, Richard Shusterman). Perspektywa pragmatyczna (Satoshi Higuchi, Richard Shusterman), towarzyszyć będzie również omówieniu japońskich teorii, podkreślających istotną rolę somatycznego aspektu w dziedzinie doświadczenia (tzw. koncepcje body-mind), (min. Nishida Kitaro, Yuasa Yasuo).
3. Ostatnia, trzecia część kursu, poświęcona będzie transkulturowym badaniom odnoszącym się do materii chińskiej i japońskiej sztuki. Wykłady koncentrować się będą głównie wokół sztuk przestrzennych: zwłaszcza architektury, w tym sztuki ogrodów (Charles Jencks, Ching – Yu Chang, Okakura Kauzo, Wolfgang Welsch)

W ramach towarzyszących wykładowi ćwiczeń, omawiane będą teksty analizujące zagadnienia szczegółowe z zakresu kursu. Analizie tekstów towarzyszyć będą referaty studentów i prezentacje multimedialne.

Lektury obowiązkowe:

1. Kubiak Ho-Chi Beata, *Estetyka i sztuka japońska*, Kraków, 2010.
2. Keene Donald, *Estetyka japońska*, w: *Estetyka japońska. Antologia*. T.1, Kraków, 2001.

Lektury uzupełniające:

1. Ames Roger, *Confucianism and Deweyan Pragmatism: A Dialogue*, (fragm), „Journal of Chinese Philosophy”, vol.30, issue 3-4, 2003.

2. Ching-Yu Chang, *Japońskie pojęcie przestrzeni*, w: *Estetyka japońska. Antologia. T.1*, red. Krystyna Wilkoszewska, Kraków, 2001.
3. Gawryszewska J. Beata, *Estetyka przestrzeni wejściowej domu i ogrodu, na przykładzie przestrzeni egzystencjalnej w Europie i w Azji*, w: *Estetyka transkulturowa*, red. Krystyna Wilkoszewska, Kraków, 2004.
4. Jencks Charles, *Znaczenie chińskiego ogrodu*, w: *Estetyka chińska. Antologia*, red. Adina Zemanek, Kraków, 2007.
5. Kozyra Agnieszka, *Filozofia nicości Nishidy Kitaro*, (fragm), Warszawa, 2007.
6. Kubiak Ho-Chi, Beata, Mishima Yukio. *Estetyka klasyczna w prozie i dramacie 1941-1960*, (fragm), Kraków, 2004.
7. Kuki Shuzo, *Struktura Iki* w: *Estetyka japońska. Antologia. Tom 3. Estetyka życia i piękno umierania*, red Krystyna Wilkoszewska, Kraków. 2005.
8. Okakura Kakuzo, *Księga herbaty*, (fragm), Warszawa, 1986.
9. Shusterman Richard, *Estetyka pragmatyczna oraz myśl azjatycka*, w: *Estetyka transkulturowa*, Kraków, 2004.
10. Tanizaki Jun'ichiro, *Pochwała cienia*, w: *Estetyka japońska. Antologia. Tom 3. Estetyka życia i piękno umierania*, red. Krystyna Wilkoszewska, Kraków 2005.
11. Welsch Wolfgang, *Tożsamość w epoce globalizacji – perspektywa transkulturowa*, w: *Estetyka transkulturowa*, red. Krystyna Wilkoszewska, Kraków, 2004.
12. Welsch Wolfgang, *Sztuka wykraczająca poza granice ludzkie (część 2: Sztuka Azjatycka)* w: Welsch Wolfgang, *Estetyka poza estetyką*, Kraków, 2005.

Estetyka urbanistyczna

Prowadzący: prof. dr hab. Krystyna Wilkoszewska, dr Jakub Petri

Kod: ES38

Typ: wykład + ćwiczenia, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Zajęcia podzielone są na dwie części. W ramach pierwszej z nich studenci uczestniczą w wykładach i ćwiczeniach w Instytucie Filozofii. W części drugiej studenci, wraz ze studentami ASP, architektury oraz socjologii uczestniczą w interdyscyplinarnych warsztatach, których celem jest stworzenie konkretnego projektu architektonicznego lub urbanistycznego.

Tematy, które będą przedmiotem wykładów i ćwiczeń w ramach części pierwszej:

1. Wprowadzenie w zagadnienia związane z estetyką urbanistyczną.
2. Teoretyczne podstawy doświadczenia estetycznego w przestrzeni miejskiej.
3. Inter / Transkulturowe relacje kulturowe w kontekście przestrzeni miejskiej. Omówienie transkulturowego kontekstu doświadczenia estetycznego w przestrzeni miejskiej.
4. Architektura transhumanistyczna.
5. Performatywność a współczesna przestrzeń miejska.
6. Architektura temporalna.

W części drugiej studenci realizują zadany projekt badawczy razem ze studentami innych kierunków. Warsztaty odbywają się w pracowniach Wydziału Wnętrz krakowskiej ASP.

Literatura:

1. Welsch Wolfgang, *Architektura transhumanistyczna*.
2. Fisher Lichte Erika, *Estetyka performatywności*, 2008 (fragm).
3. Petri Jakub, *Fenomen japońskiej architektury prowizorycznej*, w: „Studia z Architektury Nowoczesnej” 4, 2011.
4. Rewers Ewa, *Miasto – Twórczość, Wykłady Krakowskie*, Kraków, 2010.
5. Sinclair Brian, *Urban Japan, Considering Homelessness, Categorizing Shelter and Contemplating Culture*, w: www.aia.org

Przykładowe media:

1. *Brasil. No Longer a Dream*. film dok.
2. *Kowloon*. Film dok.

Philosophy of Music

Teacher: dr hab. Krzysztof Guczalski

Code: ES39

Type: lecture + discussion classes, 60 h, 12 pkt. ECTS

Category: aesthetics

Semester: summer

Prerequisites for attending: none

The course is devoted to the overview of the philosophical reflection on music, starting with Pythagoras, Plato and Aristotle. The important point in this historical survey will be the 19th century when the philosophical discussion about music has been intensified, first in the romantic philosophy (especially in the work of Arthur Schopenhauer) and then in the famous dispute between the formalist, Eduard Hanslick and the advocates of program music.

On the basis of more recent theories of the 20th century some classical problems of music philosophy will be discussed, as e.g. the notion of musical meaning, the relationship between music and language, expression and emotion, form and content in music, ontology of music and the like.

In addition, a part of the course will be devoted to the overview of the basic canon of musical literature in the European tradition: from Palestrina, through Bach, Mozart and Beethoven, to Debussy and Stravinsky. This will be achieved by listening to the chosen, representative examples of musical compositions.

Literature:

1. Fubini, Enrico, *The History of Music Aesthetics* (chosen chapters, to be given in class).
2. Plato, *The Republic*, book III, VII (especially 529-531).
3. Plato, *The Laws*, book II, III.
4. Aristotle, *The Politics*, book VIII.
5. Schopenhauer, Arthur, *The World as Will and Idea*, vol. I: § 52, vol. II: chapter 39.
6. Hanslick, Eduard, *On the Musically Beautiful* (especially chapters I – III).
7. Langer, Susanne K., *Philosophy in a New Key*, chapter VIII: „On Significance in Music“.

Sztuka i estetyka XX wieku

Prowadzący: prof. dr hab. Michał Ostrowicki (Sidey Myoo)

Kod: ES40s

Typ: zdalny, 30 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest przedstawienie i omówienie z perspektywy filozoficznej sztuki nowoczesnej, powstającej od początku XX wieku. Studentki/studenci zapoznają się z teoriami estetycznymi i przykładami dzieł sztuki XX wieku oraz zyskują wiedzę, w jaki sposób teorie estetyczne mogą posłużyć przy opisie, ocenie lub krytyce sztuki. Poruszane zagadnienia prezentowane są w nawiązaniu do takich pojęć jak konceptualizm, nowość, oryginalność, krytycyzm. Pod uwagę bierze się kształtowanie sztuki na tle kolejnych nurtów artystycznych, takich jak futurizm, dadaizm, abstrakcjonizm, surrealizm, pop-art, konceptualizm, minimalizm, body art, industrializm, sztuka krytyczna, jak również wpływu na sztukę zjawisk pozaartystycznych, np. techniki, kultury masowej lub mediów. Uwzględnia się znaczenie procesu twórczego i odbioru oraz możliwość wartościowania dzieł sztuki współczesnej. Kurs jest zdalny, prowadzony na platformie e-learningowej UJ „Pegaz”.

Pojęcie doświadczenia estetycznego a sztuka awangardowa XX w.

Prowadzący: prof. dr hab. Leszek Sosnowski

Kod: ES41

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: estetyka

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem wykładu jest przedstawienie zasadniczych problemów filozoficzno-estetycznych pojęcia doświadczenia estetycznego w „konfrontacji” ze sztuką awangardową XX w. W pierwszym przypadku chodzić będzie głównie (choć nie tylko) o poglądy polskich aksjologów szkoły lwowsko-warszawskiej (T. Czeczowski, H. Elzenberg, M. Wallis), dotyczące doznania/doświadczenia/przeżycia estetycznego. To nie wyklucza oczywiście przywoływania innych poglądów współczesnych i historycznie wcześniejszych.

Obrazoburcze wcześniej pytanie o to, czy istnieje właściwe doświadczenie sztuki (DSz), stało się w XX w. pytaniem uzasadnionym. Podobnie jak pytania inne, np. jaki jest charakter (DSz)?, czy i ew. czym różni się (DSz) od innych rodzajów doświadczenia? Czy (DSz) zachowało swoją ważność w tym wieku? W historii kultury zachodniej padało wiele różnych odpowiedzi na te pytania. W odpowiedzi np. na pierwsze z nich, że (DSz) jest/nie jest zarazem doświadczeniem poznawczym, że jest aktywne/pasywne, katartyczne, kontemplacyjne, podobne/odmienne do/od innych doświadczeń itd.

Zasadnicze pytanie wykładu o charakter (DSz) zostanie odniesione do następujących nurtów/artystów (m.in.): S. Mallarmé (*Un coup de dés...*), kubofuturyzm, G. Apollinaire (*Calligrammes*), E. Pound (ideogramy), poezja dada, pismo automatyczne surrealistów, fluxus, poezja konkretna, poezja dźwięku, stochastyczne poematy T. Lutz, poezja digitalna. Wymieniony typ sztuki przełamują tradycyjne nawyki czytania, odbioru i (DSz). Czy w rezultacie mamy do czynienia z nowym doświadczeniem, a jeśli tak jaki ma ono charakter?

Nie obędzie się oczywiście bez wycieczek historycznych, bowiem tego rodzaju dzieła pojawiły się już w odległej przeszłości, jako wyraz specyficznego twórczego humoru a nie działań programowych. Zostaną tu przywołani twórcy z różnych okresów kultury europejskiej, jak Simiasz z Rodos, Teokryt z Syrakuz, Hraban Maur oraz wytwory anonimowych autorów średniowiecznych czy z okresów późniejszych już nie anonimowe.

Ćwiczenia: stanowią uzupełnienie do zagadnień prezentowanych w czasie wykładów. Polegać mają na omówieniu tekstów filozofów i dzieł sztuki artystów. Dyskusja dotyczyć będzie wybranego tekstu, który jednak zawsze odniesiony zostanie do przykładu dzieła sztuki. Podstawą do zaliczenia ćwiczeń jest obecność na zajęciach oraz aktywne w nich uczestnictwo. Student powinien

wygłosić jeden referat i napisać jedną pracę zaliczeniową (temat referatu uzależniony jest ściśle od tematyki zajęć). Szczegóły zostaną podane na zajęciach.

Wymagania: praca pisana na potrzeby wykładu, zaliczenie ćwiczeń, referat wygłoszony na ćwiczeniach, praca pisemna końcowa.

Literatura zostanie podana na zajęciach.

Historia filozofii politycznej

Prowadzący: prof. dr hab. Justyna Miklaszewska, dr Jakub Szczepański

Kod: FSozp

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: filozofia społeczna

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Kurs poświęcony prezentacji oraz analizie głównych stanowisk z zakresu filozofii politycznej. W toku kursu przedstawione zostaną koncepcje polityczne filozofów starożytnych jako stanowiące punkt wyjścia dla późniejszych stanowisk, problemy nowożytnej filozofii politycznej oraz problematyka współczesnych kierunków filozofii politycznej w tym filozofii najnowszej.

Szczegółowy wykaz zagadnień:

1. Przegląd głównych stanowisk i metod filozofii politycznej.
2. Platon i Arystoteles - początki filozofii politycznej.
3. Chrześcijańska filozofia polityczna: św. Augustyn, św. Tomasz z Akwinu.
4. Renesansowe utopie (T. More, F. Bacon, T. Campanella); reformacja; realizm polityczny (N. Machiavelli).
5. Nowożytna szkoła praw natury: T. Hobbes, H. Grocjusz, J. Locke.
6. Filozofia polityczna Oświecenia: teoria umowy społecznej (Rousseau); liberalizm A. Smitha.
7. Filozofia polityczna I. Kanta.
8. Historiozofia Hegla i jej kontynuacje (K. Marks i socjalizm).
9. Liberalizm i konserwatyzm (E. Burke, A. de Tocqueville, J. S. Mill).
10. Koncepcje współczesnego liberalizmu (I. Berlin, K. Popper, F.A. Hayek).
11. Niemiecka myśl polityczna (C. Schmitt, H. Arendt, J. Habermas).
12. J. Rawls – teoria sprawiedliwości społecznej.
13. Libertarianizm i komunitaryzm.
14. Kosmopolityzm i sprawiedliwość globalna.
15. Współczesne teorie demokracji: teoria wyboru publicznego, demokracja deliberatywna, demokracja i prawa człowieka.

Anatomia społeczeństwa politycznego i konsumpcyjnego

Prowadzący: dr hab. Piotr Bartuła

Kod: FS18

Typ: wykład + ćwiczenia, 90 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: filozofia społeczna

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Wykład koncentruje się wokół polskiej i zachodniej filozofii polityki i społeczeństwa w kontekście jej znaczenia dla zrozumienia sporów ideowych czasów obecnych w ich związku z szeroko rozumianą praktyką społeczną. Idee filozoficzne są przedstawiane jako realne siły tkwiące we wnętrzu społecznego Polis, uruchamiające przemiany w gospodarce, prawie i realnej polityce.

Na wykładzie omawiane będą następujące zagadnienia:

1. Filozofia pieniądza.
2. Etyka i ekonomia – wzajemne relacje.
3. Rządy prawa w gospodarce.
4. Zagadnienie sprawiedliwości społecznej.
5. Handel i walka.
6. Wolność gospodarcza i prawo.
7. Własność jako prawo i jako funkcja społeczna.
8. Spory wokół kapitalizmu, „człowieka ekonomicznego” i „niewidzialnej ręki”.
9. Pojęcia wroga i sojusznika.
10. Utopia, polityka i ekonomia.
11. Ekonomiczna teoria winy i kary.
12. Kto jest suwerenem?
13. Dylematy wokół liberalizmu i socjalizmu.
14. Wolny rynek a dostęp do dóbr o wysokim stopniu ryzyka: hazard, broń, narkotyki, usługi medyczne.

Anarchia, państwo, teokracja. Z dziejów myśli rosyjskiej

Prowadzący: dr hab. Michał Bohun

Kod: FS28

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: filozofia społeczna

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Kurs poświęcony jest prezentacji wybranych wątków sporu o państwo i z państwem w przedrewolucyjnej Rosji. Rozważane będą stanowiska obrońców różnych form życia państwowego, jak też anarchistycznych wrogów państwa jako takiego. Wykłady i ćwiczenia obejmować będą między innymi następujące zagadnienia: Rewolucyjny etatyzm dekabrystów. Słowianofilstwo rosyjskie: od religijnego anarchizmu do imperializmu państwowego. Państwo w rosyjskiej myśli liberalnej XIX wieku. Rewolucyjny anarchizm Michała Bakunina. Narodnictwo rewolucyjne, legalne, religijne. Anarchizm etyczny Lwa Tołstoja. Kontrrewolucyjni apologety państwa: Konstanty Pobiedonoscew, Konstanty Leontjew, Lew Tichomirow. Włodzimierz Sołowjow: od liberalnej teokracji do liberalnego państwa prawa. Anarchokomunizm Piotra Kropotkina. Rosyjscy filozofowie religijni w sporze z Tołstojem i samodzierżawiem. Marksizm, anarchizm, leninizm.

Etyka wolnego rynku

Prowadzący: prof. dr hab. Justyna Miklaszewska

Kod: FS29

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: filozofia społeczna

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Tematem kursu jest zarysowanie podstaw filozoficznych gospodarki rynkowej, ze szczególnym uwzględnieniem problemów etycznych związanych z funkcjonowaniem współczesnego biznesu. Omawiane są zagadnienia teoretyczne: etyka a problem konkurencji, etyczne koncepcje własności, jak również kwestie polityki bieżącej: społeczna odpowiedzialność korporacji, korupcja, etyka zawodowa, a także współczesny kryzys ekonomiczny i problem sprawiedliwości globalnej.

Zajęcia prowadzone są w formie wykładów oraz dyskusji nad wybranymi przykładami z elementami zdalnego nauczania poprzez platformę Pegaz.

Etyka anarchistyczna. Od Proudhona do Bubera

Prowadzący: dr hab. Michał Bohun

Kod: FS32s

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: filozofia społeczna

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: FSo1p lub FSo2p lub ET01p lub

Wbrew tytułowi kurs dotyczy przede wszystkim dziejów myśli społecznej. Tytuł wskazuje na podstawową intuicję i intencję badawczą seminarium, które poświęcone będzie dociekaniom nad zasadnością tezy mówiącej o prymacie moralności w anarchistycznej koncepcji społeczeństwa i historii. Po pierwsze, będziemy starać się rozjaśnić istotne dla anarchizmu ujęcie etyki jako podstawy funkcjonowania społeczeństwa, jego genezy i rozwoju. Po drugie, badać będziemy dwoistość anarchizmu: (1) jako pewnej wizji moralnej natury człowieka i (2) jako ruchu dążącego do stworzenia właściwych warunków dla moralnego rozwoju człowieka.

Na seminarium czytać będziemy teksty klasyków myśli anarchistycznej, jak też myślicieli mniej znanych (np. Polaków) i/lub nie mieszczących się w klasycznych ujęciach anarchizmu (syndykalistów, kooperatystów, teoretyków ruchu spółdzielczego...). Określenie „od Proudhona do Bubera” określa ramy czasowe - mniej więcej od połowy XIX wieku do połowy wieku XX.

Szczegółowy wykaz lektur podawany będzie w ciągu pierwszych spotkań. Seminarium ma charakter cykliczny ze względu na wciąż pojawiające się nowe teksty źródłowe, jak też nowe tłumaczenia tekstów anarchistów rosyjskich przygotowywane przez prowadzącego.

Polityczne emocje

Prowadzący: prof. dr hab. Justyna Miklaszewska

Kod: FS33s

Typ: seminarium, 30 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: filozofia społeczna

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Tematem seminarium jest zagadnienie emocji zbiorowych oraz ich rola w życiu społecznym i politycznym. Analizowane będą zarówno emocje o charakterze pozytywnym: patriotyzm, solidarność, współodczuwanie, przebaczenie; jak i negatywnym: gniew, resentyment, zawiść. Rozważane będzie ich znaczenie w teorii społeczeństwa i państwa liberalno-demokratycznego, jako czynników powodujących polityczne i społeczne przemiany.

Przedmiotem rozważań będą wybrane fragmenty najnowszych prac Marthy Nussbaum: *Political Emotions* (2013, dostępna w Bibliotece IF, niebawem ukaże się w polskim przekładzie) oraz *Anger and Forgiveness* (2016); jak również fragmenty dzieł Richarda Rorty'ego, Amartyi Sena i Józefa Tischnera.

Wolna wola i determinizm

Prowadzący: prof. dr hab. Tomasz Placek

Kod: FS34s

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: filozofia społeczna

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Kurs odwołany w roku akademickim 2017/2018

Kurs poświęcony jest pytaniu czy wolność wyboru wymaga przyjęcia, że świat jest indeterministyczny (inkompatybilizm), czy też wolna wola i determinizm są ze sobą zgodne (kompatybilizm). Zaczniemy od przedstawienia sporu na przykładzie tekstów kilku dawnych inkompatybilistów (Arystotelesa, Piora, Łukasiewicza) oraz kompatybilistów (Hobbesa, Schlicka, Carnapa). Następnie zastanowimy się jak można sprecyzować pojęcie (in)determinizmu występujące w sporze kompatybilizm-inkompatybilizm. Będziemy następnie analizować dwudziestowieczne argumenty za kompatybilizmem (Mind argument, fluke argument) oraz argumenty za inkompatybilizmem (np. consequence argument van Inwagena). Zajmiemy się zasadą alternatywnych możliwości wiążącą odpowiedzialność moralną z możliwością zrobienia inaczej, oraz jej krytyką pochodzącą od Frankfurta. Będziemy analizowali eksperymenty Libeta na wolną wolę oraz doświadczenia będące reakcją na ten eksperyment. Będziemy analizować modele projekcyjnej symulacji Briegela i Mullera. Poznamy podejście logika do omawianej kontrowersji analizując logikę stit Belnapa i Rorty'ego.

Uwaga: ten kurs jest analityczny, wymaga stosowania logiki.

Metody filozofii współczesnej: między analizą a eksperymentem

Prowadzący: dr hab. Sebastian Tomasz Kołodziejczyk

Kod: KMFW

Typ: konwersatorium, 30 h, 4 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Cel i problematyka kursu

Kurs ma charakter warsztatowy, a jego celem jest zapoznanie Słuchacza z dyskusją nad statusem metodologicznym filozofii w kontekście toczącego się w ostatnich latach sporu między zwolennikami tzw. filozofii eksperymentalnej (*Experimental Philosophy*; X-Phi) a przedstawicielami filozofii tradycyjnej (tzw. *Armchair Philosophy*; A-Phi). W pierwszej części zajęć (konwersatoryjnej) przedyskutowane zostaną założenia metodologiczne oraz perspektywy badawcze obu nurtów. W części drugiej Uczestnicy będą pracować w grupach nad własnym pomysłem badań z zakresu X-Phi. Pod koniec semestru projekty grupowe zostaną zaprezentowane na zajęciach.

Istotnym rysem zajęć będzie ustalenie, rozważenie i wykorzystanie charakteru związku X-Phi z naukami eksperymentalnymi, szczególnie o proveniencji kognitywistycznej i psychologicznej. Jednocześnie ważnym celem kursu będzie odpowiedź na pytanie o zakres stosowania metod eksperymentalnych, wartość analiz (pojęciowych i językowych), oraz rozstrzygalność w odniesieniu do problemów filozoficznych.

Wymagana literatura

Literatura zostanie podana na pierwszych zajęciach, po uformowaniu grup.

Warunki zaliczenia

Uczestnictwo w zajęciach, przygotowanie projektu w grupach, prezentacja projektu i przygotowanie raportu.

Lektorat greki – II rok

Prowadzący: dr hab. Steffen Huber

Kod: RO113

Typ: lektorat, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Kurs w cyklu dwuletnim.

Druga część dwuletniego lektoratu obejmuje następujące tematy:

A. System czasownikowy

1. System aspektów („czasów”):
  - (a) Praesens, imperfectum. Klasy czasu teraźniejszego..
  - (b) Aoristus pierwiastkowy, tematyczny, sygmataczny. Formy nieprzechodnie i bierne z formantami -η- i -θη-.
  - (c) Perfectum, plusquamperfectum..
  - (d) Futurum, perfectum futuri.
2. Formy werbalne:
  - (a) Indicativus.
  - (b) Imperativus.
  - (c) Coniunctivus.
  - (d) Optativus.
3. Formy nominalne:
  - (a) Infinitivi.
  - (b) Participia.
  - (c) Adiectiva verbalia.

B. Wybrane aspekty syntaktyki i stylistyki:

1. Przyimki.
2. Zdania modalne.

Lektorat sanskrytu – I rok

Prowadzący: dr Małgorzata Ruchel

Kod: RO114I

Typ: lektorat, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Lektorat sanskrytu przeznaczony dla studentów filozofii, zainteresowanych myślą indyjską. Obejmuje naukę pisania i czytania sanskryckiej grafii, gramatykę, podstawowe słownictwo oraz elementy terminologii filozoficznej. Przygotowuje do samodzielnego czytania tekstów źródłowych filozofii indyjskiej oraz prawidłowego wykorzystania cytatów, terminów i pojęć sanskryckich w pracy naukowej.

Lektorat sanskrytu – II rok

Prowadzący: dr Małgorzata Ruchel

Kod: RO114II

Typ: lektorat, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Lektorat sanskrytu przeznaczony dla studentów filozofii, zainteresowanych myślą indyjską. Obejmuje naukę pisania i czytania sanskryckiej grafii, gramatykę, podstawowe słownictwo oraz elementy terminologii filozoficznej. Przygotowuje do samodzielnego czytania tekstów źródłowych filozofii indyjskiej oraz prawidłowego wykorzystania cytatów, terminów i pojęć sanskryckich w pracy naukowej.

Wstęp do filozofii

Prowadzący: dr hab. Katarzyna Kijania-Placek

Kod: RO01pb

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Obok wstępnego omówienia podstawowych działów filozofii i najważniejszych pytań na jakie filozofia stara się znaleźć odpowiedź, głównym zadaniem kursu jest wyjaśnienie podstawowych narzędzi semiotycznych i metodologicznych warsztatu pracy filozofa. Nacisk położony zostanie na typy rozumowań przeprowadzanych w języku naturalnym jak i na ich poprawność, rodzaje definicji stosowanych w pracach filozoficznych i kryteria ich poprawności, krytyczną analizę tekstów filozoficznych. Narzędzia semiotyczno-logiczne zostaną przedstawione na przykładach ich faktycznych zastosowań w rozumowaniach filozoficznych.

Consciousness, perception, and time

Teacher: dr Michał Klineciewicz

Code: RO107

Type: discussion class, 60 h, 10 pkt. ECTS

Category: kursy różne

Semester: summer

Prerequisites for attending: Course "Percepcja" OR course "Filozofia umysłu" OR course "Świadomość" OR agreement with teacher

This course is in English.

Goals of the course (cel oraz problematyka kursu)

This course has two functions: first, to introduce students to the variety of theoretical and practical problems associated with the temporal dimension of psychological phenomena, including consciousness, perception, continuity of self over time, and dreams. Second, to steer them to independent study in one selected topic, which will become a research paper.

Topics (tematyka zajęć)

1. Philosophical accounts of conscious experience of time.
2. Psychological and neural accounts of perception of time.
3. Functional role of time perception.
4. Mental ontology in four dimensions.

5. Continuity of conscious experience.
6. Unity of consciousness over time.
7. Dreams and dream recall.
8. Inheritance thesis.
9. Conscious/unconscious perception of time.

Texts (wymagana literatura)

Example Readings:

1. Le Poidevin (2007).
2. Wittmann (2016).
3. Phillips (2011, 2015, 2016).
4. A. Clark (1997).
5. Rosenthal (2007).

Evaluation criteria (warunki zaliczenia)

Grade in the course will be based on (1) a short prepared discussion of a selected text and (2) a paper, which will be evaluated on the following criteria:

10% selection of topic and timely delivery of first abstract
 10% manuscript length at 3000-4000 words (not counting bibliography)
 70% quality of the paper delivered, evaluated in the following way:

1. Visible and clear thesis in the first paragraph of the paper (10%).
2. Visible and clear premises of argument(s) that organize the body of the paper (10%).
3. Argument(s) that visibly and clearly connect up with thesis in (1) (10%).
4. Adequate use of bibliography in support of all premises in (3) (10%).
5. Creativity/quality of argument(s) from (3) and thesis from (1) (30%).

Note: all introductions, contexts, historical segways, etc., that are not directly connected to the argument(s) or premises will not be evaluated as a part of the argument(s) or premises.

10% delivery of the paper in proper fashion, which means:

1. All documents delivered by email in Word, OpenOffice, lub Libre Office (not PDF) format to michal.klincewicz@uj.edu.pl
2. Word count in the manuscript, not counting bibliography.
3. Delivery on the day the document is due and not before or after—with exceptions made possible only with prior (meaning before the date) consultation or permission from the director of student affairs in the Institute of Philosophy.

Warsztaty metodologiczne dla doktorantów

Prowadzący: dr hab. Katarzyna Kijania-Placek, dr Krzysztof Pośłajko, dr Michał Klincewicz, dr Tomasz Żuradzki

Kod: RO108

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Wymagania wstępne

Płynna znajomość języka angielskiego w mowie i piśmie (część zajęć będzie prowadzona po angielsku).

Forma i warunki zaliczenia Zaliczenie przedmiotu odbywa się na podstawie aktywnego uczestnictwa w zajęciach oraz na podstawie dwóch prac:

1. przygotowanie slajdów prezentujących własne badania wraz z prezentacją podczas ćwiczeń;
2. przygotowanie własnego projektu badawczego (na podstawie reguł przyjętych w konkursach NCN lub MNiSW-NPRH) lub artykuł do czasopisma naukowego z listy MNiSW A lub C.

Skrócony opis

Kurs przeznaczony jest dla doktorantów Instytutu Filozofii UJ, którzy zamierzają starać się o granty badawcze i/lub przygotowują artykuł naukowy. Kurs będzie miał charakter warsztatowy i w warstwie merytorycznej bazował będzie na elementach metodologii zawartych w wykładach kursowych, które studenci zaliczyli w ramach studiów filozoficznych na etapie licencjackim i magisterskim.

Pełny opis

Kurs będzie składał się z trzech głównych modułów:

1. metodologia przygotowywania prac naukowych i rozprawy doktorskiej,
  - (a) prezentacja tez, struktura pracy, długość,
  - (b) przygotowywanie tytułu i abstraktu, podsumowania,
  - (c) cytowania innych prac,
  - (d) elementy graficzne w artykułach naukowych w naukach humanistycznych i społecznych,
  - (e) wybór czasopisma naukowego,
  - (f) radzenie sobie z recenzjami,
2. prezentacja wyników badań podczas wystąpień publicznych z wykorzystaniem slajdów;
  - (a) cele, typy, schemat wystąpień publicznych,
  - (b) analiza oczekiwań audytorium,

- (c) przygotowywanie prezentacji: struktura i zawartość, elementy graficzne w prezentacjach,
  - (d) autoprezentacja: pierwsze wrażenie, reguły budowania wrażenia, komunikacja werbalna i niewerbalna,
  - (e) analiza merytoryczna, semantyczna i psychologiczna przykładowych wystąpień publicznych,
  - (f) wzajemna analiza własnych prezentacji,
3. aplikowanie o granty badawcze krajowe (NCN, MNiSW-NPRH) lub zagraniczne.
- (a) typy konkursów grantowych i ich reguły,
  - (b) struktura projektu badawczego i planowanie badań naukowych,
  - (c) etyka badań naukowych.

Filozofia chińskiej kultury artystycznej

Prowadzący: dr hab. Anna Wójcik

Kod: RO109

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: bez wymagań wstępnych

Kurs poświęcony jest sztuce w relacji do kultury. Będziemy poznawać te rodzaje sztuk chińskich, które nie były przez ich twórców traktowane jako formy autonomiczne o charakterze przedmiotów i działań estetycznych, lecz jako będące częścią kultury. Za reprezentacyjne przykłady takich sztuk może posłużyć „sztuka życia”, która jako wyodrębniona dziedzina była przedmiotem namysłu filozoficznego już w najstarszych traktatach epoki klasycznej zarówno szkoły daoistycznej jak i konfucjańskiej lub cała dziedzina tzw. sześciu sztuk (ceremonie, muzyka, kaligrafia, matematyka, powożenie zaprzęgiem konnym i łucznictwo). Najbardziej charakterystyczną była tu postać filozofa/artysty, twórcy kultury wysokiej. Naczelną wartością było tu nie piękno, lecz ożywczy (qi) charakter uprawiania sztuki i jej kulturotwórcza moc, a główną koncepcją była koncepcja rezonansu umysłu i natury. Artysta/filozof był tym, który podążał szlakiem pytań ostatecznych, drogą duchową, która w innych cywilizacjach była raczej zarezerwowana dla religii. Mamy tu do czynienia z pozaestetycznymi formami uprawiania literatury, poezji, malarstwa, które były traktowane jako działania w przestrzeni filozoficznej, samodoskonalenia czy jako sztuki dostarczające narzędzi przydatnych w praktyce politycznej.

1. Sześć sztuk i kultura mistrzów ceremonii w naukach Konfucjusza.
2. Spór między Mozi a Xunzi i Mencjuszem o charakter muzyki i jej rolę w kulturze politycznej.
3. Muzyka uczonych i sztuka „wsluchiwanie się w świat”.
4. Poezja klasyczna jako część polityki i filozofii.
5. Kaligrafia i tuszowe malarstwo potrójnej kompozycji.
6. Sztuka tworzenia i delektowania się krajobrazem (penjing i jej kontynuacja w Japonii bonsai oraz suiseki oraz sztuka ogrodów filozofów.
7. Sztuka herbaty i artystycznego picia wina.
8. Sztuka artystycznego pisania, czytania i komentowania traktatów filozoficznych.
9. Metafizyczni malarze mglistych pejzaży. Nieokreśloność, pustka umysłu i buddyjskie „znaki bez echa”.

Metody myślenia w filozofii chińskiej

Prowadzący: dr hab. Anna Wójcik

Kod: RO110

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: bez wymagań wstępnych

Kurs ma na celu zapoznanie słuchaczy z formami myślenia, którymi chętnie posługują się filozofowie chińscy. Skupimy się nie na tym CO chińscy myśliciele twierdzą, lecz na tym JAK myślą, JAK dochodzą do swoich tez i W JAKI SPOSÓB je uzasadniają. Pozwoli to słuchaczom wzbogacić swoją wiedzę zdobytą na kursach z zakresu metod myślenia stosowanych w filozofii zachodniej o nowe rzadko stosowane w niej formy.

Filozofia ogrodu

Prowadzący: dr hab. Anna Wójcik

Kod: RO111

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: bez wymagań wstępnych

Kurs wpisuje się w intensywnie rozwijającą się w ostatnich latach nową dziedzinę badawczą o charakterze interdyscyplinarnym określaną mianem *garden studies*. Ogrody, jako jedna z najstarszych form kultury, były tworzone przez ludzi od zarania dziejów. Są związane z światem człowieka w sposób równie fundamentalny i wielowymiarowy jak język, sztuka czy religia. Dlatego filozoficzny, systematyczny namysł nad ich fenomenem dotyka kwestii podstawowych. Stosowanie metod filozoficznych w odniesieniu do fenomenu ogrodu w istotny sposób poszerza wiedzę o nas samych; o sposobach, w jakich myślimy i działamy; o kondycji ludzkiej w szczególnej relacji zarówno do przyrody, jak i kultury. Każdy z proponowanych w trakcie trwania kursu tematów będzie analizowany w kontekście koncepcji filozofii Wschodu i Zachodu. Przyjrzymy się ogrodom i myśleniu o nich, z jakim mamy do czynienia głównie w dwu kręgach kulturowych: europejskim wraz z kontynuacją idei w tzw. Nowym Świecie oraz konfucjańskim, czyli Chiny wraz z japońską recepcją koncepcji filozoficznych i artystycznych stworzonych pierwotnie w Kraju Środka.

Tematy zajęć:

1. Definicja i zakres problemowy filozofii ogrodów.
2. Mit pierwszego ogrodu w wybranych kulturach – toposy i kulturowe a priori.
3. Ogrody filozofów i dla uprawiania filozofii.
4. Ogrody i religie.
5. Na granicy przyrody i kultury. Co oznacza „natura” i „naturalność” w ogrodzie. Opozycja kultura/natura w refleksji filozoficznej najbardziej wpływowych myślicieli Wschodu i Zachodu.
6. „Obrazy przyrody” - wybrane zachodnie i wschodnie koncepcje filozofii natury (przyrody) oraz inspirowane nimi projekty ogrodów w Europie, obu Amerykach, Chinach i Japonii.
7. Ogród jako dzieło sztuki i miejsce odpowiednie dla jej uprawiania. Problematyka wartości w kontekście projektowania ogrodów.
8. Wybrane zagadnienia z filozofii krajobrazu. Krajobraz i uczucia.
9. Zagadnienia o charakterze ontologicznym – Jak istnieje ogród? Czas przestrzeń jako specyficzne formy istnienia ogrodu; ogród jako przedmiot intencjonalny; jako byt świadomościowy i jako forma inteligibilna; itd.

10. Słowa i ogrody: Semantyka ogrodów. Ogrody i formy symboliczne. Nazwy w ogrodzie i język ogrodów. Ogrody jak sutry, traktaty i koany.
11. Ogród jako szczególne medium poznawcze.
12. Ogrody i miasta - filozoficzne idee historyczne i współczesne w ujęciu Zachodu, Wschodu i globalizacyjnym. Problemy wykluczenia z naturalnego krajobrazu. Ruchy miejskie: miejsca ogrodnicy i farmerzy, „zielona partyzantka”, itd.

Główne narracje, teorie, praktyki w filozofii kultury

Prowadzący: dr hab. Piotr Mróz

Kod: RO112

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

W pierwszym semestrze kurs będzie przeglądem tematów związanych z filozofią kultury właściwie od początków filozofii, lecz we współczesnych odczytaniach. Następnie, w drugim semestrze, kurs podjąłby trzy linie przewodnie myśli kontynentalnej: marksizm, psychoanalizę oraz strukturalizm, by zamknąć się zwrotem posthumanistycznym (nowy materializm, realizm spekulatywny, feminizm afektywny), jako kontynuacja i przepracowanie tamtych trzech formacji filozoficznych.

Wprowadzenie do filozofii człowieka

Prowadzący: prof. dr hab. Marek Drwięga

Kod: RO27

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest analiza wybranych autorów poruszających problemy filozofii człowieka. Do takich zagadnień należą między innymi pytania: o bytową strukturę człowieka, o jego miejsce w świecie, o to, co wyróżnia go jako osobę. Pojawiają się także kwestie dotyczące relacji jaka istnieje między świadomością a ciałem, zagadnienie cielesności, problem tożsamości osobowej, relacji intersubiektywnej, podmiotowości, wolności, śmierci, itd. Wśród rozważanych autorów pojawią się m. in. Platon, Arystoteles, św. Augustyn, Tomasz z Akwinu, Kartezjusz, Locke, Kant, Kierkegaard, Nietzsche, Freud, Heidegger, Scheler, Jaspers, Merleau-Ponty, Ricoeur, Foucault, Levinas, Ch. Taylor.

Teoria przyjaźni u Arystotelesa

Prowadzący: dr Maciej Smolak

Kod: RO39

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Celem kursu jest prezentacja Arystotelesowskiej koncepcji przyjaźni.

Tematyka wykładów:

1. Terminologia – różne znaczenia terminów *philia* oraz *philos*.
2. Warunki przyjaźni i cechy przyjaźni (*ta philika*).
3. Typologia przyjaźni – racja i cel przyjaźni.
4. Przyjaźń, a życzliwość (*eunoia*).
5. Charakterystyka przyjaźni charakterologicznej (*kat'aretēn*), przyjaźni hedonicznej (*di'hēdonēn*), przyjaźni użytecznej (*dia to chrēsimon*).
6. Relacja pomiędzy przyjaźnią charakterologiczną, hedoniczną i użyteczną – homonimiczność „przez odniesienie do jednego” (*pros hen*), homonimiczność „przez podobieństwo” (*kath'homoiotēta*).
7. Przyjaźń, a działanie dobroczynne.
8. Przyjaciel jako inny ja (*philos allos autos*).
9. Prokreacyjna interpretacja formuły „przyjaciel jest innym ja”.
10. Przyjaźń intrapersonalna – argument „z porównania”, argument „z harmonii duszy (*psuchē*)”.
11. aporia: czy bardziej trzeba miłować samego siebie, czy drugiego człowieka? – rozwiązanie aporii: typy miłowania samego siebie (*philautia*) – negatywny i pozytywny samolub (*philautos*).
12. Przyjaźń, a *eudaimonia*.
13. Aporia: czy człowiek, który prowadzi *eudaimoniczne* życie, będzie potrzebował przyjaciół? – rozwiązanie aporii: argument „z oglądalności działań przyjaciela”, argument „z współpostrzegania”, argument „z poznawalności samego siebie”.

Tematyka ćwiczeń:

W *Etyce eudemejskiej* VII.2 1237a19-21 EE Arystoteles stwierdza:

„Trzeba wszakże zatrzymać się w tym miejscu i zbadać, czy jest przyjaźń bez przyjemności, i czym różni się, wreszcie od której z dwóch rzeczy zależy przyjaźnienie się: czy przyjaźnimy się z kimś, ponieważ jest dobry nawet, jeśli nie jest przyjemny, w każdym razie nie z tego powodu?”.

W trakcie ćwiczeń zostanie podjęta próba znalezienia odpowiedzi na powyższe pytania. W tym celu zostanie przeprowadzone badanie służące ustaleniu relacji pomiędzy dobrem i przyjemnością, w oparciu o *Etykę nikomachejską* VII.11-14 oraz X. 1-5.

Forma i warunki zaliczenia

Egzamin ustny i praca pisemna

Literatura podstawowa:

1. Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, *Etyka eudemejska*
2. Arystoteles, wybrane fragmenty: *Metafizyka*, *Fizyka*,
3. *Kategorie*, *Topiki*, *O duszy*, *Retoryka*

Literatura uzupełniająca:

1. Adkins A.W.H. (1963), 'Friendship' and 'Self-Sufficiency' in Homer and Aristotle, „The Classical Quarterly”, vol. 13, 30-45.
2. Bostock D. (2000), *Aristotle's Ethics*, Oxford University Press.
3. Broadie S. (1991), *Ethics with Aristotle*, Oxford university Press.
4. Cooper J.M. (1977), *Aristotle on the Forms of Friendship*, „Review of Metaphysics”, vol. 30, 619-648.
5. Cooper J.M. (1999), *Reason and Emotions: Essays on Ancient Moral Psychology and Ethical Theory*, Princeton University Press.
6. Galewicz W. (2002), *Z Arystotelesem przez greckie tragedie*, Cz. 1, Wydawnictwo Literackie, Kraków.
7. Galewicz W. (2003), *Z Arystotelesem przez greckie tragedie*, Cz. 2, Wydawnictwo Literackie, Kraków.
8. Fraisse J.C. (1974), *Philia : La Notion d'Amitié dans la Philosophie Ancienne*, Paris, Vrin.
9. Gauthier R.A. et Jolif J.Y. (1958), *L'Éthique à Nicomaque, Tome I: Introduction et Traduction*, Louvain, Publications Universitaires.
10. Gauthier R.A. et Jolif J.Y. (1959), *L'Éthique à Nicomaque, Tome II: Commentaire*, part. 1 et 2, Louvain, Publications Universitaires.
11. Gosling J.C.B. and Taylor C.C.W. (1982), *The Greeks on Pleasure*, Oxford, Clarendon Press.
12. Irwin T.H. (1981), *Homonymy in Aristotle*, „Review of Metaphysics” 34, 523-544.
13. Konstant D. (1997), *Friendship in the Classical World*, Cambridge.
14. Konstant D. (1996), *Greek Friendship*, „American Journal of Philology” 117, 71-94.
15. Dryla O. (2008), *Problem egoizmu w etyce Arystotelesa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
16. Owen G.E.L. (1965), *Aristotle on the Snares of Ontology*, in *New Essays on Plato and Aristotle*, ed., Bambrough R., London: Routledge Kegan, 69-95.
17. Owens J. (1951), *The Doctrine of Being in the Aristotelian Metaphysics. A study in the Greek Background of Medieval Thought*, Toronto: Canada.
18. Owens J. *An Ambiguity in Aristotle*, EE VII 2 1236a23-24, *Apeiron* 22, 127-137.

19. Pakaluk M. (2005), *Aristotle's Nicomachean Ethics*, Cambridge University Press.
20. Pakaluk M and Pearson G. (eds.), *Moral Psychology and Human Action in Aristotle*.
21. Price A.W. (1989), *Love and Friendship in Plato and Aristotle*, Oxford University Press.
22. Price A.W. (2011), *Virtue and Reason in Platon and Aristotle*, Oxford University Press.
23. Skowroński L. (2014), *Arystoteles o celu ludzkiego życia. Ku nowej interpretacji Etyki nikomachejskiej*, Wydawnictwo Rolewski, Nowa Wieś nad Drwęcą.
24. Sowa J. (2009), *Między Erosem i Arete. Przyjaźń w etyce Platona i Arystotelesa*.

Dydaktyka filozofii

Prowadzący: dr Maciej Smolak

Kod: RO44

Typ: wykład + ćwiczenia, 90 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Uwaga: w roku akademickim 2017 / 2018 kurs zawieszony! Kurs będzie oferowany ponownie w roku akademickim 2018/2019.

Celem kursu jest prezentacja form i metod interaktywnych w nauczaniu filozofii oraz praktyczne ich zastosowanie na lekcjach filozofii.

Tematyka wykładów:

1. Dydaktyka filozofii jako dyscyplina naukowa.
2. Jak uczyć filozofii w szkole – metody interaktywne: techniki heurystyczne, gry dydaktyczne, gry dyskusyjne, drama, projekt *Filozofia dla dzieci*, projekt *Lego-Logos*, warsztaty z dociekań filozoficznych, praca z tekstem, wykład aktywny.
3. Cele nauczania filozofii.
4. Operacjonalizacja celów nauczania filozofii.
5. Treści nauczania filozofii – omówienie podstawy programowej z filozofii.
6. Pomiar wyników nauczania – planowanie i budowanie testu: zadania otwarte i zamknięte; ocenianie osiągnięć uczniów.
7. „Tao” motywacji.
8. Typy nauczycieli.
9. Jak być dobrym nauczycielem.
10. Mobbing w szkole.

Tematyka ćwiczeń:

Ćwiczenia są poświęcone praktycznemu zastosowaniu metod interaktywnych na lekcji filozofii według samodzielnie przygotowanego scenariusza lekcji.

Forma i warunki zaliczenia:

Egzamin pisemny + praca pisemna.

Literatura:

1. Ajdukiewicz K. (1964), *Propedeutyka filozofii*, Warszawa.
2. *Analiza i Egzystencja* (2009), nr 10.
3. *Dydaktyka filozofii u progu XXI wieku: problemy ogólne i perspektywy* (2002), red. Ewa Piotrowska, Janusz Wiśniewski, Fundacji Humaniora, Poznań.
4. Dewey J. (1972) *Demokracja i wychowanie. Wprowadzenie do filozofii wychowania*, tłum. Z. Doroszowa, Wrocław.

5. Elwich B., Łagodzka A., Piłat R. (1996), *Filozofia dla dzieci. Informacja o programie*, Warszawa.
6. *Filozofia. Edukacja interaktywna, metody, środki, scenariusze*, (2012), red. A. Pobjewska, Warszawa.
7. *Filozofia w szkole, Materiały pokonferencyjne* (2003), praca zbiorowa, Kielce.
8. Jeziorska J. (2004), *Wybrane metody nauczania i uczenia się*.
9. Joyce B., Calhoun D., Hopkins D. (1999), *Przykłady modeli uczenia się i nauczania*, Warszawa.
10. Kostera M., Rosiak A. (2005), *Zajęcia dydaktyczne*, Gdańsk.
11. Lipman M., Sharp A.M., Oscanyana F. (1980), *Philosophy in the Classroom*, Philadelphia; wyd. polskie: Lipman M., Sharp A.M., Oscanyana F. *Filozofia w szkole*, CODN, 1997.
12. Meirieu P. (2003), *Moralne wybory nauczycieli. Etyka i pedagogika*, tłum. T. Grzegorzczak, Warszawa.
13. *Metoda warsztatowa w kształtowaniu umiejętności interpersonalnych* (1996), praca zbiorowa, Warszawa.
14. Nęcka E. (1999) (różne wydania), *Trening twórczości*, Warszawa.
15. Nęcka E. (1996) *TroP. Twórcze rozwiązywanie problemów*, Warszawa.
16. Niemierko B. (1999), *Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa.
17. Osborn A.F. (1959), *Applied Imagination*, New York: Scribners'.
18. Piotrowska E., Wiśniewski J. (2002), *Dydaktyka filozofii*, Poznań.
19. Probucka D., Olech A., Woźniczka M. (2001), *Filozofowanie – nowy wymiar edukacji*, Czestochowa.
20. Śleziński K. (2000), *Zarys dydaktyki filozofii*, Kraków.
21. Szeja J.Z. (2001), *Gry fabularne – nowe zjawisko kultury współczesnej*, Warszawa.
22. Szewczyk K. (1998), *Wychowywać człowieka mądrego. Zarys etyki nauczycielskiej*, Wydawnictwo PWN, Warszawa.

Filozofia kultury

Prowadzący: dr hab. Joanna Hańderek

Kod: RO49sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

W pierwszym semestrze na seminarium będą analizowane klasyczne teksty z zakresu: hermeneutyki, antropologii filozoficznej, szkoły frankfurckiej, strukturalizmu czy poststrukturalizmu, oraz postmodernizmu. W drugim semestrze zajęcia będą koncentrować się na tekstach z filozofii kultury charakterystycznych dla końca XX wieku oraz początku XXI. Poruszane zagadnienia będą wiązać się z rozumieniem człowieka, polityki, symboli, społeczeństwa, mediów, multikulturalizm, globalizmu, sztuki i nauki w filozofii kultury. Nacisk położony będzie na ukazanie rozumienia kultury w szerokim sensie, analizującej złożone problemy i procesy kultur, oraz ich instytucji.

Literatura:

1. Hans-Georg Gadamer: „Prometeusz i tragedia kultury” w: *Rozum, słowo, dzieje*.
2. Helmuth Plessner: „Pytanie o conditio humana”, w: *Pytanie o conditio humana*.
3. Ernst Cassirer: „Czym jest człowiek?”, w: *Esej o człowieku. Wstęp do filozofii kultury*.
4. Theodor Adorno, Max Horkheimer: „Odyseusz albo mit oświecenia”, w: *Dialektyka oświecenia*.
5. Herbert Marcuse: „Człowiek jednowymiarowy”, w: *Człowiek jednowymiarowy*.
6. Odo Marquard: „Apologia przypadkowości. Dociekania Filozoficzne na temat człowieka” w: *Apologia przypadkowości*.
7. Gernot Böhme: „Piękna przyroda i dobra przyroda”, w: *Filozofia i estetyka przyrody*.
8. Zygmunt Bauman: „Indywidualność”, w: *Płynna nowoczesność*.
9. Michel Foucault: „Każń”, w: *Nadzorować i karać. Narodziny więzienia*.
10. Beata Szymańska: „Kultura i sztuka przypisów”, w: *Kultury i porównania*.
11. Ariun Appadurai: „Tu i teraz”, w: *Nowoczesność bez granic. Kulturowe wymiary globalizacji*.
12. Clifford Geertz: „Pożytki z różnorodności”, w: *Zastane światło*.
13. Richard Rorty: „O etnocentryzmie. Odpowiedź Cliffordowi Geertzowi”, w: *Obiektywność, relatywizm i prawda*.
14. Terry Eagleton: „Polityka Amnezji”, w: *Koniec teorii*.
15. Joseph Heath, Andrew Potter: „Narodziny kontrkultury”, w: *Bunt na sprzedaż. Dlaczego kultury nie da się zagłuszyć*.

16. Richard Sennet: „Konsumując politykę”, w: *Kultura nowego kapitalizmu*.
17. Richard Florida: cz. I „Era kreatywna”, w: *Narodziny klasy kreatywnej*.
18. Slavoj Žižek: rozdział pierwszy w: *Rok niebezpiecznych marzeń*.
19. Bruno Latour: „Dlaczego ekologia polityczna nie może trzymać się natury” w: *Polityka natury*.
20. Ania Loomba: „Od kolonializmu do dyskursu kolonialnego” w: *Kolonializm/postkolonializm*.
21. Jack Goody: „Przywłaszczenie wartości: humanizm, demokracja, indywidualizm”, w: *Kradzież historii*.
22. Michael Onfray: „Tezy manifestu hedonisty”, w: *Manifest hedonisty*.
23. Sam Harris: „Rozum na wygnaniu”, w: *Koniec wiary*.
24. Michael Tomasello: „Zagadka i hipoteza”, w: *Kulturowe źródła ludzkiego poznania*.
25. Joel Garreau: „Przyszłość natury ludzkiej”, w: *Radykalna ewolucja*.
26. Rosi Braidotti: „Posthumanizm, życie poza ja”, w: *Po człowieku*.
27. Moniki Bakke „Bio-transfiguracje. Sztuka i estetyka posthumanizmu” – https://www.academia.edu/1946628/Biotransfiguracje._Sztuka_i_estetyka_posthumanizmu_Bio-transfiguracje._Art_and_Aesthetics_of_Posthumanism_.
28. Umberto Eco: *O bibliotece*.

Filozofia złożoności

Prowadzący: dr Marek Suwara

Kod: RO50s

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Kurs w cyklu dwuletnim.

Teoria złożoności jest jednym z najbardziej współczesnych paradygmatów rozwoju nauki. W przeciwieństwie do obowiązującego paradygmatu fizyki zakłada ona systemowe podejście, które jest nieodzowne przy badaniu obiektów współczesnej wiedzy naukowej. Jest to nie tylko problem nauk przyrodniczych, lecz posiada również znaczenie dla nowego spojrzenia na relacje pomiędzy przyrodoznawstwem i humanistyką, szczególnie z uwzględnieniem roli wartości w obydwu kierunkach.

Indyjska filozofia słowa

Prowadzący: dr Małgorzata Ruchel

Kod: RO52

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 5 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Uwaga: w roku akademickim 2017 / 2018 kurs zawieszony!

Kurs obejmuje wybrane zagadnienia z myśli indyjskiej (wedyjskiej i klasycznej), skupione wokół mistyki dźwięku, metafizyki słowa i filozofii języka. Celem jest zestawienie i porównanie pokrewnych lub konkurencyjnych teorii dotyczących słowa i mowy, oraz znalezienie linii powiązania pomiędzy nimi. Centralnym punktem dla porównań będzie filozofia Bhartrihario, explicite wyrażająca metafizykę słowa. W ramach ćwiczeń - analiza tekstów źródłowych.

Autobiografia jako „filozofia praktyczna”. Znaczenie autobiografii dla filozoficznej antropologii

Prowadzący: dr Izabela Szyroka

Kod: RO56sk

Typ: konwersatorium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Celem zajęć jest ukazanie filozoficznego znaczenia autobiografii – literackiego „gatunku”, który pojawia się jako kulturowy wynalazek, uznający indywidualne życie za wartość osobnej refleksji.

Zakładamy, że choć bezpośrednią pobudką dla powstania pewnej autobiografii mogą stać się takie motywy, jak: próżność czy pragnienie sławy, potrzeba usprawiedliwienia siebie lub uczynienia wyznania, tym, o co naprawdę tu chodzi, jest filozoficzna „radość rozmawiania z sobą samym”. Za Georgiem Mischem twierdzimy, że historia autobiografii to dzieje medium, za pomocą którego umysł staje się sobie świadomy lub inaczej: dzieje ludzkiej samowiedzy. W tej swojej funkcji autobiografia staje się dla nas interesująca filozoficznie. Tylko na pozór przedstawia ona pewną egzystencję, „jaką ona była”.

W autobiografii jako „medytacji nad jaźnią” życie umysłu wyzwala się i pogłębia. Poprzez akt autobiograficzny porusza się on ku swoim możliwościom. Nie próbuje odzyskać na własność tego, co przeszłe, lecz chodzi mu o jego życie teraz i w przyszłości. Zakładamy tu, że czynność autobiograficzna wyrasta z tego samego poziomu, który odsłaniać chciała fenomenologia. Zakładamy też, że czynność autobiograficzna ma konsekwencje poznawcze oraz etyczne.

Założenia powyższe i przedmiotowe cele zostaną w czasie zajęć przedyskutowane w oparciu o teksty teoretyków autobiografii (Coleridge, Dilthey, Misch, Gusdorf, Croce, Starobinski, De Man, Olney, Weintraub, Renza, Ankersmit, Foucault i.in), częściowo referowane przez prowadzącą, oraz zilustrowane analizą klasycznych dzieł autobiograficznych. W roku akademickim 2010/2011 były to: *List siódmy* Platona, *Rozmyślenia* Marka Aureliusza, *Wyznania* św. Augustyna. W roku 2011/2012: *Wyznania* oraz *Marzenia samotnego wędrowca* Rousseau. A także: Goethego *Z mojego życia*. *Zmyslenie i prawda* oraz fikcyjna biografia: Carlyle, *Sartor Resartus*. *The Life and Opinions of Herr Teufelsdröckh*.

Dla prezentowanego w czasie zajęć antropologicznego podejścia do autobiografii ukazany zostanie – metodą przedstawienia pisarzy, myślicieli i stanowisk – kontekst historyczny.

Lektury to m.in.:

1. G. Gusdorf, *Conditions and Limits of Autobiography*.
2. J. Olney, *Some Versions of Memory/Some Versions of Bios: The Ontology of Autobiography*.

3. J. Starobinski, *The Style of Autobiography*.
4. J. Varner Gunn, *Autobiography. Towards a Poetics of Experience*.
5. K. J. Weintraub, *The Value of Individual: Self and Circumstance in Autobiography*.
6. G. Misch, *A History of Autobiography in Antiquity*.

Seminarium z filozofii człowieka

Prowadzący: prof. dr hab. Marek Drwięga

Kod: RO41sk

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Seminarium poświęcone będzie sporowi o podmiotowość we współczesnej filozofii.

Problemy i podstawowe pojęcia filozofii kultury

Prowadzący: dr hab. Joanna Hańderek

Kod: RO60

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Podczas wykładów zostaną omówione następujące zagadnienia dotyczące filozofii kultury:

1. Wprowadzenie: omówienie podstawowych zagadnień, próba definicji samego pojęcia kultura.
2. Jednostkowość – czym jest indywidualność, czym jest posiadanie roli i funkcji społecznej, człowiek wobec instytucji.
3. Świadomość bycia w kulturze, fenomen bycia-w-kulturze.
4. Granice – kultury, tożsamości, etniczne, narodowe.
5. Ciało, cielesność a kulturowym ujęciu i przepracowaniu.
6. Gender – problem bycia człowiekiem na granicy cielesności i świadomości.
7. Potrzeby, dążenia, pragnienia jako warunkowane kulturowo.
8. Szczęście, rozrywka, nieszczęście, dramat, cierpienie – w ujęciu filozofii kultury.
9. Choroba, śmierć, narodziny – jako porządek natury wpisany w kontekst kultury (I).
10. Przestrzeń domu i codzienności, kuchnia, sypialnia – jako porządek natury wpisany w kontekst kultury (II).
11. Przestrzeń kulturowa – miasto, wieś, supermarket, dom.
12. Czas kulturowy – historia, dziejowość, życie w teraźniejszości.
13. Panowanie i potrzeba dominacji status w kulturze.
14. Bycie poza kulturą – wolność, rozerwane więzi, autsajder, uciekinier, uchodźca.
15. Globalizacja i problemy cywilizacji współczesnej.

Literatura:

1. Lektura na ćwiczenia: Zygmunt Bauman: „Ponowoczesne wzory osobowe” w: *Studia socjologiczne, tożsamość, podmiotowość*. Lektura uzupełniająca dla zainteresowanych: Amin Maalouf: „Moja tożsamość, moja przynależność”, w: *Zabójcze tożsamości, podmiotowość i tożsamość*.
2. Arjun Appadurai: Przedmowa, „Od etnობójstwa do ideობójstwa”, „Cywilizacja zdarzeń” w: *Strach przed mniejszościami. Esej o geografii gniewu, etniczność*.

3. Lektura na ćwiczenia: Gordon Mathews: „Poszukiwanie ojczyzny w supermarketecie kultury” w: *Supermarket kultury*. Lektura uzupełniająca dla zainteresowanych: Jonathan Lear *Nadzieja radykalna, miejsce w kulturze*.
4. James Clifford: „Historie plemiennosci i nowoczesności”, w: *Kłopoty z kulturą*. Materiał uzupełniający dla zainteresowanych: <http://www.intelligencesquared.com/events/parthenon-marbles/muzeum>
5. Lektura na ćwiczenia: Aleksander Demand: „Cele” w: *Historia niebyła*. Lektura uzupełniająca dla zainteresowanych: James Clifford „Tożsamość w Mashpee” w: *Kłopoty z kulturą, czas*.
6. Lektura na ćwiczenia: Gernot Böhme: „Relacja człowiek-przyroda na przykładzie miasta”, w: *Filozofia i estetyka przyrody*. Lektura uzupełniająca dla zainteresowanych: Erwin Goffman: *Człowiek w teatrze życia codziennego, miejsce*.
7. Piotr Kuncewicz: „Homo viator”, w: *Legenda Europy, podróż*.
8. Helmuth Plessner: „Problem i metoda krytyki”, w: *Granice wspólnoty. Krytyk radykalizmu społecznego, granice*.
9. Lektura na ćwiczenia: Clifford Geertz „Głęboka gra: uwagi o walkach kogucich na Bali” w: *Interpretacja kultur. Wybrane eseje*. Lektura uzupełniająca dla zainteresowanych: Susan Sontag: *Choroba jako metafora, ciało*.
10. Naomi Wolf „Mit urody” (rozdział 1), w: *Mit urody*. Materiał uzupełniający dla zainteresowanych: <http://www.intelligencesquared.com/events/what-next-for-feminism-with-anne-marieslaughter/>.
11. Alain de Botton: „Niedostatek miłości”, „Snobizm”, w: *Lęk o status, potrzeby*.
12. Johan Huizinga: „Istota i znaczenie zabawy jako zjawiska kulturowego”, w: *Homo ludens. Zabawa jako źródło kultury, zabawa*.
13. Lektura na ćwiczenia: Klaus Theweleit „Śmiech 1” „Teoria 1” w: *Śmiech morderców: Brevik i inni*. Lektura uzupełniająca dla zainteresowanych: Robert Young: „Wiedza subaltern” w: *Wprowadzenie do postkolonializmu*. <http://www.intelligencesquared.com/events/war-on-terror-right-response-to-911/>.
14. Wojciech Burszta, Waldemar Kuligowski: „Metakultra w której żyjemy”, w: *Sequel. Dalsze przygody kultury w globalnym świecie, definicje kultury*.

Translatorium z jęz. angielskiego

Prowadzący: dr hab. Krzysztof Guczalski

Kod: RO66k

Typ: translatorium, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: zimowy

Prerekwizyty: brak

Lektura, przekład na język polski i dyskusja na temat angielskich tekstów filozoficznych. Zasadą translatorium będzie wykorzystanie tekstów, które zostały w oryginale napisane po angielsku (a nie są przekładami z innych języków) i których przekłady na język polski (jeszcze) nie istnieją. Szczegółowe propozycje tekstów przedstawione zostaną na pierwszych zajęciach kursu. Decyzja co do wyboru lektury zostanie podjęta wspólnie na pierwszych zajęciach przy udziale uczestników kursu

Elementy prawa autorskiego

Prowadzący: dr Joanna Marcinkowska

Kod: RO78p

Typ: wykład, 15 h, 1 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Cel oraz problematyka kursu

Celem wykładu jest przedstawienie znaczenia własności intelektualnej w społeczeństwie informacyjnym, zdekodowanie terminu, omówienie zasad (systemów) ochrony oraz wskazanie reguł korzystania z przedmiotów ochrony.

Tematy zajęć

Określenie pojęcia „własność intelektualna”; Znaczenie własności intelektualnej w świecie nauki i życiu gospodarczym; Podstawowe źródła regulacji prawnej; Systemy ochrony; Zakres regulacji wynikający z ustawy o prawie autorskim

i prawach pokrewnych (pojęcie utworu, podmiot praw autorskich treść praw autorskich, dozwolony użytek, naruszenie praw autorskich, plagiat i jego konsekwencje, zakres praw pokrewnych); Przedmioty i zasady ochrony w ustawie prawo własności przemysłowej.

Wymagana literatura

J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Prawo własności intelektualnej*, LexisNexis.

Warunki zaliczenia

Zaliczenie na ocenę.

Filozofia religii - wybrane aspekty

Prowadzący: dr hab. Leszek Augustyn

Kod: RO86

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

W trakcie kursu zostaną podjęte podstawowe problemy wchodzące w zakres filozofii religii:

1. Swoistość doświadczenia religijnego.
2. Historia i teoria religii.
3. Filozoficzne genealogie religii. Religia naturalna a religia objawiona.
4. Morfologia sacrum (dialektyka sacrum i profanum).
5. Mit a logos (nieusuwalność myślenia mitycznego), mit a ratio (wiara i rozum).
6. Religia i ethos (religia i etyka).
7. Język religii (język religijny i mówienie o religii).
8. Filozofia religii i filozofia Boga.
9. Antropologia religijna.
10. Alienacja religijna i jej przezwyciężenie (religia a ateizm).
11. Problem zbawienia religijnego (sen istnienia, sens śmierci).
12. Protologia i eschatologia.
13. Mistycyzm a filozofia (mistyka filozoficzna).
14. Filozofia a teologia.
15. Teodycea.

Tematy zostaną podjęte w formie wykładu oraz wspólnej pracy ćwiczeniowej nad wybranymi tekstami i poszczególnymi zagadnieniami.

Filozofia Heideggera i jej współczesna recepcja

Prowadzący: dr Radosław Strzelecki

Kod: RO91k

Typ: wykład + ćwiczenia, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Wiodący temat modułu kształcenia w roku akademickim 2017/2018: pytanie o etyczną wymowę myśli Martina Heideggera

Program zajęć:

1. „Kiedy napisze pan etykę?” – pytanie o miejsce namysłu etycznego w optyce Heideggera.
2. Pytanie o ethos a pytanie o bycie.
3. Etyczne tropy w egzystencjalnej analityce Dasein (cz. I): Dasein, mo-
jość (Jemeinigkeit), egzystencja, właściwość, bycie-w-świecie, otwartość,
troska.
4. Wstępna ekspozycja problematyki wolności i odpowiedzialności: bycie
ku możliwościom, struktura troski: projekt – rzucenie – upadanie.
5. Etyka wobec różnicy ontologicznej. Etyczny sens roli Dasein jako pasterza
bycia. Pytanie o powinność.
6. Etyczne tropy w egzystencjalnej analityce Dasein (cz. II): pytanie o „kto”
powszedniego Dasein, inni, współbycie, Się, bycie-ku-śmierci, trwoga i lęk,
sumienie, wina egzystencjalna, zdecydowanie.
7. Pełna ekspozycja problematyki wolności i odpowiedzialności: etyczna
interpretacja relacji z innymi w zdecydowaniu. Bycie sobą jako (nieu-
nikniona) możliwość bycia sumieniem dla innych. Właściwa troskliwość
Dasein o możliwości bycia innego.
8. Czasowość jako ontologiczny sens troski. Istota metafizycznej wykładni
czasu jako współczesności. Czasowość jako podstawowy egzystencjał Da-
sein. Zdecydowanie jako odsłonięcie struktury pierwotnej czasowości.
9. Właściwa czasowość i skończoność Dasein versus nieskończoność czasu
i czasowość niewłaściwa (w metafizyce). Właściwe współbycie a możli-
wość losu, doli i dziejowości.
10. Postulat pozwolenia być (Seinlassen) innym w ich najbardziej własnej
możności bycia. Perspektywy etycznej interpretacji Seinlassen w pracach
Heideggera po zwrocie.
11. Reinterpretacja pojęcia wolności w późnej myśli Heideggera.
12. Odpowiedzialność a sponsoryczność.

Literatura podstawowa:

1. M. Heidegger, *Bycie i czas*, tłum. B. Baran, Warszawa 1994.

2. M. Heidegger, *Podstawowe problemy fenomenologii*, tłum. B. Baran, War-
szawa 2009.
3. M. Heidegger, *Pojęcie czasu*, tłum. J. Mizera, (w:) *Drogi Heideggera*, red.
J. Mizera, „Principia” T. XX (1998).
4. M. Heidegger, *List o humanizmie*, tłum. J. Tischner; *O istocie prawdy*, tłum.
J. Filek (w:) *Znaki drogi*, Warszawa 1999.

Literatura uzupełniająca, zalecana:

1. B. Baran, *Heidegger i powszechna demobilizacja*, Kraków 2004.
2. Karolina M. Cern, *Koncepcja czasu wczesnego Heideggera*, Poznań 2007.
3. E. Kettering, *Nähe: das Denken Martin Heideggers*, Pfullingen 1987.
4. D. F. Krell, *Intimations of Mortality: Time, Truth, and Finitude in Heidegger's
Thinking of Being*, Philadelphia 1991.
5. D. F. Krell, *Daimon Life: Heidegger and Life Philosophy*, Bloomington 1992.
6. W. Marx, *Gibt es auf Erden ein Mass? Grundbestimmungen einer nichtmeta-
physischen Ethik*, Hamburg 1983.
7. W. Marx, *Heidegger und die Tradition*, Stuttgart 1961.
8. J. Mizera, *W stronę filozofii niemetafizycznej. Martina Heideggera droga do
innego myślenia*, Kraków 2006.
9. O. Pöggeler, *Neue Wege mit Heidegger*, Freiburg / München 1984.
10. C. Wodziński, *Heidegger i problem zła*, Warszawa 1994.
11. C. Wodziński, *Kairos*, Gdańsk 2010.

Seminarium doktoranckie: Modele interpretacji

Prowadzący: prof. dr hab. Leszek Sosnowski

Kod: SF-dr-01

Typ: seminarium, 60 h, 6 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: kurs roczny

Prerekwizyty: brak

Kurs *Modele interpretacji* ma charakter seminarium przeznaczonego dla doktorantów przede wszystkim, choć możliwe są wyjątki dla studentów drugiego stopnia (studia magisterskie).

Seminarium ma charakter „kroczący”, co oznacza, że jest zamierzeniem rozpiętym na kilka najbliższych lat. W jego pierwszym roku przedmiotem będzie ogólne rozpoznanie problematyki interpretacji w humanistyce współczesnej, a więc jej rodzajów, znaczenia, i miejsca w naukach humanistycznych. Pojęcie interpretacji jest tu traktowane szeroko, oznaczając metodę ujęcia przedmiotu interpretacji, sposób weryfikacji formułowanych twierdzeń, świadomość założeń bazowych jako niejawnych punktów wyjściowych. Szczególnie ważne są tu więc filozoficzne stanowiska, leżące u podstaw interpretacji, i one w pierwszej kolejności staną się przedmiotem pracy seminaryjnej. Ich przeglądnięcie pozwoli przejść do zastosowań artystyczno-krytycznych, wykorzystujących poszczególne metody.

Tytułowy problem zostanie prześlędzony głównie, choć nie tylko, na przykładzie myśli przedstawicieli szkoły lwowsko-warszawskiej, jak T. Czeżowski, H. Elzenberg, W. Tatarkiewicz, M. Wallis, W. Witwicki, co stanowi zarazem program na najbliższy rok akademicki.

Technologia informacyjna

Prowadzący: informacja w późniejszym terminie

Kod: RO115p

Typ: ćwiczenia, 30 h, 3 pkt. ECTS

Kategoria: kursy różne

Semestr: letni

Prerekwizyty: brak

Szczegółowe informacje na temat kursu zostaną podane w późniejszym terminie.